

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

កម្មវិធីសិក្សា

សៀវភៅចេញរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគម្រប់ពីរ

ខ្សែ ៣

ព្រះរាជបណ្ណាល័យ

រោងចម្លងការ គូរវិវរណ៍ម៉ូឌុល

គ្រឹ. ឆ្នាំ ១៩៥៧

ព. ស. ២៤៧០

អគ្គនាយកស្រាវជ្រាវ ជំនាញ

ក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវ

COMMISSION DES MŒURS & COUTUMES

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

- ១- សេចក្តីពណ៌នាអំពីគុណធម៌របស់ ព្រះមហាវិមលធម្ម លោក ល្វី ហ្វីលីប្វាត់
បានហ្វានសាលាបារាំងសែស អេស្ត្រេមអ៊ូរយ៉ង ក្រុមការ ជុំ ម៉ៅ
ធ្វើរាជការនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ ប្រែជាភាសាខ្មែរ ២២៧
- ២- សេចក្តីអធិប្បាយអំពីថ្លើមថ្មដែលធ្លាក់ជាប់ព្រះពុទ្ធបរិនិព្វាន និង រឿងរាមកេរ្តិ៍
ម៉ាធីអូអាហ្វ្រែល សុយសានការប៉ូឡែស រៀបរៀង ក្រុមការ ជុំ ម៉ៅ ធ្វើ
រាជការនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ ប្រែជាភាសាខ្មែរ ២៣៥
- ៣- រឿងសរណាធម៌ ព្រះមហាវរាជធម្ម ឱត រាជានុរាជ វត្តធម្មនិមិត្តបុត្តារាម
ទ្រព្យបាត់ដំបង តែង ២៣៧
- ៤- អំពីអវិជ្ជា និងវិជ្ជា (មហាភារតយុទ្ធ ខ្សែ ១៦ និងបដិសម្ពិកា ខ្សែ ៩) ព្រះ
ញាណបរិវិជ្ជា អែម បានហ្វានសាលាបារាំង ជាន់ខ្ពស់ អធិប្បាយ ២៤៧
- ៥- អំពីដើមកំណើតប្រាសាទអង្គរ លោក ល្វី ហ្វីលីប្វាត់ បានហ្វានសាលាបារាំង
សែស អេស្ត្រេមអ៊ូរយ៉ង អធិប្បាយ ក្រុមការ ជុំ ម៉ៅ ធ្វើរាជការនៅព្រះ
រាជបណ្ណាល័យប្រែចេញជាទេសភាសា ២៥៣
- ៦- សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ លោក ពេនី ឆ្មារឌុន បានហ្វានក្រសួងសិក្សាធិការ
ចាស់ ក្នុងប្រទេសនីឡូស៊ីន អំពីសេចក្តីបម្រើក្នុងក្រុងកម្ពុជា ក្រុមការ
ជុំ ម៉ៅ ប្រែមកជាភាសាខ្មែរ ២៦១
- ៧- គតិលោក ឧកញ៉ាសុត្តន្តប្រឹជ្ជា និន្ទ រៀបរៀង ២៧១
- ៨- រឿងមហា ភារត ១ ពន្លា ព្រះស្នេហាសាទេព ក្រសេម បណ្ឌិតរៀបរៀង ២៨៥
- ៩- អំពីអ្នកកំណត់ទ្រព្យ កំរងចាម ជំនួញម្ចីរ និង វត្តផ្សេងៗ គារបស់សម្រាប់
ព្រះពុទ្ធសាសនា ក្នុងរាជបណ្ណាល័យក្រុមការ ជុំ ម៉ៅ អធិប្បាយ ៣០៩

អំពីគុណធម៌របស់ព្រះមហាវិមលធម្ម ហែង

លោកល្វីហ្គីណាត អាចារ្យបង្រៀនឧត្តមវិជ្ជា

សាលាពូឡេស ជីហ្វ្រង់ស្វេ នៅក្រុងបារីស អធិប្បាយ

អកាលមរណៈរបស់ព្រះមហាវិមលធម្មថេរនេះ ជាសេចក្តីក្រៀមក្រំ
កាន់ទុក្ខដល់ព្រះសង្ឃខ្មែរ ដល់សិស្សានុសិស្ស ដែលនៅក្រោមសេចក្តី
ទូន្មានរបស់លោក និងដល់កល្យាណមិត្តរបស់លោកទាំងឡាយ ហើយ
ក្នុងចំណោមមិត្តរបស់លោក ទាំងប៉ុន្មាននោះ ខ្ញុំស្មានថា ខ្ញុំអាចនឹងរាប់ខ្លួន
ខ្ញុំ ១ បញ្ចូលផងបាន ។

អស់លោកដែលធ្លាប់ស្និទ្ធស្នាលនឹងព្រះថេរនេះ នឹងពោលពីពេរផាន់
ខ្ញុំគិតប្រវត្តិរបស់លោក និងកិរិយារបស់លោក ដែលជាទីនាំឲ្យសាធារណ
ជនស្រឡាញ់រាប់អានទូទៅ ឯកិរិយារបស់លោកនោះ គឺសេចក្តីសុភាព
សេចក្តីគួរសមកក់ទាក់ សេចក្តីដែលមិនប្រកាន់ខ្លួនប្រាណ និងសក្តិយស
សេចក្តីដែលមានគំនិតយោឯល់ជ្រៅឆ្ងាយហើយឥតល្អៀង ។ ដែលខ្ញុំមាន
ប្រាថ្នា នឹងរំលឹកយកមក ដើម្បីជាទីគោរពបំផុតរបស់ខ្ញុំនោះ គឺសេចក្តី
ឧស្សាហ៍របស់លោក ដែលលោកខំខ្វះខ្វែង ដើម្បីជ្រាមជ្រែងឲ្យបាន
ពុទ្ធសាសនិកជន មានសិល្បសាស្ត្រខ្ពស់ឡើង គឺថាលោកបានទំសិក្សា
គម្ពីរដោយជ្រៅជ្រះ ហើយបានប្រាស្រ័យទៅនឹងវិជ្ជាសារពើរបស់ប្រទេស
អឺរ៉ុបខ្លះផង ។ ដែលខ្ញុំគោរពនេះ គឺពោលតាមដែលខ្ញុំបាននឹកឃើញ
កិច្ចការដែលខ្ញុំបំប៉ាន់នៅវេលាដែលខ្ញុំបានជួប បានប្រាស្រ័យទៅវិញទៅ

មកនឹងលោក គឺក្នុងពេលនោះហើយ ដែលខ្លួនខ្ញុំនឹងខ្លួនលោកបានចង
មេត្រីនឹងគ្នា ហើយចំណងមេត្រីនោះ មានតែសេចក្តីមរណៈប៉ុណ្ណោះ
ដែលអាចមកផ្តាច់ទៅបាន សេចក្តីសង្ខារជ្រះថ្លាដ៏ប្រសើរដែលលោកបាន
ធ្វើឲ្យឃើញក្នុងការដ៏មានប្រយោជន៍នេះ ប៉ះពាល់ដល់ខ្ញុំជាទីបំផុត ហើយ
នាំឲ្យខ្ញុំនឹកឃើញដល់ព្រះមហាវេរ ១ អង្គទៀត ដែលខ្ញុំបានស្គាល់ គឺ
ព្រះមហាសង្ឃរាជសង្ឃនាយក ដែលទិវង្គតនៅកាលឆ្នាំ ១៩១៣ ក្នុង
វេលាដែលខ្ញុំបានស្គាល់នោះ ព្រះមហាថេរនេះលោកទ្រង់ព្រះជរាណាស់
ទៅហើយ ទ្រង់ជាទីគោរពទូទៅនៃខេមរជាតិ ទ្រង់ប្រកបដោយតម្រិះ
វិជ្ជា យ៉ាងជ្រៅជ្រះ និងប្រកបដោយបរិសុទ្ធសីល ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលរាង
សុភាព ហើយផ្អែមគួរជាទីស្រឡាញ់រាប់អាននៃអ្នកផងទាំងឡាយ តែទ្រង់
មានសទ្ធានាជាអ្នកប្រាជ្ញក្នុងជំនុំបុរាណ ដែលកន្លងមកជាយូរអង្វែងហើយ
ខ្ញុំស្មានថាសម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជកាលគង់ព្រះជន្មនៅឡើយ នោះទ្រង់
មិនបានក្នកក្នុងព្រះហឫទ័យថា ទំនៀមទម្លាប់បុរាណនោះ នឹងមានកែ
សម្រួលខ្លះ ឲ្យបានស្រួលទៅតាមសម័យថ្មីឡើយ ឯចំណែកព្រះមហា
វិមលធម្មថេរនេះ លោកពិចារណាផ្សេងទៅទៀតវិញ ខ្លួនលោកក៏ជា
អ្នកកាន់ទំនៀមទម្លាប់បុរាណដូច្នោះដែរ ហើយលោកក៏មិនដែលគិតថា
នឹង បោះបង់ទំនៀមទម្លាប់ចោលឡើយ ប៉ុន្តែលោកយល់ឃើញថា ការ
រៀនសូត្រតែ ១ មុខ ៗ នោះ មិនគួរសោះឡើយ ។ យល់ឃើញថាឯ
សាសនានីមួយ ៗ ដែលមានប្រាថ្នាចង់ឲ្យចម្រើននោះ គួរឲ្យមានកម្លាំង

ទប់ទល់នឹងសន្តិភាពរបស់មនុស្សជាតិទាំងឡាយ មិនត្រូវតាំងចិត្តប្រាថ្នាថាបែប
យ៉ាងទឹកចាស់គ្រាំគ្រា ដែលមិនហ៊ានឆ្លងកាត់ឈូងសមុទ្រ ពីត្រើយម្ខាង
ទៅត្រើយម្ខាង ដោយឃើញធំទូលាយណាស់ ហើយក៏បណ្តោយឲ្យនៅ
លិចបន្តិចម្តង ។ ដល់ទៅបាតសមុទ្រដែលគ្មានរលកនោះឡើយ ។

ប្រហែល ១០០ ឆ្នាំហើយ មានសត្វថ្លៃថ្លៃនេះជាដើម ការសិក្សាព្រះ
ពុទ្ធសាសនាបានសេចក្តីចម្រើនជាអនេក មិនត្រឹមតែបានផ្សាយធម៌អាថ៌
ផ្សេង ។ ដែលជាបុណ្យថែមទាំងបានរកឃើញ ហើយបានផ្សាយគោល
ដើមថែមទៀត បានរកឃើញគម្ពីរជាច្រើន ជាអក្សរចិន និង អក្សរស្រុក
ទីបេត ហើយក្នុងតំបន់កណ្តាលទ្វីបអាស៊ី មានគោលចារឹកជាពុទ្ធសាសនា
ជាច្រើន អស់ទាំងគម្ពីរជាភាសាសំស្ក្រឹត និង ចារឹកផ្សេងៗក៏ផុសចេញមក
ពីក្នុងដីខ្សាច់ ដើម្បីធ្វើឲ្យឃើញជាក់ស្តែងថា ព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយ
ទូទៅ ជាអស្ចារ្យណាស់ក្នុងអាស៊ីទ្វីប បើដូច្នេះតើគួរឲ្យអ្នកដែលកាន់ពុទ្ធ
សាសនាទៅធ្វើល្ងង់ មិនស្គាល់ពន្លឺរូបភាពសាសនាខ្លួន ដែលកន្លងមកយូរ
ហើយ ។ ដែលមានប្រយោជន៍មានសាគុណចំណាប់ជាធំ ក្នុងសេចក្តី
ស៊ីវិល្យ ក្នុងសតិចញ្ញា ឬ គំនិតដែលបានផ្សាយទូទៅក្នុងលោកនោះ ឬអ្វី?
លោកគ្រូព្រះមហាវិមលធម្មថេរ ប្រហែលជាលោកបានចោទសួរខ្លួនលោក
ដូច្នេះមិនខាន ហើយលោកបានវិសជ្ជនា និង ពាក្យចោទលោកវិញ ថា
ត្រូវតែដើរទៅកាន់ពន្លឺ ដែលដើរទៅកាន់ពន្លឺនោះ គឺលោកប្រព្រឹត្តតាម
ក្រឹត្យវិន័យដែលជាពុទ្ធបញ្ញត្តិនោះឯង ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនាដែល

មានប្រាជ្ញាយោបល់ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលជាអ្នកបង្កើតសាសនា
នេះ ក៏បានកំណត់នូវកិរិយាឲ្យយើងបានដឹង នៅវេលាដែលព្រះអង្គបាន
បោះបង់ បែបប្រព្រឹត្តរបស់តាបសចេញ ហើយនៅវេលាដែលព្រះអង្គ
ជ្រាបច្បាស់ក្នុងព្រះអង្គ អំពីធម៌ដែលមានបច្ច័យត ។ គ្នា ក្នុងពេលដែល
ព្រះអង្គតាំងសមាធិនោះ នៅវេលាដែលព្រះអង្គឃើញនូវសេចក្តីពិតច្បាស់
ប្រាកដហើយ ព្រះអង្គមិនបាននៅស្ងៀមកន្តើយឡើយ គឺព្រះអង្គបាន
កាត់រកអាចារ្យដទៃ ។ ដែលកាន់សាសនាបែបផ្សេង ។ ដើម្បីប្រាស្រ័យ
ជាមួយ ហើយដើម្បីឲ្យបានជ្រាបអំពីវិធីអាចារ្យទាំងនោះ ហើយដើម្បី
នឹងជេញដោលមូលលក្ខណៈអាចារ្យទាំងនោះផង ព្រះពុទ្ធសាសនាមិន
ដែលមានខ្លាចសិល្បសាស្ត្រឡើយ ហើយមិនដែលគេច ឬ ញែកក្នុង
អាថ៌កំបាំងទេ សម័យដែលព្រះពុទ្ធសាសនាប៉ុប៉ង់ជាទីបំផុតនោះ គឺ
សម័យដែលសាលាទានបានប្រជុំអាចារ្យដែលតូចៗ ពីសាលាផ្សេងៗ
មក ហើយដែលមានអ្នកសិក្សាកាត់ពីឆ្ងាយៗ ទៅរករៀនវិជ្ជាផ្សេងៗ
ក្នុងសម័យនេះសាលាទានក៏បាត់បង់ទៅហើយ ប៉ុន្តែប្រទេសរបស់វិជ្ជា
នោះ មិនទាន់រលត់នៅឡើយទេ គឺនៅព្រំភ្នំដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ក្នុង
សាលាធំៗ នៅប្រទេសអឺរ៉ុប បើដូច្នេះតើត្រូវឲ្យជនជាតិក្នុងបូព៌ាប្រទេស
ជៀសវាងឆ្ងាយ ចេញអំពីព្រំនោះឬអ្វី ឯព្រះមហាវិមលធម្មថេរ នោះ
លោកមិនបានគិតដូច្នេះឡើយ គឺលោកមានព្រះហឫទ័យមុតចំពោះនឹង
វិជ្ជា ហើយបណ្តាមនុស្សយល់ត្រូវប្រតិបត្តិតាមធម៌អាថ៌កំបាំងលោកនោះ

មានជាច្រើន ។

ប៉ុន្តែដើម្បីឲ្យបានប្រាស្រ័យទៅនឹងនគរ ដែលមានអ្នកប្រាជ្ញជាច្រើន
នោះ លុះតែមានកិច្ចកលផ្សេងៗ ដោយឡែក ដោយហេតុនេះហើយ
បានជាមានតាំងបង្កើតជា សាលាបរិយត្តិឡើង សាលានេះមានកិច្ចជា
ដំបូង ត្រូវផ្តល់វិជ្ជាព្រះត្រៃបិដក ដល់អ្នកបួសឲ្យបានស្គាល់ធម៌អាថ៌
ក្រិក្សវិន័យផ្សេងៗ ជាពុទ្ធបញ្ញត្តិ ប៉ុន្តែ តែប៉ុណ្ណោះនៅមិនទាន់ជួននៅ
ឡើយ ត្រូវថែមវិជ្ជាជេនបន្ទាប់បន្សំទៀត ដូចយ៉ាងវិធីហោត៍ កាសាបារាំង
និងរៀនពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីជាការបើកទ្វារទូរវិជ្ជាសម័យថ្មី ឲ្យបានឃើញ
គ្រប់គ្នា សាលានេះត្រូវការឲ្យមានអធិបតីម្នាក់ ប្រកបដោយសតិបញ្ញា
មានគេរាប់អានខ្លះទៅ ហើយឲ្យចេះកាន់កាប់ការដោយមានគំនិតមារយាទ
ប៉ុនប្រសប់ មិនធ្វេសប្រហែស ហើយឲ្យមានអធ្យាស្រ័យល្អ ក្នុងវេលា
នោះគេរើសយកខ្លួន ព្រះមហាវិមលធម្មថេរ ដើម្បីកាន់កាប់ការយ៉ាង
ឧត្តមនេះ ឯចិត្តដែលស្មោះ សេចក្តីព្យាយាមនិងសេចក្តីខំប្រឹងដែល
លោកបានបញ្ចេញ ដើម្បីកាន់កាប់សាលាយ៉ាងដូចម្តេចនោះ អស់លោក
ដែលបានឃើញការរបស់លោក អាចនឹងបញ្ជាក់ទៅបាន ព្រោះតែសេចក្តី
ខំប្រឹងរបស់លោកហើយ បានជាសព្វថ្ងៃសាលានេះបានចម្រើនឡើងឥត
អាក់ ហើយមនុស្សចូលចិត្តគ្រប់គ្នា ប្រហែលជាមានមនុស្សខ្លះ នឹក
ថាសាលាបាលីនេះ មិនទាន់បានធ្វើការអ្វីឲ្យមានប្រយោជន៍ ដល់មនុស្ស
ដែលត្រូវការនៅឡើយ ប៉ុន្តែការដែលទើបនឹងផ្តើមថ្មីហើយប្រសើរដូច្នេះ

ត្រូវតែឲ្យមានពេលទើបធ្វើបាន គោនយើងមានសង្ឃឹម ជឿទុកចិត្តចុះ
ថាផ្លូវទៅអនាគតនោះគេបានធ្វើហើយ ។

ជំនុំសេចក្តីចម្រើនដែលកើតឡើង ដោយការស្នាដៃរបស់ព្រះមហា
វិមលធម្មនោះ មានសេចក្តីចម្រើន ១ ដែលខ្ញុំមានសេចក្តីអំណរ និងនឹក
រឭកឡើង ហើយដែលខ្ញុំបានចូលប្រាស្រ័យក្នុងរឿងនោះដែរ គឺ
អំពី ដែលបញ្ចូលវិជ្ជាសំស្ក្រឹតមកក្នុងសាលានោះ ឯសំស្ក្រឹតជាភាសា
ប្រើក្នុងគម្ពីរដ៏កាជាច្រើន ក្នុងពុទ្ធសាសនា ហើយម្យ៉ាងទៀតភាសានេះ
បានជាគោលចារឹក ១ យ៉ាងមាំ សម្រាប់ប្រៀបរៀបភាសាបាលី ដោយចំ
ពូកខ្លះ ក្នុងការនេះ លោកបានបញ្ជូនលោកសង្ឃ ២ អង្គ ទៅស្រុក
ហាល្លាយ ២ ដង ដើម្បីសិក្សាសំស្ក្រឹត ហើយលុះត្រឡប់មកវិញបាន
ចាត់ ១ អង្គឲ្យបង្រៀនកូនសិស្សក្នុងសាលាបាលី ដរាបដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ
ឃើញថាព្រះថេរនេះ បានធ្វើឲ្យចម្រើនយ៉ាងធំក្នុងស្រុកនេះក្នុងការរីក
ពុទ្ធសាសនា ហើយប្រយោជន៍នោះ នឹងឃើញឡើងមិនយូរឡើយ ។

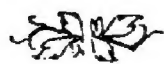
ខ្ញុំមិនអាចនឹងភ្លេចនឹកឡើងបានឡើយ អំពីសេចក្តីឧបត្ថម្ភដែលលោក
បានជួយដល់មន្ទីរ ១ ទៀត ដែលមានគោលចារឹកជាមួយគ្នាគឺព្រះរាជ
បណ្ណាល័យនោះឯង ដែលមានកិច្ចត្រូវបើកឃ្លាំងវិជ្ជា ដល់ឧបាសក
ឧបាសិកាទាំងពួង ហើយដែលសាលាបាលីមិនបានផ្តល់ទៅដោយហេតុ
សាលានេះ មានការជាសង្ឃនឹងលក់ដូរអ្វីមិនបាន ។

ក្នុងកិច្ចការអ្វី ៗ ដែលលោកបានចូលធ្វើជាមួយនោះ គឺលោកជាអ្នក

ឲ្យគំនិត និងដំបូន្មានដ៏ប្រពៃ ដើម្បីសម្រួលការទាំងនោះលោកបានកំចាត់
នូវគំនិតដែលនាំឲ្យមិនចម្រើន ហើយដែលនាំឲ្យទទឹងទាស់ដល់សេចក្តី
កែប្រែ ដ៏ប្រសើរនោះរោលចេញ លោកទ្រង់នៅសម្លៀកសង្ឃ័យដ៏ឥត
គួន ត្រឹមត្រូវតាមក្រិត្យវិន័យ ហើយលោកមានវិជ្ជាដ៏ជ្រៅជ្រះក្នុងធម៌
អាថ៌ ដែលរកឃើញថ្មី ។ ហើយដែលនាំឲ្យខូចដល់មនុស្សដែលមាន
សន្តានចិត្តជាអ្នកខ្លាចបាប លោកតាំងចិត្តថានឹងធ្វើសេចក្តីចម្រើន ឲ្យកើត
ឡើងហើយឲ្យនៅជានិច្ច តទៅក្នុងអនាគតកាល ។

តាមដែលមានសម្តែងក្នុងគម្ពីរផ្សេង ៗ នោះ ឃើញថាលោកបាន
បំពេញកិច្ចរបស់លោកជូនហើយ ។ បានរាំងផ្តេរបន្តដែលជូនចេញផង
ប៉ុន្តែអំពើរបស់លោក មិនសាបសូន្យឡើយ គឺអំពើនោះនឹងនៅជាប់ទៅ
ដោយអំណាចចិត្តរបស់លោក ដែលបានគិតទុក អំពើនោះនៅរស់ជា
និច្ចក្នុងកិច្ចទាំងឡាយ ដែលខ្លួនលោកជាមេគំនិត សូមឲ្យលោកណា
ដែលទទួលកាន់កាប់ការ ជាខាងក្រោយប្រព្រឹត្តធ្វើតាមគំនូននេះ ហើយ
យកគម្រាប់តទៅ ។

លី ហ្វីណាតី

អំពីថ្លើមថ្ម ដែលធ្លាក់ជារូបព្រះពុទ្ធបរិនិព្វាន

និងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ១ កន្លែង

ម៉ាឌីមូអាហ្សែល ការប៉ូឡែស អធិប្បាយ

កាលពីក្នុងខែមួយ យើងបាននិយាយរៀបរាប់អំពីរូបសម្រ័ទ្ធ ១ ដែល
គេបានរចនាតាំងពីកាលជាន់សាងប្រាសាទអង្គរ ហើយក្នុងថ្ងៃនេះយើង
តាំងនិយាយអំពីរូបដែលធ្លាក់ដោយថ្លើមថ្ម ១ ជាការរចនាសម័យថ្មី ដែល
អាចរក តែ នៅបាត់ដំបង បានធ្វើអំណោយមកព្រះរាជបណ្ណាល័យ
កាលពីក្នុងខែ ឧបត្ថម្ភ ឆ្នាំ ១៩២៥ ។

ថ្លើមថ្មនេះគេហៅថាថ្លើមថ្មពោធិសាត់ ប្រវែងបណ្ណោយចំនួន ១២
សន្ធឹម៉ែត្រ ទទឹងចំនួន ៧ សន្ធឹម៉ែត្រកន្លះ ពណ៌ទឹកដោះគោខាប់
ស៊ីមសម្បុរភ្លេត និង ស៊ីម ខ្មៅ ហើយមានរូបចម្លាក់ទាំងសងខាង ។

នៅចំហៀងទី ១ ឃើញរឿងខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រង់បរិនិព្វាន
នៅខាងក្រោមព្រះពុទ្ធរូបនោះ ឃើញមានដឹកខ្សែជាច្រើន ត្រង់ចុះពីលើ
មក ដើម្បីតំណាងធ្វើជាគ្រែ ហើយនិងខ្សែដឹក ៣ ជាន់ជា ៣ ជ្រុង
រាងមុខតូចៗតំណាងធ្វើជាខ្នើយ ព្រះពុទ្ធអង្គផ្គុំផ្អៀងទៅខាងស្តាំយកព្រះ
ហស្តស្តាំទ្រទ្រព្រះកេសា ឯព្រះហស្តឆ្វេងទ្រង់សណ្តូកលើព្រះកាយដែល
ទ្រង់នូវគ្រែច័វរ ទម្លាក់រហូតមកដល់ត្រឹមពាក់កណ្តាលស្ទឹង ឯផ្នត់សង្ឃ្យាដី
នោះសម្គាល់ដោយខ្សែ ៣ ជាន់ ដែលធ្លាក់បណ្តោយវែងស្មើនឹងសង្ឃ្យាដី
នោះ ហើយនៅត្រង់ចង្កេះមានខ្សែបន្ទាត់ ៣ ជាន់ធ្វើជាវត្ថុពន្លឺ ។

ស្នាមធ្លាក់នៅព្រះកក្កដានោះ រលប់បាត់អស់ហើយ ព្រះកម្មាទាំងសង
ខាង មើលទៅដូចជាក្បាច់រចនាអមព្រះកេសា ខាងលើព្រះកេសាឃើញ
ព្រះមូលីរចនាភក់ដូចចុងព្រួញ ។

នៅលើចំពេននិងព្រះហស្តស្តាំ ឃើញមានស្នាមទឹកមាសជាប់នៅ ។
ឡើយ ចុងព្រះបាទទាំងសងខាង ក៏សឹករលុបបាត់អស់ ។

ជាងដែលធ្លាក់ថ្ងៃម្ខាងនេះ មិនមែនជាជាងមិនប្រសប់ឡើយ ប៉ុន្តែវេលា
ដែលនឹងធ្លាក់យកជាសម្រេចនោះ ហាក់ដូចជាមានអ្វីមកកំណត់មិនឲ្យធ្វើ
ឲ្យហួតចត់បាន ។

ឯចំណែកខាងម្ខាងទៀតនៃថ្មនោះ ឃើញមានធ្លាក់រឿងរាមកេរ្តិ៍ ១
កន្លែងត្រង់ចម្បាំងក្រុងពាលីជាស្តេចស្វានិងទូកី ជាក្របី ដែលមានស្ម័គ្រ
ស្រួចៗ ហាក់ដូចជាប្រុងនឹងស្ទុះសង្រួបទៅលើស្តេចស្វា ។

រូបចម្លាក់នេះនាំឲ្យយើងជឿថាអ្នកដែលធ្លាក់នោះ មិនសូវញញើត
ដែរនឹងធ្លាក់រឿងរ៉ាវ ដែលមិនមែនជារឿងពុទ្ធសាសនាឡើយ ។

ថ្មចម្លាក់នេះ មិនមែនជារបស់បុរាណទេ ប្រហែលជាគេធ្វើក្នុងរវាង
ពុទ្ធសករាជ ២៤០០ ប៉ុណ្ណោះ ថ្មចម្លាក់នេះ មានប្រយោជន៍ណាស់ ព្រោះ
ធ្វើឲ្យយើងដឹងថារឿងរាមកេរ្តិ៍ ដែលជារឿងរបស់សាសនាព្រាហ្មណ៍កាល
ក្នុងជាន់នោះ នៅរាប់គានដល់អ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា ថាជារឿងរ៉ាវពិត
ប្រាកដដែលមានសម្តែងក្នុងព្រះសូត្រទាំងឡាយជាពុទ្ធដីកាដែរ ។

រឿងសរណគមន៍

ព្រះមហាអាជ្ញធម្ម ឱក រាជាគណៈ វត្តធម្មនិមិត្ត បុព្វារម

ខែត្របាត់ដំបង តែង

គ្រានេះនឹងសម្តែងរឿងសរណគមន៍ ដែលជាទីពឹងរបស់មនុស្ស
សត្វទាំងឡាយ ព្រោះថា កើតមកក្នុងលោកនេះហើយ តែគ្មានរបស់ជាទី
ពឹងក្នុងសត្វានុច្ច័យទេ ហៅថា រកសេចក្តីសុខគ្មាន ប្រៀបគណនាដូចជា
សត្វ បើគ្មានម្ចាស់ហ្នឹងហែងរក្សាហើយតាមតែចិត្តមនុស្សទាំងឡាយ គេនឹង
ប្រមាទញ្ញាញ្ញៀតបៀន លុះដល់សេចក្តីអន្តរាយនៃជីវិតដោយងាយជាតិ
ជាមនុស្ស ដែលកើតមកក្នុងលោកនេះ តែគ្មានទីពឹងក៏មានឧបមាដូច្នោះ
ហេតុនេះ ខ្ញុំសូមរៀបរៀងរឿងសរណគមន៍ តាមបែបដែលមានក្នុងគម្ពីរ
សុត្តសន្តិបាខ្លះ ក្នុងគម្ពីរព្រះសូត្រដទៃខ្លះ និង គម្ពីរនាមគ្គីខ្លះ ដោយ
បាលីថាៈ ឯត្ថចសរណគមនគោសលត្ថំ សរណគម-
នំក ច្ន័តិ សរណាបកេនោនលំ សំគិលេសោកេនោវា-
នានន្តិ អយំបកេនោវេនិតញោ ។

អធិប្បាយក្នុងរឿងសរណគមន៍ថា មនុស្សដែលមានជាតិជាអ្នកធ្វើស្រែ
រមែងកន្លងបង់នូវអបាយភូមិ ៤ គប្បីដល់នូវទីពឹងរបស់ដែលប្រសើរ
ទើបនឹងដល់នូវសេចក្តីរក្សា ហេតុនេះខ្ញុំនឹងចែកអានិសង្សនៃសរណគមន៍

និងរបស់សៅហ្មងនៃសរណគមន៍តទៅ ឯសរណគមន៍នោះ ប្រែថាដល់
នូវទីពឹងដ៏ក្សេម ទីពឹងមានប៉ុន្មានយ៉ាង? ឆ្លើយថាទីពឹងមានច្រើនយ៉ាង
បុគ្គលខ្លះ មានក៏យ ទៅទីពឹងព្រៃ ពឹងភ្នំ ពឹងរូងចេតិយ ពឹងដុំថ្មសិលា ពឹង
ដើមឈើធំៗ ពឹងខ្មោចបីសាច់អាវក្នុងទៅតា ខ្លះថាយកព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌
ព្រះសង្ឃសីលបានការវិនាសជាទីពឹង ខ្លះក៏ថាយកចិត្តល្អបរិសុទ្ធជាទីពឹង
ហេតុនេះឲ្យសប្បុរសពិចារណាមើលចុះ អ្នកដែលរកទីពឹងនោះផ្សេងៗគ្នា
ដូច្នោះ សួរថាច្រើនម្ល៉េះ តើនឹងឲ្យយកឯណាជាទីពឹង ឆ្លើយថាយកវត្ថុដទៃៗ
ក្រៅចាកព្រះត្រៃសរណគមន៍ ទាំង ៣ ជាទីពឹងហើយ ពុំប្រសើរ ពុំរួចចាក
ទុក្ខឡើយ ព្រោះព្រះត្រៃសរណគមន៍នេះ ជាទីពឹងរបស់បុគ្គលប្រុសស្រី
ក្នុងលោកនេះ នឹងដើរទៅកាន់បរលោកខាងមុខដោយពិត ប្រៀបគណនា
ដូចជាប្រាសាទ ឬផ្ទះនឹងសម្បត្តិទ្រព្យនឹងគ្រឿងមាសទាំងពួង ក៏ជាទីពឹង
ទីលំនៅការពារនូវសេចក្តីលំបាក គឺគ្រឿងនិងកម្លៅព្រះអាទិត្យជាដើម
របស់បុគ្គលប្រុសស្រីយ៉ាងណា ឯព្រះត្រៃសរណគមន៍ ក៏ជាទីពឹងរបស់
បុគ្គលប្រុសស្រី នឹងដើរទៅកាន់បរលោកដូច្នោះ ១ ទៀតព្រះត្រៃសរណ-
គមន៍ ដែលឈ្មោះថាជាទីពឹងនោះមានបីប្រការ ព្រោះត្រៃនោះ ប្រែថា
៣, សរណគមន៍ ប្រែថាដល់នូវទីពឹង ឯត្រៃសរណគមន៍នោះ ថាឲ្យយក
ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃជាទីពឹង ឯព្រះពុទ្ធនោះ គឺថាឲ្យយកព្រះដ៏មាន
បុណ្យ ដែលគង់ព្រះរាជនៅបួចវិនិច្ឆ័យហើយ យកតែកិរិយាចរាញាញ់ថា
ថាទីពឹងព្រះធម៌នោះ គឺឲ្យយកសេចក្តីបរិសុទ្ធ នូវសេចក្តីសុចរិតជាទីពឹង

ឯព្រះសង្ឃនោះ ឲ្យយកព្រះអរិយសង្ឃ ឬ សម្មាសម្ពុទ្ធឲ្យយកពួកអ្នកបួស
ដែលប្រតិបត្តិល្អ ប្រតិបត្តិត្រង់បរិសុទ្ធជាទីពឹង ហើយកវត្ថុទាំង ៣ នេះជាទី
ពឹងហើយ ឈ្មោះថាជាទីរួចចាកទុក្ខទាំងពួង ហើយឈ្មោះថាជាឧបាសក
ឧបាសិកាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គណនាដូចជាមនុស្សសព្វថ្ងៃ គោរពពឹង
ម្ចាស់ផែនដី និង មាតាបិតាជាដើម ១ និង ទីពឹងសេចក្តីសុចរិត មិនប្រព្រឹត្ត
កន្លងលោកបញ្ញត្តិ នឹងពឹងបញ្ញា និងសម្បត្តិទ្រព្យរបស់ខ្លួនដែលមាននៅ
១ ពឹងរបស់ ៣ យ៉ាងនេះ ទើបនឹងរួចចាកទុក្ខ សេចក្តីខុស សេចក្តីលំបាក
មានជាប់គុក ជាប់ប្រក់ក់ជាដើម ក៏មិនមាន ឥតអ្នកដទៃបៀតបៀនដល់
ខ្លួន តែមិនទីពឹងរបស់ទាំង ៣ យ៉ាងបន្តិចទាស់នឹងម្ចាស់ផែនដី ព្រោះ
យើងមើលងាយកន្លងព្រះច្បាប់សម្រាប់រក្សានគរ គេយកទៅធ្វើទុក្ខធ្វើ
ទោសក៏មាន ដែលគ្មានបរិសុទ្ធដោយកាយនិងវាចា និងមនោនាំឲ្យអ្នកដទៃ
បៀតបៀន ព្រោះគំនិតរបស់ខ្លួន គ្មានសម្បត្តិ នឹងចាយវាយដូចរបស់ចល្ក
វត្ថុនិងអចលនវត្ថុ មានសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្លួនក្នុងថ្ងៃខែឆ្នាំនេះ ឬថ្ងៃខែឆ្នាំ
ដែលកន្លងទៅ ១០ ឆ្នាំ ឬ ៥០ ឆ្នាំឡើងទៅក្តី ក៏នាំឲ្យដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ
សេចក្តីលំបាកឥតឧបមា តែគ្មានប្រកបដោយវត្ថុ ៣ យ៉ាងនេះហើយ នឹង
ដល់នូវសេចក្តីវិនាសធំ ក្នុងលោកនេះធម្មតាបុគ្គល តែគ្មានព្រះពុទ្ធព្រះធម៌
ព្រះសង្ឃជាទីពឹងក្នុងសន្តានចិត្តហើយ មានតែសេចក្តីទុក្ខលំបាក ក្នុង
លោកនេះ និង បរលោក ដល់ធ្វើកាលកិរិយាអស់ជីវិតទៅកាន់លោកឯមុខ
ក៏ទៅសោយទុក្ខវេទនាក្នុងនរក ព្រោះគ្មានវត្ថុដែលជាទីល្អជាប់តាមទៅផង

មិនអាចដើម្បីនឹងទប់ទល់អាត្មាបាន ដូចជាមនុស្សដែលគ្មានសម្បត្តិ មិន
អាចដើម្បីនឹងការពារសេចក្តីទុក្ខលំបាកបានដូច្នោះ ហេតុនេះសប្បុរស
ដែលកើតមកក្នុងលោកនេះ គួរតែយក ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ជាទីពឹង
ឲ្យប្រាកដ កុំឲ្យធ្វើដូចជាទំនៀមភេ ។ ទទួលសីលភេស្តុសរណគមន៍ ក៏
ទទួលទៅ ដោយយកព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ជាទីពឹង ក៏ថាតាមភេទៅតែ
ពុំដឹងជាព្រះពុទ្ធនោះដូចម្តេច? ព្រះធម៌នោះដូចម្តេច? ព្រះសង្ឃនោះដូច
ម្តេច? លុះដល់មានជម្ងឺឈឺជាទម្ងន់មកបៀតបៀនកាយមានសេចក្តីភ័យក៏
បន្ទោសទៅខ្លោចជីវ្គនដ៏តាមកធ្វើ ឬ ខ្លោចបីសាច់អាវក្នុងទៅតាមកធ្វើឲ្យ
ឈឺហើយភ័យក្លាយធម៌ ឬ បំណងទៅថ្វាយ ឬ អង្គរបានគ្រវាសទៅឲ្យ ឬ
យកដើមចេញមកធ្វើជាតែរ មានសូន្យបដោយផេះ ដាក់បាយស បាយ
ក្រហមជូនឲ្យទៅ ចាំរួចបំណងហើយ សេចក្តីដែលល្ងង់ចំណងអម្បាលនេះ
ព្រោះមិនច្បាស់ ក្នុងព្រះត្រៃសរណគមន៍ប្រាកដ ប្រៀបដូចមនុស្សមិន
ស្គាល់មាស អ្នកណាយករបស់អ្វី ។ មកឲ្យថាតែមាស ក៏យកវត្ថុនោះទុក
រក្សាទៅដូចជាបុគ្គលសព្វថ្ងៃខ្លះ ប្រតិបត្តិតាមតែពាក្យគេថា ។ អ្វីល្អក៏យក
របស់នេះមកប្រតិបត្តិ មិនគិតរកប្រយោជន៍នឹងមិនប្រយោជន៍ ឲ្យប្រាកដ
ឡើយ ទើបដល់វេលាក្រោយមានអ្នកដទៃដែលគេស្គាល់របស់ប្រយោជន៍
នឹងមិនមែនប្រយោជន៍ជាប្រាកដ គេមកប្រាប់កុំជឿឡើយ ដូចពាក្យ
លោកប្រៀបថា ខ្នាក់បានដៃ ធម្មតាមនុស្សខ្នាក់តែចាប់ពារលើវត្ថុអ្វី ។
ហើយក៏ប្រកាន់ខ្ជាប់ ដូចមនុស្សប្រកាន់ជាតិ ដែលកើតមកជាជាតិអ្វី

ក៏ប្រកាន់ជាតិនោះ ថាខ្ពស់ ថាប្រសើរ ជាជាងជាតិដទៃ ដូចជាមនុស្សធ្លាប់
 ឃើញទំនៀមទំលាប់អំពីតូច ៗ លុះដល់ចាស់ ៗ ហើយ ក៏ប្រកាន់តាមបែប
 មកអំពីដើមនោះ ដោយហេតុធ្លាប់ប្រកាន់ ធ្លាប់ឃើញមកហើយ ដូចជា
 ព្រះពុទ្ធអង្គ ទ្រង់សម្តែងទុកក្នុងមង្គលសូត្រអង្គថាមង្គលទីបីថាទិដ្ឋមង្គល
 និងសុត្តមង្គល និង មុត្តមង្គល ប្រកាន់នូវរបស់ធ្លាប់ឃើញនិងភ្នែក របស់
 ធ្លាប់ឮនិងត្រចៀក ធ្លាប់ហិតជាតិរសជាដើមដូច្នេះ ។

សួរថាព្រះពុទ្ធនោះ ៗ នឹងធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចទើបនឹងស្គាល់ច្បាស់ ។

ធ្វើយថាឲ្យទទួលបានសូត្រហើយពិចារណា ទើបនឹងស្គាល់ច្បាស់នូវ
 ព្រះពុទ្ធនោះ ព្រោះព្រះពុទ្ធនោះ ព្រះអង្គមានរូបលក្ខណៈ ចិត្តធម៌របស់
 ប្រព្រឹត្ត និងមេត្តាដល់មនុស្សទុស្តអស់ទៅតាមផងទាំងឡាយ ព្រះពុទ្ធនោះ
 ប្រៀបដូចបុគ្គលមានចិត្តគិតដល់ប្រយោជន៍ខ្លួននិងប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ដូច
 ជាជនដទៃគិតតែប្រយោជន៍ខ្លួន និងកូនប្រពន្ធ ញាតិមិត្តទាំងឡាយ មិន
 បានគិតឲ្យអ្នកដទៃចម្រើនផង គិតឲ្យចម្រើនតែខ្លួន ១ ឯព្រះពុទ្ធអង្គនោះ
 ទ្រង់មេត្តាគ្រប់សត្វមិនថាមនុស្សជាតិសត្វនិងព្រះអង្គ ឬ មិត្តនិងព្រះអង្គ
 នោះក៏ទេ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ញ៉ាំងព្រះទ័យឲ្យស្មើ ១ ទៀតថា ឲ្យយកព្រះអង្គ
 ជាទីពឹងនោះ សូម្បីតែសុខក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យព្រះនាមព្រះអង្គក៏មាន
 កុំថាឡើយតែធ្វើឲ្យឃើញច្បាស់ក្នុងចិត្ត សូម្បីគ្រាន់តែចាំពាក្យព្រះអង្គឲ្យ
 ច្រើនទៅ ក៏មានប្រយោជន៍ច្រើនដូចជាអ្នកកាន់កេតបព្វជិត ជាភិក្ខុជាសាម
 ណេរ គ្រាន់តែកាន់ច្បាប់រក្សាពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គប៉ុណ្ណោះ ក៏

មានសេចក្តីសុខជាជាងអ្នកដទៃ បើធ្វើចិត្តនិងបញ្ញាឲ្យឃើញច្បាស់ ក្នុង
ព្រះឥន្ទ្រផល លាភសក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរ និង សេចក្តីសុខកើតមាន
ឡើង ដល់អ្នកដែលឃើញព្រះពុទ្ធច្បាស់នោះឥតឧបមា ហេតុនោះបាន
ជាអ្នកជឿព្រះពុទ្ធច្បាស់ លះសម្បត្តិទ្រព្យ និងមិនស្រឡាញ់រូបរាងកាយ
ជាដើម ហើយមិនប្រព្រឹត្តខុសហាកច្បាប់ព្រះពុទ្ធផង ។

១- ទៀតព្រះពុទ្ធនោះ ជាអ្នកនាំដំណឹងល្អហើយពិតផង មិនបន្ទុះ
ដូចជាគ្រូដទៃបើនឹងនាំដំណឹងមែនក៏ខ្វះពិត បើបានពិតខ្លះមែន ព្រោះមិន
ប៉ាន់ទោសរបស់ខ្លួន សួរថាដំណឹងមិនមែន ហើយពិតនោះយ៉ាងដូចម្តេច?
កែថា មែននោះបាននឹងល្អកាយ និងវាចា ដូចជារបៀបរៀបរយនាំឲ្យដេក
ដើរឈរឥតឈឺបរិភោគស្ងៀកដណ្តប់មីល ឬ លិទ្ធិហិតពាល់ត្រូវ និងពោល
វាចានិយាយស្តីសូត្ររៀនរៀបរយតាមត្រូវត្រង់ដែលគ្មានទោសនេះ ចាត់
ជារបស់មែន ។ នេះព្រះឥន្ទ្រសម្តែងផ្លូវសីល ក៏ប្រតិបត្តិឲ្យកាយ និងវាចា
រៀបរយល្អ ដូចជារបៀបគតិលោក បង្ហាត់បង្ហាញផ្លូវវិជ្ជាបំណេះ នឹង
សំលៀកបំពាក់ផ្ទះសម្បែង ផ្លូវថ្នល់ សួនច្បារ ឃើញល្អមែនគ្មានទោសនោះ
១ របស់ពិតនោះបានខាងផ្លូវ មនោ ពោលគឺចិត្ត ។ នោះត្រង់តាមច្បាប់
សម្រាប់ទៅព្រះនិព្វាន គ្មានល្បឿនដូចជាអ្នករក្សាច្បាប់សម្រាប់ព្រះនគរ
បើមិនឲ្យភ្នាក់ល្បឿនហើយ និង បានរួចអំពីទុក្ខទោសជាប់គុកជាដើម និង
បានសុខជានិច្ច ព្រមទាំងបុត្រភរិយាផ្ទះគេហស្ថានរបស់ខ្លួន របស់មែន
ហើយពិតផងនោះ គឺកាយ និងវាចា មិនបានទោសនឹងអ្នកដទៃ ចិត្តក៏ស្ងប់

ស្ងៀម និង ដោយប្រាកដច្បាស់ ទើបថាមែនហើយពិតផង ឯព្រះធម៌
នេះសម្រាប់ឲ្យមនុស្សឃើញទុក្ខឃើញសុខ ដូចជាឃើញព្រះពុទ្ធ បើឃើញ
ព្រះពុទ្ធគង់ឃើញព្រះធម៌ ហើយគង់ឃើញព្រះសង្ឃ ឃើញទុក្ខហើយ ក៏
គង់ឃើញសុខ បើញ្ញាល្អហើយក៏គង់ឃើញអាក្រក់ផង ព្រះធម៌នោះគឺធ្វើ
ឲ្យត្រូវតាមព្រះសូត្រព្រះបរមតួដែលជាបស្ចិមព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់សម្តែងទុកមក
ព្រះធម៌ប៉ើនឹងរោលដោយពិត ថាធំជាងព្រះពុទ្ធនិងព្រះសង្ឃ ព្រះធម៌មិន
ចេះស្លាប់ ជាបស្ចិមនៅសម្រាប់ទ្រទ្រង់មនុស្សសត្វផង ឲ្យចេញច្បាចាក
ទុក្ខ និព្វាន តែព្រះពុទ្ធ និង ព្រះសង្ឃ ព្រះធម៌នោះបើអ្នកចង់ដឹងចង់ឃើញ
ឲ្យទន្ទេញឲ្យចាំ លះបង់ទុច្ចរិតបន្តិចម្តង ៗ គង់នឹងឃើញគុណ ហើយ
បានសេចក្តីសុខ ក្នុងលោកិយនិងបរលោកពុំលែងឡើយ ហេតុនោះអ្នក
ដែលឃើញព្រះធម៌ប្រាកដ មិនមានស្តាយជីវិតសម្បត្តិទ្រព្យជាដើម ហើយ
បណ្តាលឲ្យអស្ចារ្យផង ឯព្រះសង្ឃនោះយកតែភេទអ្នកបួស ហើយប្រតិបត្តិ
ឲ្យល្អត្រូវត្រង់នឹងចេញចាកទុក្ខ និងសមគួរដល់ព្រះនិព្វាន ព្រះសង្ឃមាន
២ ពួក គឺ អរិយ សង្ឃ ១, សម្មាសង្ឃ ១, ឯ សម្មាសង្ឃ
នោះអាស្រ័យភេទអ្នកបួស ប្រតិបត្តិជាប់ចូលដោយពូជវង្ស ពីព្រះអរិយជា
ដើម មិនជាប់ទៅដោយពូជវង្ស អលង្ការកិរិយាបុគ្គលក្នុងភេទអ្នកប្រកបដោយ
អង្គ ៥ ដូចក្នុងគម្ពីរបរិវារថា បញ្ចហុទាលិ អង្កេហិ សមន្នាគ
តោភិក្ខុ ថាម្នាលទុទាលិ ភិក្ខុប្រកបដោយអង្គ ៥ ទើបឡើងជាភិក្ខុ
ភិក្ខុ ២ អង្គឡើងទៅហៅថាសម្មាសង្ឃ សរណគមន៍មាន ២ គឺជាវណ្ណកុត្តរ

១, ជាលោកិយ ១, សរណគមន៍ ជាលោកិយមាន ៤ គឺ អន្តរិយា ទទ
ប្រគល់កាយថ្វាយជីវិតដល់ព្រះរតនត្រៃ ១, សិស្សការ្យបទ ថ្វាយ
ខ្លួនជាសិស្សដល់ព្រះរតនត្រៃ ១, តប្បកាយ ១ រមែងរាប់មានព្រះ
រតនត្រៃជាដំបូង ១, បាណិបាត មិនសំពះគ្រូដទៃក្រៅចាកព្រះរតនត្រៃ ១,
យកព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ជាទីពឹង គោតថ្វាយខ្លួនចំពោះមុខព្រះ
ភិក្ខុសង្ឃតាំងតែពី ៤ អង្គឡើងទៅ ដោយបាលីថាដូច្នេះ អត្ថយោមំ
កន្តេ អត្ថគ្គមា យថាភាលំ យថាមុន្នំ យថាអកុសលំ
យោអហំកន្តេ ជាតិគោបដ្ឋាយ បមាទំវារោកម្ម កា-
យេនវា វាចាយវា មនសាវា ពុទ្ធវា ធម្មេវា សំយេវា
អតារំអតារិ សម្មទាមិ បរម្មទាមិ សាធុមេកន្តេ សំយោ-
អដ្ឋយំ អត្ថយេតោបដិគុណ្ឌតុ អាយតីសំវរាយ ប្រថាបព័ត្រ
ព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើនអើយ វិទោសខុសដែលខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តលើសលោះកន្លង
ហួសទៅហើយ តែខ្ញុំព្រះករុណានេះជាមនុស្សពាលដូចម្តេច ជាមនុស្ស
វង្វេងដូចម្តេច ជាមនុស្សមិនធ្លាសដូចម្តេច ចាប់ដើមតាំងអំពីកើតមកក្នុងជាតិ
នេះ ដោយសេចក្តីប្រមាទ សេចក្តីពុំបានគោរពក្នុងព្រះពុទ្ធខ្លះ ក្នុងព្រះធម៌
ខ្លះ ក្នុងព្រះសង្ឃខ្លះ ដោយកាយខ្លះ ដោយវាចាខ្លះ ដោយចិត្តខ្លះ ចំពោះ
មុខខ្លះ កំបាំងមុខខ្លះ ឥឡូវនេះខ្ញុំព្រះករុណាដ៏ឆ្ងល់ទោសខ្លួន ជាខុស
ប្រាកដ ហើយទើបមកសម្តែងទោសចំពោះមុខព្រះភិក្ខុសង្ឃ សូមព្រះ

សង្ឃចូរទទួលគឺអត់នូវពោសនោះដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ដើម្បីនឹងសង្គ្រមតទៅ
ក្នុងឯមុខនោះហោង លោកទទួលថាសាធុ ហើយសូត្របាលីតទៅទៀតថា
ឯតេមយំកន្តេ សុចរិបរិទិព្ភតម្បិ បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើនអើយ
យើងខ្ញុំទាំងឡាយនេះ សូមដល់ព្រះដ៏មានបុណ្យ ដែលព្រះអង្គបរិនិព្វាន
កន្លងទៅហើយអស់កាលដ៏យូរ តំកកវន្តសរណំគន្ធាមិ ខ្លួនខ្ញុំទាំង
ឡាយ ក៏សូមដល់ព្រះអង្គថាជាទីពឹង ទីពឹងកំចាត់ភ័យមែនពិត
ធម្មញ្ញាភិក្ខុសំយញ្ញា ព្រមទាំងព្រះសង្ឃនូវព្រះសង្ឃសាវកនៃព្រះ
ដ៏មានបុណ្យផង ឧទាសគោធាសំយោធារេតុ សូមព្រះសង្ឃចូល
ចាំទុក ថាខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយជាឧបាសក អជតត្ថោចាណុរេតេ
សរណំគតេ ខ្លួនខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយសូមដល់នូវព្រះរះ នៃគ្រ
ទាំង ៣ ថាជាទីពឹង ទីពឹងស្មើដោយជីវិត ដកបតាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ
ហោង លោកទទួលថា សាធុ ហើយសុំសីលតាមថ្ងៃឧបាសថ
ជានិច្ច បើឧបាសកឧបាសិកាមានសង្ខារទាំង នឹងរក្សាអតិរេកសីលតទៅ ក៏
គួរសមាទាននីតិកិច្ច ឯអតិរេកសីលគឺថាឲ្យរៀនសម្លាប់សត្វ ១ លួចទ្រព្យ
គេ ១, សេពាមេថុន ១, និយាយកុហកមុសាវាទ ១, ផឹកស្អុក ១,
បរិភោគក្នុងវិកាល ១, មើលកំស្លាប់ច្រៀង ១, តែងគ្រឿងក្រអូប
១, ដេកលើពូកគ្រឿងផងខ្ពស់ ១, ទទួលមាសប្រាក់ដោយខ្លួន
ឯង ១ រួមជា ១០ នឹងរក្សានូវគេទៅជាគ្រហស្ថ មិនបាច់បួសនៅតែក្នុងភូមិ
ជាសាមណេរ ។

រឿងសរណគមន៍បប៉

១- ទៀតខ្ញុំសូមជម្រាប អ្នកដែលបានចូលធ្វើសៀវភៅកម្ពុជសុរិយា
ក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ សូមឲ្យមើលឲ្យចប់សេចក្តី ទើបនឹងឃើញ
ប្រយោជន៍ច្រើន ហើយកើតជាអ្នកប្រាជ្ញពុំលែងឡើយ ហើយថា
កម្ពុជឧបត្ថម្ភកម្ពុជកម្រ នៃជាតិនិងស្រុកឲ្យរុងរឿងផង ។

ព្រះមហាវរាជធម្មឱត

អំពី អវិជ្ជា និង វិជ្ជា

មហាវរសយុត្តខ្សែ ១៦ និង បដិសម្ពិទ្ធាខ្សែ ៩

ព្រះញាណបវរវិជ្ជា អែម

ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ អធិប្បាយ

មហាវរសយុត្តខ្សែ ១៦ សម្តែងថាមានភិក្ខុ ១ អង្គ មាននាមនិង
គោត្រមិនប្រាកដ ទូលសួរព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលដែលព្រះអង្គគង់នៅ
វិហារព្រះជេតពន ទគរសាវត្ថី ដោយបាលីថា ៖

អវិជ្ជា អវិជ្ជា តិកន្តុវុច្ចតិ កកមា នុខោកន្តុអវិជ្ជា
កតាវតាច អវិជ្ជាគតោហោតិ ។

ប្រែថា បត់ត្រព្រះដ៏មានបុណ្យដ៏ចម្រើន កិរិយាល្ងង់ខ្លៅមិនដឹង
ព្រះអង្គពោលឲ្យឈ្មោះថាអវិជ្ជា បត់ត្រព្រះក៏មានបុណ្យដ៏ចម្រើន អវិជ្ជា
នោះតើដូចម្តេច ? បុគ្គលដែលលុះក្នុងចំណោមនៃអវិជ្ជា មានដោយហេតុ
ប៉ុន្មានយ៉ាង ? ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះអង្គសម្តែងវិសដ្ឋនាថា ៖

យំខោកិក្ខុទុក្ខេត្ថអញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ
ទុក្ខនិរោធមញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទាយ-
អញ្ញាណំ អយំវុច្ចតិកិក្ខុអវិជ្ជា ឯតាវតាច អវិជ្ជាគតោ
ហោតិ ។

ប្រែថា : ម្នាលភិក្ខុ សេចក្តីល្ងង់ពុំដឹងច្បាស់ក្នុងកងទុក្ខឯណាមែនពិត
 សេចក្តីល្ងង់ពុំដឹងច្បាស់ក្នុងសភាវៈគឺតណ្ហា ជាទីប្រជុំបណ្តាលឲ្យកើតឡើង
 នូវកងទុក្ខឯណាមែនពិត សេចក្តីល្ងង់ពុំដឹងច្បាស់ក្នុងឧបាយជាទីរំលត់នូវ
 កងទុក្ខឯណាមែនពិត សេចក្តីល្ងង់ពុំដឹងច្បាស់ក្នុងបដិបទជាផ្លូវទៅកាន់
 ទីរំលត់នូវកងទុក្ខឯណាមែនពិត ម្នាលភិក្ខុសេចក្តីល្ងង់ពុំដឹងច្បាស់ ៤
 យ៉ាងនេះព្រះគង្គាគតពោលឲ្យឈ្មោះថាអវិជ្ជា បុគ្គលដែលលុះអំណាចនៃ
 អវិជ្ជាដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ ភិក្ខុនោះ ទូលសួរនូវវិជ្ជា
 តទៅទៀត ដោយបាលីថា ៖

វិជ្ជាវិជ្ជាតិកន្ត្រុច្ចតិ កតតាធិន្តោកន្ត្រុវិជ្ជា
 តតាវតាចវិជាកតោហោតិ ។

ប្រែថា : បពិត្រព្រះដ៏មានបុណ្យដ៏ចម្រើន កិរិយាដែលចេះដឹងច្បាស់
 ព្រះអង្គពោលឲ្យឈ្មោះថាវិជ្ជា បពិត្រព្រះដ៏មានបុណ្យដ៏ចម្រើន វិជ្ជានោះ
 តើដូចម្តេច ? បុគ្គលដែលលុះក្នុងអំណាចនៃវិជ្ជា កើតបាទដោយហេតុ
 ប៉ុន្មាន ? ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះអង្គសម្តែងវិសដ្ឋនាថា ៖

យំខោភិក្ខុ ទុក្ខញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេញ្ញាណំ
 ទុក្ខនិរោធសញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិ បទា
 យញ្ញាណំ អយំវុច្ចតិភិក្ខុវិជ្ជា ឯតាវតាចវិជាកតោ
 ហោតិ ។

ប្រែថា : ម្នាលភិក្ខុ សេចក្តីចេះដឹងច្បាស់ក្នុងកងទុក្ខឯណាមែនពិត
 សេចក្តីចេះដឹងច្បាស់ក្នុងសភាវៈ គឺតណ្ហាជាទីប្រជុំបណ្តាលឲ្យកើតឡើងនូវ
 កងទុក្ខឯណាមែនពិត សេចក្តីដឹងច្បាស់ក្នុងឧបាយជាទីរំលត់នូវកងទុក្ខ
 ឯណាមែនពិត សេចក្តីដឹងច្បាស់នូវផ្លូវប្រព្រឹត្តទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខឯណា
 មែនពិត ម្នាលភិក្ខុសេចក្តីចេះដឹងច្បាស់ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ព្រះគម្ភាគត
 កោលឲ្យឈ្មោះថាវិជ្ជា បុគ្គលដែលដល់នូវវិជ្ជា កើតមានដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

ឃ្លាំងវិញ្ញាណ ក្នុងគម្ពីរ បដិសម្ព័ន្ធ ខ្សែ ៧ ព្រះសង្ឃសម្ពុទ្ធ ព្រះ
 អង្គសម្ព័ន្ធនូវទោសនៃអវិជ្ជាមាន ៥ ដោយបាលីថា ៖

បញ្ចហា កាវេហិ អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ

ប្រែថា : ទោសរបស់អវិជ្ជា កើតមានដល់សត្វ ដោយអាការទាំង
 ឡាយ ៥ យ៉ាង ។

គតមេហិ បញ្ចហា កាវេហិ អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ
 អនិក្ខត្ថេន អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ ទុក្ខត្ថេន អវិជ្ជា-
 យ អាទីន វេហោតិ អនត្តត្ថេន អវិជ្ជាយ អាទីន វេ
 ហោតិ សន្តាបត្ថេន អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ វិប-
 រិណាមណត្ថេន អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ ឥមេហិ
 បញ្ចហិ កាវេហិ អវិជ្ជាយ អាទីន វេហោតិ ។

ប្រែថា : ទោសរបស់អវិជ្ជាកើតមានដល់សត្វ ដោយអាការទាំង
 ឡាយ ៥ យ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? វិសដ្ឋនាថា ទោសរបស់អវិជ្ជាកើតមានដល់
 សត្វ ដោយអត្តថាញ៉ាំងសត្វមិនឲ្យតាំងនៅជានិច្ចមួយ ទោសរបស់អវិជ្ជា
 កើតមានដល់សត្វ ដោយអត្តថា ញ៉ាំងសត្វឲ្យដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅក្នុងកាយនិងចិត្តមួយ ទោសរបស់អវិជ្ជាកើតមានដល់សត្វដោយ
 អត្តថា ញ៉ាំងសត្វឲ្យមានតែស្រាយៗ មិនឲ្យមានខ្លឹមសារមួយ ទោសរបស់
 អវិជ្ជាកើតមានដល់សត្វ ដោយអត្តថា ញ៉ាំងសត្វឲ្យក្តៅក្រហាយសព្វ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយនិងចិត្តជានិច្ចមួយ, ទោសរបស់អវិជ្ជាកើតមានដល់
 សត្វដោយអត្តថា ញ៉ាំងសត្វឲ្យទ្រុឌទ្រោមចាស់ជរាគ្រាំគ្រាប្រែប្រួលទៅ
 ជាប្រក្រតីមួយ, ទោសរបស់អវិជ្ជាកើតមានដល់សត្វដោយអាការទាំង
 ឡាយ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

អវិជ្ជាដែលនឹងរំលត់សូឡទៅដោយអាការ ៨ យ៉ាងដោយបាលីថា៖

កតមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ
 និទាននិរោធនអវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ សមុទយនិរោ-
 ធនអវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ជាតិនិរោធនអវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ
 ហេតុនិរោធនអវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ បច្ចយនិរោធន-
 អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ញាណុប្បារេនអវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ

និរោធិបដ្ឋាននៃអវិជ្ជាជិវុស្សនិ ឥមេហិ អដ្ឋហិ-

អាតារហិអវិជ្ជាជិវុស្សនិ ។

ប្រែថា អវិជ្ជារលត់សូន្យទៅ ដោយអាការទាំងឡាយ ៨ យ៉ាងដូច
ម្តេច? វិសដ្ឋនាថា អវិជ្ជារលត់សូន្យទៅ ដោយកិរិយារលត់នូវនាមនិងរូប
ដែលជាទីតាំងកើតឡើងនៃកងទុក្ខ ១ អវិជ្ជារលត់សូន្យទៅ ដោយកិរិយា
រលត់នូវសភាវៈគឺតណ្ហា ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើងនៃកងទុក្ខ ១ អវិជ្ជារលត់
សូន្យទៅ ដោយកិរិយារលត់នូវជាតិ ១ អវិជ្ជារលត់សូន្យទៅ ដោយ
កិរិយារលត់នូវបច្ច័យ គឺអាហារ និង ផស្ស និង នាមរូប ១ អវិជ្ជារលត់
សូន្យទៅ ដោយកិរិយាកើតឡើងនៃញាណគឺប្រាជ្ញដ៏ឯច្បាស់ ១ អវិជ្ជា
រលត់សូន្យទៅ ដោយកិរិយាបង្កើតឡើងប្រាកដនៃនិរោធិ ១ ថែមអវិជ្ជា
១ ទៀត ដែលជាមេដឹមរលត់សូន្យទៅដោយធម៌ទាំង ៧ ខាងដើមនេះត្រូវ
ជា ៨ អវិជ្ជារលត់សូន្យទៅ ដោយអាការទាំងឡាយ ៨ រយៈ ។

សម្តែងអំពីអវិជ្ជា និង វិជ្ជាចប់សេចក្តីជាសង្ខេបប៉ុណ្ណោះ

អំពីដើមកំណើតប្រាសាទអង្គរ

លោក ឡូឡូ ឡាត

អាចារ្យបង្រៀនឧត្តមវិទ្យាសាលា ពូឡែសធីប្រ័ស្មនៅក្រុងប៉ារីស

ជាអ្នកអធិប្បាយ

ក្រុមការ ជំនុំជម្រះ

ធ្វើការនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ ប្រចេញជាភាសាខ្មែរ

១

ដែលតាមគេជឿជាកបដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ថាអង្គរធំនិងបាយ័ននោះ
ព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ទ្រង់នាមថា បរមសិវ លោកដែលគ្រងរាជ្យពីសករាជ
៨១១ ទៅដល់៨៣២ បានសាង ត្រូវនឹងគ្រិស្តសករាជ ៨៨៩ ទៅ
៩១០ ។

តើបានអ្វីនឹងបញ្ជាក់ក្នុងរឿងនេះ

កាលដើម ឈ្មោះចាស់របស់ទីក្រុង ហៅថាយសោធរបុរ គឺក្រុងនៃ
យសោធរ មានប្រាសាទជាច្រើនក្នុងដំបូងអង្គរដែលមានឈ្មោះចូលក្នុង
បែបតែមួយដូចយ៉ាងឈ្មោះ យសោធរគឺជាក ប្រែថាត្រពាំងនៃយសោធរ ឯ
ត្រពាំងនោះ គឺបារាយណ៍ខាងកើត យសោធរ ឬ ប្រែថាសស្វរនៃយសោ

ធរ គឺភ្នំបាវខ័ន យេសោធរាស្រម គឺសាស្រ្តបនៃយេសោធរ ឈ្មោះត្រង់
នេះ មិនប្រាសដទៅលើអ្វីឡើយ ខាងក្រោយនេះមានយេសោធរគឺ
ប្រែថាភ្នំនៃយេសោធរ គឺជាភ្នំបាយ៉ននោះឯង ពាក្យដែលថា យេសោធរ
នេះ ប្រែថាកាន់នៅជ័យជម្នះ ជាពាក្យបំបែករបស់ស្តេចយេសាវ្ម័ន អំពី
កបាលជ័យមក ឯពាក្យដែលថា យេសោធរបុរ នោះ គឺជាឈ្មោះទីក្រុង
របស់ យេសាវ្ម័ន នោះឯង ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ដូចជាប្រាសាទជាច្រើនផ្សេងៗ ដែលមាន ឈ្មោះ
ចូលក្នុងពាក្យ យេសោធរ នោះជារបស់ដែលយេសាវ្ម័ន បានសាងក៏ដូច
តែសន្និដ្ឋានវាយសេចក្តីថា ពាក្យដែលថាទីក្រុងរបស់យេសាវ្ម័ននោះជា
ក្រុងដែលយេសាវ្ម័នបានសាងវិញ ។

មកដល់ស្តេចនេះយើងត្រូវយប់បង្អង់បន្តិចសិន ព្រោះរឿងរ៉ាវស្តេច
នេះ មិនមែនជាឥតប្រយោជន៍ យើងបានដឹងឆ្លងល្អមអំពីឯករាជ្យការរបស់
ស្តេចនេះ គឺជាបុត្រឥន្ទ្រវ្ម័ន បានសាងប្រាសាទបាតាន និង បាតង
ទ្រង់បានឡើងគ្រងរាជ្យតាំងពីកុមារ ហើយគ្រងរាជសម្បត្តិបាន ២០ ឆ្នាំគិត
តាំងពីសករាជ ៨១១ បើតាមសង្កេតចារាណាទ្វីបចារឹក ដែលមានជា
ច្រើនហើយដែរ ។ របស់ស្តេចនេះ ឃើញថាស្តេចនេះ ប្រកបទៅដោយ
សេចក្តីអួតសាងជាខ្លាំង ស្តេចស្រុកខ្មែរ និងស្តេចស្រុកឥណ្ឌា មិនដែល
ឃើញមានភរិយាសុភាពដល់ម្តងសោះ បានជា អស់ទាំងរឿងរ៉ាវដែល

មានត ។ មក ឃើញតែមាននិយាយសរសើរម្ចាស់ដែនដីជាប្រមាណ ក្នុង
សិលាចារឹកណា ។ ក៏ដោយឃើញមាននិយាយតែសរសើរចូលជាថែមមិន
ទំនងជាភាគមនុស្ស ដូចជាសរសើរថាស្តេចនោះដូចព្រះអាទិត្យមានរស្មី
ហើយមានអានុភាពដូចព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី រូបល្អដូចជាទេវតា ព្រះ
ក្លោះសរនោះ អាចនឹងគ្រប់គ្រងចក្រវាឡបាន ក្រចកព្រះបាទដូចជា
កញ្ចក់ ឆ្ពោះមុជស្តេចទាំងឡាយដែលប្រណម្យគាល់ ។ល។ នាក្យទាំងនេះ
គង់មានក្នុងរឿងរ៉ាវ នឹងយកជាភស្តុតាងត្រឹមត្រូវជាភាគបញ្ចេញសរសើរ
ម្ចាស់ដែនដីរឿងរៀងរាល់រាល់មក ប៉ុន្តែស្តេចយសោវរ្ម័ននេះ ទុកជាពួកស្តេច
ដែលមានឥទ្ធិពលខ្លាំងផ្លូវចម្បាំងបាន ត្បិតមានល្បីថាទ្រង់ប្រសប់ខាងធ្វើ
និងបាញ់ព្រួញដៃខាងណាគឺបាន ទ្រង់មានកម្លាំងអាចនឹងទប់ទល់ដីសាវ
សាហារហើយសម្លាប់តែ ១ ព្រះខ័នដោយព្រះហស្តឆ្វេងផង ទ្រង់អាចនឹង
គយ្យខ្លះមួយនឹងអ្នកចំបាប់១០ នាក់ ហើយផ្តល់បានទាំងអស់ដោយស្រួល
គេជាទុក្ខភាពរបស់ស្តេចនេះ បណ្តាលឲ្យអ្នកសរសើរហ៊ានប្រដូចថាទ្រង់
កាប់ដៃកម្ពុល ១ វែង ធំ ហើយរឹតតែ ១ ព្រះខ័នដាច់ជា ៣ កំណាត់ហាក់
ដូចជាផ្កាផ្កាដែកនោះមិនឲ្យមកប្រកួតប្រឡងនឹងព្រះចេស្ដា ត្រង់នេះលោក
អម្បិន្ទឆ្ងាយលំដាប់ បែបដែលនិយាយនេះជាល្បែង ដែលជាតិខ្មែរសព្វថ្ងៃ
ធ្លាប់លេងជាញឹកញយ គឺយកដើមកំពៅមកបង្កោនៈទៅលើដី ហើយកាប់
កំពៅនោះជា ៣ កំណាត់ កំពៅនេះហើយដែលគេថាទៅជាដៃកវិញ

មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត មានសេចក្តីសរសើរដល់ស្តេចអង្គនេះ និយាយថា
ទ្រង់ធ្វើវត្តាតខាងឯក្នុង ជាគ្រូបាទ ជាអ្នកប្រាជ្ញខាងបរមត្ថនិងជាអ្នក
តែងវេយ្យាករណ៍ និងសេចក្តីអធិប្បាយ អំពីមហាភាស្យរបស់បុគ្គលី
ត្រង់នេះយើងបានពិនិត្យមើលហើយ ឯមហាភាស្យនៅមានសព្វថ្ងៃនេះ
គឺជាសេចក្តីដ៏ពិបាក ជាងអស់ទាំងសាស្ត្រាស្ត្រស្តីទាំងពួង ក្នុង
សម័យនោះបើជាមានសាស្ត្រាជាអក្សរសំស្ក្រឹត ហើយដាក់ព្រះនាមស្តេច
ជាអ្នកតែងក៏ជាបាន ប៉ុន្តែក្នុងព្រះវង្សក្សត្រិយ៍ពុំសូវដែលឃើញមានប្រាជ្ញ
ខាងឯអក្សរ ហើយ ១ វិញទៀត អ្នកប្រាជ្ញខាងអក្សរក៏ពុំសូវដែលឃើញ
ចិត្តកំណាញ់ និងដាក់ព្រះនាមស្តេចដែលជាបៅហ្វាយខ្លួនថាជាអ្នកតែង
ឡើយ ហេតុនេះបានជាយើងគប្បីជឿច្បាស់ថា អ្នកដែលតែងសេចក្តី
អធិប្បាយ នៃមហាភាស្យរបស់បុគ្គលីនេះ មិនមានពាក់ម្យ៉ាងហើយមិន
មែនឈ្មោះយសោវរ្ម័ននោះទេ ។

ចុះបើក្សត្រនេះហ៊ានដល់យករបស់គេ មកជារបស់ខ្លួនបាន
ថ្វីហើយក៏មិនហ៊ានអ្នកថាបានសាងអង្គរធំ ដែលជារបស់ក្សត្រជ័រទេ យើង
មានសេចក្តីសង្ស័យមកយូរណាស់ហើយ បើយសោវរ្ម័នមានតែនាមជា
បន្ទាល់ថាបានសាងក្រុងនោះ នាមនោះ ក៏មិនជាប៉ុន្មាន តែថាសិលា ១
ទៀតដែលជារបស់អាង យ៉ាងមាំអាចនឹងនាំឲ្យភ្លឺជាប្រាកដ គឺសិលា
ចារឹកនៅស្តុកក្នុង ។

គេបានឃើញចម្ងាយ២៥គីឡូម៉ែត្រ ខាងទិសពាយ័ព្យស្រុកស្មុំសុផុន
នៅកន្លែងហៅស្តុកកក់ធំ គោលថ្មៗ ចារឹកជាពាក្យខ្មែរសំស្ក្រឹត ដែល
មានសេចក្តីប្លែកពីចារឹកទាំងឡាយ ក្នុងស្រុកខ្មែរ ហើយមានសេចក្តី
ល្អៗ ជាច្រើន គោលនេះបានចាប់ផ្តើមក្រោយសករាជ៩៧៤ បន្តិច គឺ
ក្នុងគ្រិស្តសករាជ១០៥២ មានឈ្មោះសទាសិវជាបុរោហិតរបស់ស្តេចជា
អ្នកសរសេរ បុរោហិតនេះជាជំនាតមកពីបុរោហិតមុន ហើយដែល
កាន់កាប់ការតាមដំណែលមុខក្រសួង ភិក្ខុកម្ពុជ គឺជាពន្យារវាងនៃពួក
បុរោហិតក្នុង២៥០ ឆ្នាំ ពីសករាជ ៧២៤ ទៅដល់៩៧៤ ត្រូវនឹងគ្រិស្ត
សករាជ ៨០២ ទៅដល់១០៥២ ពន្យារវាងនេះ មានឈ្មោះបុរោហិតធំៗ
ទាំងអស់ ដែលបានគោរពប្រតិបត្តិក្នុងការរាជការ មាននាមស្តេចដែល
បុរោហិតណាទៅធ្វើរាជការ ងារការនិងទ្រព្យរបស់ដែលបានទទួល ក្នុងនិង
ប្រាសាទដែលបានកសាង សេចក្តីទាំងនេះ សុទ្ធតែជាការពិត មិនគួរ
សង្ស័យថាត្រង់ធ្វើតែតាមពន្យារវាងខ្លួនទេ ពន្យារវាងនេះមានភស្តុតាង
មានតម្លៃណាស់ នេះហើយដែលយើងមើលក្នុងសព្វខ្មែរ អំពីរឿង
យសោវរ្ម័ន ដែលមាននាមក្រោយ បរមសិវលោក ។

សព្វនេះមិនមែនធ្វើប្រាប់ឲ្យដឹងទេ ប្រាន់តែជាការជួយណែនាំអ្នកប្រែចារឹកនោះប៉ុណ្ណោះ ៖

មន ប្រះបាទ បរមសិវលោក ចតុនគរស្រី យសោធរបុរ នាគម្រ
ភេង ជគត តរាជ អ៊ីវី ហរិហរលយ យកទុក នគរនោះ មនប្រះបាទ

បរមសិវលោក ស្ថាបនា វិក្កនាល គម្រោតន៍ សិវស្រម ស្ថាបនា ព្រះ-
លិង្គក្សត្រ កន្ទាល ។

ប្រែថាព្រះបាទបរមសិវលោកសាង(ចត) ក្រុងយសោធរបុរៈហើយនាំ
ទ្វារស្តេចទេវតា (គម្រោតន៍ ជិតតតរាជ) ចេញពី ហរិហរាលយ
ទៅតម្កល់ទុកក្នុងក្រុងនោះ រួចពីនោះព្រះបាទបរមសិវលោក បានសាង
ភ្នំកណ្តាល (វិក្កនាល) គឺប្រះតម្កល់សិវស្រម យកព្រះលិង្គទៅដាក់
ជាកណ្តាល ។

ឯភ្នំកណ្តាលដែលពាក្យសំស្ក្រឹតហៅយសោធរគីរី គឺភ្នំយសោធរ
នោះ គ្មានឯណាគ្រៅពីប្រាសាទបាយ័ននោះឡើយ គេឱ្យឈ្មោះថាភ្នំប្រា-
សាទឯណាដែលសាងនៅជាកណ្តាលព័ន្ធ ឬ កណ្តាលទីក្រុង ដើម្បីជា
តំណាងភ្នំមេរុ ដែលជាភ្នំនៅជាកណ្តាលទ្វីបមាននិយាយក្នុងក្បួនវិជ្ជា
ផ្សេងៗ ក្នុងស្រុកឥណ្ឌា គឺប្រាកដជាកន្លែងដែលមានប្រាសាទបាយ័ន
នៅសព្វថ្ងៃនេះហើយ នៅត្រង់ខ្សែបន្ទាត់ដែលដឹកខ្សែដើងភ្នំក ពីជ្រុង
ទាំង ៤ មកជួបគ្នា ។

បើប្រែតាមភាសាមានបែបយ៉ាងសព្វថ្ងៃ ចារឹកនៅស្តុកកក់បាន
សេចក្តីថាដូច្នេះ យសោវរ្ម័នបានកសាងអង្គរធំនិងបាយ័ន ។

សួរថាចុះព្រះ ដែលអយ្យកោអយ្យកា សព្វសិវប្រាប័ត្រាពប្រតិបត្តិ
នៅប្រាសាទបាយ័ននោះតើជាព្រះអ្វី ? ឆ្លើយថាគឺជាព្រះលិង្គ ត្រង់នេះ

យើងមិនបាច់ទៅរកដើមឫសឯណា ដែលនឹងនាំឲ្យផងនឹងតនោះទេ ព្រោះ
 លីង្គនេះ ឃើញមានន័យជាច្រើនណាស់ក្នុងស្រុកចម្ប៉ា និង ស្រុកខ្មែរ យើង
 ត្រូវតែចាំថា កាលពីយូរមកហើយនោះ មានកាន់សាសនាគោតព្រហ្មចិត្ត
 លីង្គដកបដល់មកវេលានេះ មិនឃើញមានអ្វីជាទីទាស់នឹងសំអាងទាំង
 នេះឡើយ នៅមានស្ថាន ១ បើមិននាំឲ្យសង្ស័យ ក៏ហាក់ដូចជាប្លែក
 ចន្លោះដែរ គឺថានៅលើសសរថែវបាយ័នឃើញមានរូបព្រះពុទ្ធហើយ
 មានថែមពុកចង្កូវស្រួចដូចជាឥសី សេចក្តីត្រង់នេះ គេនឹងជឿបានថា
 ក្នុងវេលានោះស្តេចដែលសាងប្រាសាទបាយ័ន បានយកជាងដែលជា
 ពួកកាន់ពុទ្ធសាសនាឲ្យចូលធ្វើផង ថាជាងទាំងនេះ បានរចនាទៅទីបន្ទាប់
 បន្សំនៃប្រាសាទនោះ ជាបែបដែលខ្លួនរាប់អាន ដូចជាស្តេចដែលរាប់
 អានគូបតែងតាមបែប ដែលកាន់នោះដែរ លុះយូរក្រោយមកចិត្តរបស់
 ស្តេចយសោវរ្ម័ន ដែលធ្លាប់អនុស្រ័យផ្ទាស់ទៅជាចិត្តចង់បំផ្លាញវិញ
 ដោយកាន់យកជាប្រាកដនូវសាសនាដែលមានរូបជាទីតាំង ហើយមើល
 ទៅរូបព្រះពុទ្ធដែលជាប់ស្រាប់នៅនោះមិនបាន ក៏តាំងចាប់ធ្វើបំបាត់រូប
 ទាំងនោះចេញ ស្ថានត្រង់នេះ ហាក់ដូចជាពិតត្រាន់បើ ។

ប៉ុន្តែក្នុងឆ្នាំ ១៩២៣ មានរឿង ១ ថ្មីទៀត ថែមទម្ងន់ទៅលើសេចក្តី
 សង្ស័យនោះ ដើម្បីនឹងឲ្យយល់បាននោះជាការប្រយោជន៍ត្រូវតែបរិយាយ
 បន្តិចអំពីផែនទីប្រាសាទបាយ័ន ។

(មានតទៅក្នុងខ្សែក្រោយទៀត)

សេចក្តីអធិប្បាយពីសេចក្តីចម្រើនក្នុងក្រុងកម្ពុជា

របស់លោក ហង់រី គួរដ៊ុន

បានហ្វាន់ចាស់ធំបំផុតក្នុងក្រសួងសិក្សាធិការជាសាធារណៈ

នៅប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីន

ក្រុមការ ជុំ-មេ ធ្វើរាជការនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ប្រជាភាសាខ្មែរ

អំពីលោក ហង់រី គួរ ដុង អញ្ជើញមកលេង នៅព្រះរាជ
បណ្ណាល័យកាលពីថ្ងៃ ៦ អ៊ុត ឆ្នាំ ១៩២៧ ។

ឈ្មោះរបស់លោក ហង់រី គួរ ដុង នេះមិនមែនជាឈ្មោះដែលមិន
ដែលឮ មិនដែលស្គាល់ដល់អ្នកស្រុកភ្នំពេញ ដែលមានអាយុច្រើន ។
ឡើយ អ្នកស្រុកភ្នំពេញ នឹងទឹកយើងដោយជាក់ច្បាស់អំពីដែលលោក
គួរ ដុង អញ្ជើញមកលេងនៅក្នុងភ្នំពេញ កាលក្នុងព្រះពុទ្ធសករាជ
២២៥៧ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្លួនលោកនៅកំពុងពេញស្វាហាប់ ធ្វើជាបាន
ហ្វូងសាលាធំបំផុត ក្នុងក្រសួងសិក្សាធិការ ជាសាធារណៈនៅប្រទេស
ឥណ្ឌូស៊ីន ប្រកបដោយសតិបញ្ញាជ្រៅជ្រះ ហើយមានអាការរាងកាយ
នោះពេញជាបុរសភាព លោកមានសេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អានជាតិខ្មែរពន់
ពេកណាស់ ហើយលោកបានធ្វើការជាប្រយោជន៍ ដល់ការសិក្សារបស់
ជាតិខ្មែរក្នុងជាន់នោះជាច្រើន ។

លោកបានចូលទៅថ្វាយបង្គំ សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ សង្ឃ
នាយក ហើយប្រារព្ធប្រាស្រ័យ អំពីការរៀនសូត្រសម្រាប់ហាលវត្ត
ដោយយកតាមទំនៀមទម្លាប់សាសនា និងទម្លាប់ស្រុក ហើយថែមវិជ្ជាខ្លះ
ដែលនាំឱ្យងាយស្រួលក្នុងការប្រើប្រាស់ជាធម្មតា ។

លោក គួរ ដុង និងសម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ បានចាប់ផ្តើមតែង
សេចក្តីធ្វើជាកូនសម្រាប់ក្មេង ។ សិក្សា ប៉ុន្តែដោយនគរទុករំលងសេស

កើតសង្គ្រាម ក៏លោក ឡូរដុដ ចូលទៅឯស្រុកបារាំងសេសវិញ ពាក់សក្តិ
 ឡើយស្រមៃទាហានទ្រុតកងទ័ពទៅច្បាំង ក្នុងវេលានោះគ្រាប់ចក្ខុខ្លាំង
 ធ្លាក់មកត្រូវដាច់ដៃស្តាំលោកនិងខ្នាតក្នុងម្ខាង ប៉ុន្តែដោយសតិចញ្ញានិង
 ស្មារតីរបស់លោកដ៏ត្រឡប់វិជ្ជាណាស់ នោះលោកក៏អាចចប់ទល់កំបាំង
 នូវសេចក្តីឈឺចាប់ទុក្ខសោកចេញ ហើយក៏រស់នៅក្នុងជាតិ ជាអ្នកធ្វើ
 ប្រយោជន៍ឲ្យមានផលប្រទេសជាច្រើន លោកបានចម្រើនធ្វើឲ្យនគរបារាំង
 សែស ស្គាល់ប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីនជាដើមទៅទៀត ហើយតាំងចាប់
 ផ្ដើមថ្ងៃនៃ នូវសេចក្តីអធិប្បាយអំពីប្រយោជន៍ផ្សេង ៗ របស់ប្រទេស
 ឥណ្ឌូស៊ីនជាច្រើន ហើយសេចក្តីដែលថ្ងៃនោះ សុទ្ធតែជាសេចក្តីយ៉ាង
 ឯកលេខ ១ ។

ក្នុងវេលានោះ ក្រុងកម្ពុជាខាតយ៉ាងធំ ព្រោះសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ
 ក៏ទិវង្គតទៅហើយ ឯគំនិតដែលផ្ដើមគិតអំពីរៀបចំរបៀបសាលាវត្ត
 និងបោះពុម្ពសៀវភៅគ្រឿងរៀនជាបឋម ក៏គេភ្ញាំងភ្លេចស្ងៀមលង់ទៅ ។

នៅវេលាដែលបានឃើញលោក ឡូរដុដ មានដំណើរមកក្រុង
 ភ្នំពេញ ក៏ក្រុមជំនុំប្រឹក្សាការក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដែលមិនបានភ្លេច
 គំនិតប្រសើររបស់លោក បានអញ្ជើញលោកចូលមកក្នុងព្រះរាជបណ្ណា-
 ល័យ ជាកន្លែងដែលមិត្តចាស់របស់លោកប៉ុន្មានដួចជុំកងទីនោះ អ្នក
 អង្គុយសុំវង្សនា យារង្ស ដែលបានជួបនឹងលោកម្តងនៅក្រុងបារីស បាន

ឲ្យពរសព្វសាធុការដល់លោក ហើយបានអញ្ជើញលោកឲ្យថ្ងៃសេចក្តី
អំពីដែលលោកទៅបាត់ពីស្រុកខ្មែរជាយូរឆ្នាំ ហើយទ្រង់ប្រាប់មកវិញសម្គាល់
ឃើញសេចក្តីដែលប្លែកដូចម្តេចខ្លះ វេលានោះលោកសម្តែងសេចក្តីដូច
មានខាងក្រោយនេះនៅកណ្តាលជំនុំពួកមិត្តទាំងឡាយ ។

វេលាណាតែគេចេញពីក្រុងកម្ពុជា ទៅបាត់ជាច្រើនឆ្នាំហើយត្រ-
ឡប់ចូលមកវិញដូចយ៉ាងខ្លួនខ្ញុំនេះ នោះគេនឹងប្រទះឃើញសេចក្តីដែល
ប្លែកនឹងក្នុងជាច្រើន នឹងគណនាពុំបាន កន្លែងដែលកាលពីដើមដេរ
ជាសភាសពេញទៅដោយស្មៅនឹងដោយព្រៃនោះ ឥឡូវនេះទៅជាផ្លូវ
ថ្នល់ តៗខ្ទាត់ខ្ទែងក្នុងទីក្រុង ទៅជាមានរុក្ខជាតិយ៉ាងល្អ ដែលគេដាំជាលំ
អរ ឬសម្រាប់យកផលបរិភោគវិញ កន្លែងដែលកាលពីដើមជាកូម
ប៉ិចបរេប៉ាចនោះ ឥឡូវនេះទៅជាផ្លូវថ្នល់ទីក្រុងយ៉ាងធំ ហើយមានគេ-
ហស្តានចនាជីវិតត្រឡប់ទីក្រុងនេះ មានតម្លៃស្មើនឹងទីក្រុងនានា ក្នុង
ប្រទេសឥណ្ឌាស៊ីន សេចក្តីដែលបានចម្រើននេះមិនត្រឹមតែឡើយ ឯ
សតិបញ្ញាក៏បានជឿនលឿនទៅមុខដែរ សាលាសម្រាប់សិក្សាក៏បាន
បង្កើតឡើងជាច្រើន ហើយបណ្តាសិស្សឆ្លើតៗក៏ចេញពីសាលាក្បែរស
ស៊ីស្ត្រីជាអនេក រីសេចក្តីចម្រើនទាំងឡាយនេះមានឫសគល់នៅឆ្ងាយ
ណាស់ ហើយឫសគល់ទាំងនោះក៏កើតមកអំពីសេចក្តីរុបរៃនៃរបស់រាជ
ការប្រតិកម្មភ្នំរ៉ាត ដែលបានតាំងបង្កើតឲ្យមានជាយូរអង្វែងណាស់ហើយ

ប៉ុន្តែសេចក្តីដែលប៉ះពាល់ដល់ខ្ញុំក្នុងថ្ងៃនេះជាខ្លាំង គឺជាសេចក្តីចម្រើន
នេះមិននាំឲ្យខានចម្រើនឬសាបសូន្យវិជ្ជាខ្មែរសុទ្ធឡើយ ប្រហែល ៣០
ឆ្នាំមកហើយ នៅក្នុងស្រុកអ្នកសេចក្តីចម្រើននាំឲ្យទទួលយកគំនិតយក
ថែប យកទម្លាប់របស់បច្ច័មប្រទេសមកវិញ បោះបង់ទំនៀមទម្លាប់ក្នុង
ស្រុកអស់អ្នកដែលមានពីដើមរៀនមក ភ្លេចគិតថាតែកាលណាផ្លាស់ភាព
រកខ្លួននោះមុខជាផ្លាស់ទាំងចិត្តគំនិតនោះដែរ ហើយភ្លេចគិតថាដែល
បោះបង់ភាសាខ្លួននឹងសេចក្តីជំនឿរបស់ខ្លួន ទៅកាន់យកភាសាផ្សេង
និងគំនិតផ្សេងក្នុងសេចក្តីស៊ីវិល្យនៃនោះ មានសណ្ឋានដូចជាដើមឈើ
ដែលរលើងឫសពីដីជាកន្លែងធ្លាប់ដុះ ហើយដែលមិនអាចនឹងរស់នៅបាន
ក្នុងទីថ្មី ដែលគេយកទៅជីកដាំឡើយ ។

ខ្ញុំទើបតែនឹងដើរគ្រប់សព្វ ក្នុងស្រុកជាច្រើននៅចុងបូព៌ាប្រទេស
គឺស្រុកជប៉ុន ស្រុកចិន ស្រុកយួន ក្នុងស្រុកទាំងអស់នេះ ខ្ញុំសម្គាល់
ឃើញថាគេបោះបង់ទំនៀមទម្លាប់ជាច្រើន ដោយហេតុថា បោះបង់
ទំនៀមទម្លាប់របស់អ្នកប្រាជ្ញបុរាណចោលចេញ មនុស្សទាំងអស់ក៏បាន
សេចក្តីវេទនា ព្រួយលំបាកជាខ្លាំង សេចក្តីដែលបោះបង់ទំនៀមទម្លាប់
នេះហើយ នាំឲ្យកើតបដិបក្ខក្នុងគ្រួសារ នាំឲ្យកើតសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
មិនរៀបរយក្នុងនគរ នាំឲ្យកើតចលាចលក្នុងស្រុក មនុស្សទាំងឡាយ
យល់ឃើញថា ធម៌អាចិក្ខន្ធខាតក្នុងបច្ច័មប្រទេស អាចនឹងធ្វើឲ្យមាន

របៀបរៀបរយ ធូនឈ្នួលដល់វិន័យត្រកូល ដល់ស្រុកកំណើតខ្លួនបាន
ប៉ុន្តែវិន័យត្រកូលនិងស្រុកកំណើត ដែលកើតឡើងក្នុងបូព៌ាប្រទេស
នោះ មិនមែនមានការសណ្ឋាន ឬលក្ខណៈដូចជាក្នុងបច្ច័មប្រទេសឡើយ
ហើយមិនអាចនឹងព្រមព្រៀងធ្វើតាមច្បាប់ ឬការត្រួតត្រាស្រុកដែលតម្រូវ
លើផែនដីដែលនៅក្នុងបច្ច័មប្រទេសឡើយ ដោយហេតុថាច្បាប់ឬការ
ត្រួតត្រាស្រុក ក្នុងមជ្ឈិមប្រទេសនេះ និយមយកតាមទំនៀមទម្លាប់
បុរាណក្នុងសាសនានេះនឹងក្នុងលោកសន្តិវាស ។

សេចក្តីដែលពោលមកនេះ មិនមែនជាថាមជ្ឈិមប្រទេស មិនបាន
រៀនអ្វី មិនបានយកបែបអ្វីច្បាប់ប្រទេសឡើយ ព្រោះថាសេចក្តីចេះ
ដឹងឬវិជ្ជាចូលគ្នា កើតឡើងជាសេចក្តីផ្លាស់ប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមក ត្រូវ
តែឲ្យចំណែកទាំង ២ របស់មនុស្ស ស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមក ហើយរាប់
មានគ្នាទៅវិញទៅមក គឺថាឯមជ្ឈិមប្រទេសដែលអាក់ខានជាយូរអង្វែង
ក្នុងការរីករវាងផ្សេងៗនោះ ត្រូវការដល់វិជ្ជាទាំងឡាយ ដែលបច្ច័ម
ប្រទេសបានរកឃើញ ដើម្បីនឹងធ្វើឲ្យបានជឿនដំណើរទៅខាងមុខ ឯ
បច្ច័មប្រទេស ដែលបានស្រួចចូលទៅជាអង្វែងធ្លាក់ក្នុងសេចក្តីចម្រើនដោយ
របស់មានរូបនោះ ត្រូវទទួលអំពីមជ្ឈិមប្រទេសទៅវិញ មេរៀនដ៏
ប្រសើរអំពីធម៌អាថ៌និងក្បួនខ្នាត ត្រូវឲ្យអស់អ្នក យកចិត្តទុកដាក់រៀន
សូត្រសិល្បសាស្ត្រនិងក្បួនថ្ងៃសារពើក្នុងនាវោកិយរបស់យើង ដូច

យ៉ាងអ្នកប្រាជ្ញរបស់យើង ខំព្យាយាមដើម្បីឲ្យយល់សាសនាអ្នក ពន្យារ-
វតារបស់អ្នក និងក្បាច់អលង្ការរបស់អ្នក ។

ថ្មីនៃដែលអ្នករៀនសិល្បសាស្ត្រទាំងឡាយ របស់យើងនោះ ត្រូវ
កុំបោះបង់ចោលការរៀនសូត្រ ក្នុងក្បួនខ្នាតសម្រាប់សាសនាអ្នកឡើយ ។

ខ្ញុំមានសេចក្តីសោមនស្សណាស់ ដែលខ្ញុំបានសង្កេតឃើញថាមាន
អស់លោក ដែលជាអ្នកចេះដឹងច្រើន ក្នុងចំណោមនេះ ហើយលោក
បានសិក្សាវិជ្ជាក្នុងបច្ច័មប្រទេស ដោយជ្រៅជ្រះផង បានចូលជួយជ្រោម
ជ្រែង ដើម្បីធ្វើឲ្យបានចំណេះវិជ្ជាខ្មែរមានជីវិតរស់រវើកឡើងវិញផង ។
ការរចនាខ្មែរដែលកប់បាត់ទៅ គេក្លែងស្លៀកយ៉ាងគ្នានឹងគ្នា នោះឥឡូវ
នេះមានជីវិតចម្រើនឡើងវិញហើយ។ ប្រទេសអឺរ៉ុបក៏ត្រូវការ ដល់សេចក្តី
ចម្រើននេះដែរ ឯកាសាសម្រាប់សាសនា និងសម្រាប់សេចក្តីចេះដឹង
របស់អ្នក គឺកាសាបាលីនោះ ក៏បានចម្រើនឡើងវិញដែរ ដោយ
អំណាចសេចក្តីឧហារខំប្រឹង នៃព្រះសង្ឃទាំងឡាយ ដែលចេះដឹងជ្រៅ
ជ្រះ ហើយដែលមានយសសក្តិធំ ។ មានសេចក្តីខំប្រឹងរបស់លោកគ្រូ
ព្រះមហាវិមលធម្មជាដើម ដែលខ្ញុំបានស្គាល់លោកជាប្រាកដ ហើយ
ដែលខ្ញុំស្តាយលោកជាទីបំផុត បេចក្តីខំប្រឹងរបស់លោក នាំឲ្យសាលា
បាលីចម្រើនជាច្រើន ចំនួនលោកសង្ឃដែលចូលសិក្សា ក្នុងសាលា
នោះ ចេះតែបន្ថែមឡើងឥតឆក់ ដើម្បីសិក្សានូវវិទ្យាព្រះពុទ្ធប្រាកដ

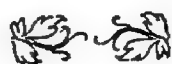
នៃធម៌អាថ៌ ហើយខាងក្រោយនេះ ដោយអំណាចសេចក្តីឧស្សាហ៍
របស់ស្រ្តីម្នាក់ ដែលមានសតិបញ្ញានិងចិត្តថ្លៃថ្លាទូលាយ ព្រមទាំង
វិជ្ជានិងសេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អានដល់ជាតិ និងដល់ទំនៀមទម្លាប់របស់
អ្នក ទើបព្រះរាជបណ្ឌិតយដែលស្រ្តីនេះ ទើបនឹងតាំងផ្ដើមបង្កើតឡើង
ដោយសេចក្តីឧបត្ថម្ភនៃ ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះសីហនុវរ្ម័ន មិនទាន់
បានយូរប៉ុន្មានក៏ទៅជាតូចណាស់ទៅហើយ ស្ទើរតែនឹងគ្មានកន្លែងតម្កល់
គម្ពីរសាស្ត្រា និងវត្ថុផ្សេងៗ សម្រាប់សាសនា ដែលជាប់រាប់បុរាណ
ដែលបណ្តាកស្រែកស្រែកខ្មែរនាំមកដល់ ដើម្បីថែរក្សាកុំឲ្យអន្តរាយ ។

ក្នុងគ្រាឯឡូវមានទាំងទស្សនាវដ្តីខ្មែរ ផ្សាយដំណឹងទៅក្នុងកម្ពុជា
ប្រទេស ឲ្យបានដឹងនូវព័ន្ធរាជានិងធម៌អាថ៌ផ្សេងៗ ដែលធ្លាប់ជឿក្នុង
ស្រុក និងរឿងរ៉ាវ ដំណឹងអ្វីៗ ដែលមានក្នុងបច្ច័យប្រទេសផង
ដូច្នេះឃើញថាបណ្តាកស្រែកខ្មែរមានសេចក្តីសាមនស្សនឹងអតីតកាលរបស់
ស្រុកខ្លួន ហើយនឹងបានថ្លឹងពេញមុខមាត់រាល់តែថ្ងៃ ដោយអំណាច
ជ័យជំនះរបស់ស្រុកខ្លួនក្នុងជាន់ដើម ហើយក៏នឹងបានច្បាស់នូវសេចក្តី
ខ្ពង់ខ្ពស់ឧត្តុង្គឧត្តមនៃគល់គោត្ររបស់ខ្លួន ឃើញថាខេមរជាតិខំយកចិត្ត
ទុកដាក់ធ្វើតាមទំនៀមទម្លាប់ក្នុងបច្ច័យប្រទេសផង ហើយទម្លាប់ខ្លួនបង្អួច
ម្តងៗ ដើម្បីលើកយកទំនៀមទម្លាប់បុរាណរបស់ស្រុកមកតម្កើងផង
ហើយចំណែកខាងខ្លួន ក៏ថ្លឹងមុខមាត់ជាអនេក ដែលបានឃើញ

ក្រុងបាវ៉ាន់សែស បានចូលជួយឧបត្ថម្ភដោយគោរពទី ដើម្បីធ្វើឲ្យ
ទំនៀមទម្លាប់សម្រាប់ស្រុកនេះ មានជីវិតឡើងវិញ ។

ហង់រី - គួរផ្សង

ចាងហ្វាងចាស់ធំបំផុតក្នុងក្រសួងសិក្សានៅប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីន

គតិលោក

ឧកញ៉ាសុត្តន្តប្រដា ឥន្ទ រៀបរៀង

(ក្តីខ្សែ ១)

និយម្ហូបវិញទៀត មានពួកខ្លះជឿសំពះរូបយាយទៃពេលបន់ស្រន់
យាយទៃពេលយកក្តីប្រាថ្នា អ្នកកាន់សំពះយាយទៃពេលនេះក៏ពុំដឹងដើមហេតុ
រឿងប្រវត្តិនៃយាយទៃពេលនោះជាអ្វី ? រូបយាយទៃពេលនោះកាលរស់នៅ តើ
គាត់ជាទេវតា ឬជាមនុស្សយើងនេះ គាត់ជាប្រពន្ធភាណា ? តាមនោះឈ្មោះ
អ្វី ? កាលរស់នៅតើមានបុណ្យបារមីអាចជួយដោះទុក្ខខ្សែយ៉ាងណាខ្លះ ?
ឬបានជួយប្រាបសត្រូវខ្សែយ៉ាងណាខ្លះ ? ជួយការពារសព្វរោគយ៉ាងណា
ខ្លះ ? មានគុណនឹងផែនដីយើងនេះដូចម្តេចខ្លះ ? តម្រាបរឿងប្រវត្តិយាយ
ទៃពេលនោះតើមាននៅក្នុងតម្រាពង្សវត្ថុ ឬក្នុងគម្ពីរសាស្ត្រាបាលីឯណា
បានជាពួកនេះទៅជឿ ទៅឬជាអ្នកថាពួកនោះ តើបើដូចជារូបនាង
សាណ្តែក មានក្នុងពង្សវត្ថុបារាំងសែស នោះទើបគួរដល់លោកអ្នក
ជាតិបារាំងសែសគេគោរពបូជា ព្រោះនាងកាលរស់នៅនោះ បានជួយ
អាសាមហាក្សត្រិយ៍ចេញជានាយទាហាន លើកពលយោធា ច្បាំងនឹង
ពួកបច្ចាមិត្រ វាយយកខេត្តដែនរបស់ជាតិខ្លួនបានមកវិញ ដល់
ក្រោយនាងអស់បុណ្យដោយ ដៃពួកបច្ចាមិត្រចាប់ទៅដុតភ្លើងទាំងរស់

ពួកអ្នកនគរគេនឹកដល់គុណនាង ដែលជួយយកកាសាផែនដីនោះ
ទើបគេនាំគ្នាសិតសាងរូបនាងទុក គឺជាស្រីអស្ចារ្យតម្កល់ឲ្យពួកជាតិដូច
គ្នាគេរពបូជារបស់គេ លុះត្រាដល់មកសម័យឥឡូវនេះ ។

ឯយាយទៃពនោះ តើកាលតាតវស់នៅ បានជួយដោះទុកជាតិខ្មែរ
យើងយ៉ាងណា ? ទើបបានបុរាណចាស់គេសាងរូបយាយទៃពនេះទុក
ឲ្យពួកខ្មែរយើងគោរពបូជារូបតាត ត្រាដល់មកឥឡូវនេះ ។

មួយទៀតពាក្យទិព្វ សព្វនេះជាភាសាប្រថាប់ខ្មោចយក្ស អើរឿង
ខ្មោចយក្សនោះ សឹងជាសត្រូវនឹងជាតិមនុស្សយើងនេះទេ ហេតុម្តេចក៏
គេទៅជឿទៅបូជាវានោះទៀត ឬពាក្យទៃពសព្វនោះពុំមែនជាទៃពនោះ
ទេ គឺជាសព្វទៃពហៅថា នាងទេវធីតា សំដៅយករូបនាង ឧមាភោគវតី
ជាអគ្គមហេសីនៃព្រះឥសូរនោះទេដឹង ព្រោះមនុស្សជាន់ដើមកាន់សាសនា
ព្រះឥសូរធិបតី រាប់អាននាង ឧមាភោគវតី ព្រោះនាងជាមហេ-
សីនៃព្រះឥសូរនោះ ទើបគេសិតសាងរូបនាងតាំងទុកមក ហៅថា
យាយទៃព ។ នោះដល់យូរមកយារពាក្យហៅថាយាយទៃពយ៉ាងនេះទេ
ដឹង អើបើទុកជារូបនាង ឧមាភោគវតី ក្តីយើងជាឧបាសកឧបាសិកា
រាប់អានព្រះពុទ្ធសាសនានេះ មិនត្រូវទៅគោរពសំរាប់រូបយាយទៃព
នោះទេ ធ្វើឲ្យសៅហ្មងខាតបង់ត្រៃសរណគមន៍របស់ខ្លួន សោះទទេ
យ៉ាងនេះ ។

មួយទៀតមានអ្នកខ្លះទៅជឿពាក្យប្រោស និយាយកុហកកូនក្មេង
 តមកថា ភ្នំក្រោមនៅខែត្រ ស្រុកសៀមរាប ១ ភ្នំត្រង់លនៅខែត្រ ស្រុក
 ជើងព្រៃ ១ ភ្នំទាំង ២ នេះពុំមានឈើដុះលើច្រូងប្រាងដូចយ៉ាងភ្នំដទៃទៀត
 គឺភ្នំនេះកាលព្រះរាមចងថ្នល់ លើកពលពួកពានរ ទៅយុទ្ធនានឹងក្រុងរា-
 ណាស្សរនៅកោះលង្កា បានប្រើឲ្យកំហែងហនុមានជញ្ជូនថ្នល់ថ្នល់ហនុ-
 មានមានវិទ្យុខ្លាំងចងភ្នំតូចធំ និងសរសៃរមេហើយហោះមក ឯភ្នំពីរនេះ
 ដាច់ចាករមេហនុមានធ្លាក់សំយុងចុងចុះក្រោមបានឡើងលើ ទើបឈើ
 មិនដុះបាន កូនក្មេងឥតសតិបញ្ញាក៏ជឿតាមប្រកាន់មាំថាមែន ដល់ខ្លួន
 ចាស់ក៏នៅតែជឿ ព្រោះពុំមានសតិសម្បជញ្ញានឹងពិចារណាមើលហេតុ
 មើលបច្ច័យធម្មតា លោកឡើយ ដូចនិទានរឿងតា ហ្វូ-ឡាន
 មានកូនប្រសា ២ នាក់ ឯចៅបងជាមនុស្សឥតសតិបញ្ញា ឮតែពាក្យឥតពុក
 ក្មេកថាដូចម្តេចក៏ធ្វើតាម ឯតាហ្វូ-ឡាន ក៏ស្រឡាញ់រាប់អានចៅបង
 នោះ ឯចៅបងពុំគាប់ចិត្តឥតពុកក្មេក ព្រោះជាអ្នកមានសតិបញ្ញា មិនជឿមិន
 ប្រថតាមការខុសការមិនគួរជឿ ។

ថ្ងៃ ១ តាហ្វូ ឡាននាំចៅកូនប្រសាទាំង ២ ចុះទូកចែវទៅព្រៃ
 ដើម្បីទៅកាប់ឈើ លុះចែវទៅដល់ទីវាល ១ ឮសម្លេងគ្រឿលរយំកង
 ឡើង ឥតពុកក្មេកក៏សួរទៅកូនប្រសាថា អើដី សត្វគ្រឿល សត្វគ្រឿយង
 នោះម្តេចក៏វាមានសម្លេងឮខ្លាំងម្ល៉េះ ។

កូនប្រសាបងឆ្លើយថា : បាទបាទជាវាមានសម្លេងឮទោះព្រោះកវ
 វែង ទើបបានជាវាមានសម្លេងឮ ឯចៅកូនប្រសាបង្អួចចែកវែងឲ្យបានឮពាក្យ
 អ្នកទាំង ២ និយាយត្រូវគ្នាដូច្នេះ ក៏ទាត់ចិត្តណាស់ ទើបឆ្លើយកាត់ឡើង
 ថា សត្វហ្មឺនកូនកាត់នោះ តើកវវែងកាលណាម្តេចវាមានសម្លេងដែរ?

ឯចៅអាពុកក្មេកកូនប្រសាបង ក៏ទាល់បញ្ជាពុំអាចឆ្លើយតប ទើប
 នាំគ្នាស្ងៀមនៅ លុះចែកទៅដល់ទីតោកទួល ១ ទួលនោះរលីងពុំមានស្មៅ
 ដុះ ទើបឪពុកក្មេកសួរទៀតថា តើទីទួលនេះម្តេចពុំមានស្មៅដុះ ឯចៅ
 កូនប្រសាបងឆ្លើយថា កាលដើមតាព្រហ្មតាត់មកជាមួយ ហើយតាត់
 ជាត់ទឹកបាយទៅលើទួលនេះ ហេតុនោះទើបស្មៅដុះពុំបាន ព្រោះទឹក
 ក្តៅត្រូវស្មៅស្លាប់អស់ ។

ចៅឪពុកក្មេកក៏ទទួលថា តើមែន ទឹកបាយតាព្រហ្មតាត់ជាត់ជាក់
 ទៅលើទីនេះ ស្មៅឯងដុះឯណាបាន ។

ឯចៅកូនប្រសាបងក៏ឆ្លើយកាត់ឡើងថា មនុស្សក្បាលរំពៃកសក់វា
 មិនដុះនោះ តើតាព្រហ្ម តាត់ជាត់ទឹកបាយជាក់លើដៃឬម្តេច អ្នកទាំង
 ២ ក៏ទាល់ស្ងៀមទៅ លុះចែកទៅដល់ទីជ្រុងភ្នំ បានឃើញថ្មបែកប្រះ
 ឪពុកក្មេកក៏សួរថា តើហេតុអ្វីថ្មនេះក៏បែកដូច្នេះ ចៅកូនប្រសាបងឆ្លើយ
 ថា កាលព្រះរាមព្រលេកូណ៍ លោកអូសព្រះខ័នមកគ្រងនេះ ថ្មនេះត្រូវ
 ខ័នចងព្រះខ័ន ទើបវាបែកយ៉ាងនេះ ឯឪពុកក្មេកក៏តបថា តើព្រះខ័នព្រះ

រាមនោះមុតណាស់ តែលោកអ្នកទៅត្រូវអ្វីៗ ហើយ គង់បែកគង់ដាច់មិន
ខាន ។

ទៅកូនប្រសាប្អូនក៏ឆ្លើយកាត់ឡើងថា ចង្អុលក្អិតមនុស្សយើងនោះ
តើព្រះរាមអ្នកព្រះខ័នដែរឬ បានដាក់បែកយ៉ាងនេះ ។

ឯអ្នកទាំង ២ ក៏ទាល់បញ្ហាមិនអាចហើបហាថាអ្វីទៅទៀតឡើយ
ទើបចែកទៅដល់ព្រះឈឺ នាំគ្នាគាប់បានក៏វិលមកផ្ទះវិញ ។

ឯងស្តាប់មើលចុះមនុស្សយើងនេះ សឹងឥតបញ្ហានឹងពិចារណាឲ្យ
ឃើញហេតុឃើញធម្មតាណាមួយ ទៅជឿតែសម្តីព្រងនិយាយបញ្ជាក់
កូនក្មេងលេងត ។ មក ដូចភា ឃ្ល ឡា ឡា ចាញ់សម្តីទៅកូនប្រសាប្អូន
ដូចនាណាមកនេះ ។

មួយទៀតជាតិមនុស្សប្រុសយើង ទោះជាខ្មៅល្អង់ឆោតយ៉ាងណាៗ
ក្តី ក៏ពុំទទួលខ្លួនថាឆោតថាឥតចេះនោះឡើយ សឹងអ្នកថាខ្លួនចេះដឹងថាខ្លួន
មិនឆោតទាំងអស់ ។

ដូចនិទានទៅឆោតម្នាក់ជិះក្របីទៅស្រែយកស្រូវ ១ ល្អៗទៅសាបផង
ទៅនោះគិតថាអញជិះក្របីនេះវាធ្ងន់វាហើយ បើឯងដាក់ស្រូវ ១ ល្អៗនេះ
លើខ្នងវាទៀតវាតែតែធ្ងន់វាណាស់ គួរតែជួយទូលវាកុំឲ្យគ្នាធ្ងន់ពេក ទៅ
នោះគិតថ្លោះហើយ ទើបជិះក្របីទូលស្រូវចរទៅកាន់ស្រែនៃអាត្មា ។

កាលណោះមានមហាក្សត្រាធិបតី ប្រើរាជអមាត្យឲ្យដើររកមើល
មនុស្សឆោតក្នុងព្រះនគរក្រៅព្រះនគរ ថាបើមានមនុស្សនោះចូលទៅគាល់
នឹងព្រះរាជទានរង្វាន់ឲ្យរាជអមាត្យតាមក្តីតាមបំណង ឯអមាត្យក៏ដើរត្រេចមើល
មនុស្សទាំងឡាយតាមដំបង ពុំឃើញមានមនុស្សឆោត ១ ឡើយ លុះ
ដើរមកដល់វាលស្រែ បែរទៅឃើញចៅជិះក្របីទូលស្តីស្រូវដូច្នោះ ក៏
សម្គាល់ថាចៅនេះឆោតពិតប្រាកដ ទើបសួរទៅថា ចៅឯងនេះជិះលើខ្នង
ក្របីហើយ ស្រូវ ១ ល្អីនោះម្តេចមិនដាក់លើខ្នងក្របីទៅ ម្តេចចាំទូលផង
ចៅឯងម្តេចឆោតម្ល៉េះ ចៅឯងឆោតប្លន្ទយ៉ាងណា ឯចៅនោះពុំទទួល
ខ្លួនជាឆោតល្ងង់ ទើបតបទៅថា ខ្ញុំបាទនឹងឆោតល្ងង់កាលណាគឺខ្ញុំបាទ
ចេះ ចេះគិតឃើញថាខ្លួនជិះលើខ្នងគ្នា ៗ ឆ្លង ១ សាហើយ សមដាក់ស្រូវ
១ ល្អីថែមលើខ្នងគ្នាទៀតឆ្លងគ្នាក៏រឹងទ្វេឡើង ។ ហេតុនោះខ្ញុំបាទមេត្តា
ក្របីខ្ញុំបាទ ទើបជួយទូលវាយ៉ាងនេះហេតុដូចម្តេចក៏លោកមកពោលថាខ្ញុំ
បាទឆោតល្ងង់នោះ ។

ឯរាជអមាត្យនិយាយពន្យល់ទៀត ចៅនេះក៏មិនទទួលតាមថាខ្លួន
ចៅឆោតឡើយ រាជអមាត្យអស់ប្រាជ្ញា ទើបគិតថាមែនហើយ មនុស្ស
យើងនេះប្រតិបត្តិការខុសឆោតល្ងង់ជាប់នៅប្រកាន់ខ្ជាប់ហើយ ទោះចេះ
និយាយពន្យល់យ៉ាងណា ។ ក៏មិនតាម នៅរឹងទ្វីងដោយទិដ្ឋភាព រាជ
អមាត្យនោះរកមនុស្សឆោតល្ងង់ទទួលខ្លួនជាចៅល្ងង់ពុំបានឡើយ ហើយ

ក៏ចូលទៅព្រះនគរ ក្រាបទូលស្តេច ដោយសេចក្តីរកពុំបានមនុស្ស
ទទួលខ្លួនឆោតដូចពាណិជ្ជករនេះ ។

មានរឿងតម្រាបនាស្រឡាញ់ចុះឆោត ដូចសត្វសិង្ហតា ១ បាន
ឃើញកូនក្រមុំចៅនាយដង្ហែម្នាក់ ក៏កើតចិត្តស្រឡាញ់ចង់បានជាករិយា
បើចូលទៅនិយាយនឹងដង្ហែម ជាមាតាបិតាវិនាសថា ខ្ញុំស្រឡាញ់កូន
ក្រមុំលោក សូមលោកមេត្តាដល់ខ្ញុំ ឯរឿងតែងដាក់ហម្ពលនោះសូម
ឲ្យលោកចង្អាតមកចុះ ខ្ញុំនឹងរៀបមកជូនឲ្យពេញចិត្ត កុំឲ្យលោកកោត
ញញើតឡើយ ។

ឯដង្ហែមនោះ ឮសិង្ហតាមកពោលពាក្យ ចង់បានកូនខ្លួនជាប្រពន្ធ
ដូច្នេះ ក៏គិតថាអាសិង្ហតានេះ ជាជាតិថយថោក មិនគួរនឹងលើកកូន
ក្រមុំឲ្យជាករិយាឲ្យខូចវង្សកូនអញ បើនឹងមិនឲ្យវា ។ ជាសត្វអង្គុយកាចកាច
យោរយោ វាមានចង្អុលមិនក្របកង្រីកវាជាអាវុធ វានឹងយាយឯងឲ្យដល់
នូវកិរិយាសៅស្រង ។ បើដូច្នេះ មានតែគិតនិយាយលល្អកាត់អាវុធ
វាចេញ ទើបកែខែយកខ្លួនសុខបាន គិតហើយនាយដង្ហែមនិយាយទៅ
ថា អើសិង្ហតាអ្នកឯងមកចង់បាន កូនយើងជាករិយានេះ យើងក៏គាប់ចិត្ត
ណាស់ចង់បានបាងងជាតូជាចៅពិត ។ ព្រោះយើងឥតវិទ្យាអំណាចនឹង
រក្សាវង្សត្រកូលឲ្យមាំមួនតទៅ តែខាងចិត្តកូនក្រមុំយើងនេះ ជាវស្ស័ត្រ
ព្រាក៏ព្រមស្រឡាញ់បាងងឬយ៉ាងម្តេច នោះយើងពុំទាន់ដឹង បើដូច្នេះ

ចូរឆ្ងល់ នៅនេះសិនចុះចាំយើងចូលទៅនិយាយនឹងវាមើលសិន ថា
ហើយទើបចូលទៅក្នុងផ្ទះចង្អុលក៏ចេញមកវិញ ហើយនិយាយថា យើង
បាននិយាយនឹងកូនយើងស្រេចហើយ វាព្រមស្ម័គ្រនឹងអ្នកឯងដែរ តែវា
ថាអ្នកឯងមានក្រចកវែងស្រួចណាស់ ក្រែងបានគ្នាទៅ អ្នកឯង លូកច្រ-
ឡែងលេង ចិញ្ចាស់ ចិញ្ចាស់ វាខ្លាចក្រែងមុតថ្កាស់ មុតដោះ មួយ
ទៀតក្រែងអ្នកឯង ថើប ឧប ជញ្ជក់ថ្កាស់ ឬមុខមាត់ទៅប៉ះត្រូវចង្កូមនឹងមុត
ហេតុនេះ បើអ្នកឯង ឲ្យយើងកាត់ចង្កូមកាត់ក្រចកចេញខ្លះ នោះទើបកូន
យើងវាព្រម ។

ឯស៊ីន្ទ្រតាល្អះអំណាចក្តីយូរស្រឡាញ់ គ្របសង្កត់ក៏ឆោតទើបថា
អញ្ជើញលោករកគេមកកាត់ក្រចកកាត់ចង្កូមចុះ ថាហើយក៏ដេកហាមាត់
លាត់ក្រចកឲ្យនាយដង្ហែកាត់ នាយដង្ហែក៏ហៅកូនក្មួយជួយគ្នាកាត់ ត្រឡឹង
អាវុធនៃស៊ីន្ទ្រតាល្អះនោះ ឯស៊ីន្ទ្រតាល្អះនោះ ក៏ល្អះត្រូវគេកាត់ក្រចកដកចង្កូម
អស់ហើយ ក៏ស្បើយកម្លាំងស្បើយរឹងមាំចុះ ឯនាយដង្ហែកនោះដឹងថាស៊ីន្ទ្រ
តា អស់រឹងមាំហើយក៏ហៅកូនក្មួយជួយគ្នាដេញវាយស៊ីន្ទ្រតា អ្នកខ្លះ
បានជំបង ខ្លះបានជាវល់ពែង តាំងដេញចាក់ ដេញប្រហារស៊ីន្ទ្រតា ។
អស់រឹងមាំនឹងតស៊ូ ក៏រត់ចូលព្រៃទៅ បានសេចក្តីវេទនាផ្សេងៗ ហោង ។

រឿងនេះឯងស្តាប់មើលចុះ ហើយប្រៀបដោយមនុស្សយើងសព្វថ្ងៃ
នេះ មានលោកលោកអធិការ ឬលោកអ្នកឯណា ។ មានសម្បត្តិ ត្រូវ

មេស្រីអ្នកលេងវាចាញ់ដោយកលកាមរត ថាវាដោយ ហើយលើក
សម្បត្តិទៅវាមុនអស់ ដល់ខ្លួនសឹកទៅវាគេចជាមិនស្នេហាវិញ នឹង
ទាយកទ្រព្យសម្បត្តិវិញ វាគេចកែប្រែជាពុំបានទទួល មិនបានដឹងពុំទ្រព្យ
នោះ នឹងយកវិញពុំបាន ដូចយ៉ាងសត្វសិង្ហតា ឲ្យគេកាត់ក្របកដក
ចង្កូមអស់ គួរគិតមើលទៅទៀតចុះ តាមរឿងយូនស្រឡាញ់ឆោត
នេះឯង ។

និទានក្នុងទេសជាតិ ថាកាលណាមហោសថបណ្ឌិតរត់ចោលនាង
អមរាទេវី ភៀសអាត្មា ជាមនុស្សសាមញ្ញ ទៅនៅអាស្រ័យនឹងពួកស្លូ
ផ្ទាំងនោះ ក្រោយនោះអាចារ្យទាំង ៤ នាក់ គឺអាចារ្យ សេនតិ ១,
អាចារ្យបក្សីស ១, អាចារ្យតាមិន្ទ ១, អាចារ្យទេវិន្ទ ១, អាចារ្យ
ទាំង ៤ នោះ ដឹងថាព្រះមហោសថបណ្ឌិតរត់ចេញចាកលំនៅ ដោយ
កលឧបាយរបស់ខ្លួន ដែលទូលញ្ឆេះញ្ជន់ឲ្យព្រះបាទវិទេសរាជ កើត
ស្អប់ចោលមហោសថនោះ សមត្ថិប្រាថ្នាខ្លួនហើយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរក្រៃ
ពេក កើតចិត្តប្រមាទនាងអមរាទេវី ជាភរិយាវៃពោធិសត្វ ចង់បាន
នាងជាភរិយាទី១ ។ តែកាលអាចារ្យទាំង ៤ គឺទៅចង់នាងអមរា
នោះ សឹងគិតគំនិតរៀងខ្លួននឹងបានដឹងគ្នាក៏ទេ ។

ថ្ងៃ ១ អាចារ្យទាំង ៤ ប្រើមេអណ្តើក ឲ្យនាំយកមាសប្រាក់ទៅ ជូន
នាង ហើយនិយាយផ្លូវលោកយស្សស្រីមេម៉ាយប្តីចង់ចោល ។

ឯនាងអមរា កាលណាបើដឹងថាអាចារ្យទាំង ៤ ចង់បាននាង
 ដូច្នោះហើយ ក៏និយាយប្រាប់ទៅមេអណ្តើកទាំង ៤ នាក់នោះថា ខ្លួននាង
 ជាស្រីមេម៉ាយប្អូនចាស់នៅកណ្តាលឯកាវត្តទីតាំង ឥឡូវបើលោកអាចារ្យ
 មេត្តាប្រោសនាងឲ្យបានទីតាំងនោះ នាងក៏សែនត្រេកអរនឹងគុណលោក
 អាចារ្យណាស់ហើយ នាងក៏ព្រមតាមអញ្ជើញស្រីយ តែឯងទៅប្រាប់នាយ
 ទី១ ៗ ថាបើលោកចង់មកផ្ទះនាងនោះ ឲ្យអញ្ជើញមកវេលាយប់ស្អែក
 នេះ ថាហើយទើបសរសេរជាសំបុត្រ កំណត់សញ្ញាពេលឲ្យមក ស្រេច
 ហើយប្រគល់ឲ្យមកមេអណ្តើកទាំង ៤ ឲ្យនាំទៅឲ្យនាយនៃខ្លួនទី១ ៗ
 ក្រោយនោះនាងអមរាចាត់ប្រើទាសាទាសី ឲ្យដឹករណ្តៅ ១ ដង្រោលិច
 ក្បាល ហើយឲ្យយកលាមកចាក់ទឹកឲ្យរលាយ ចំនួនត្រឹមចង្កាមាត់
 ហើយឲ្យធ្វើជាយន្តគន្លឹះបិទបាំងតាំងនៅពាងទឹក ហើយទាសីចាំនៅក្បែរ
 នាងឲ្យសញ្ញាដល់ទាសីទាំងឡាយតាមឧបាយនាងគិតនោះឯង ។

ឯអាចារ្យសេនាណ លុះបានទទួលសំបុត្រនាង បានអានមើលដឹង
 សេចក្តី ហើយក៏ត្រេកអរក្រៃពេក លុះដល់ព្រឹកយប់ម៉ោង ៨ អាចារ្យ
 ក៏រៀបខ្លួនចាត់ចែងតែងតាំងស្បែកពាក់សម គួរហើយ ក៏ចេញចាកគ្រឹះ-
 ស្ថាន ដើរឆ្ពោះទៅកាន់ផ្ទះនាង អមរា ដល់ហើយ ក៏ឈរនៅមាត់ទ្វារ
 រង់ចាំជាសញ្ញា ។

ឯពួកទាសីទាសានី អមរា ឃើញអាចារ្យ សេនត្ថ មក
 ដល់ក៏នាំគ្នាចេញទៅទទួល ហើយនាំចូលទៅក្នុងបន្ទប់ទឹកនិយាយប្រ-
 លោមថា លោកនាយខ្ញុំម្ចាស់ផ្កាថា បើលោកតាមកដល់ សូមឲ្យលោក
 តាង្គតទឹកជម្រះសរីរកាយ បំប្រាប្រសំទឹកអប់សិន សូមអញ្ជើញឡើង
 ដំណាក់ព្រះនាង ។

ឯអាចារ្យ សេនត្ថ ត្រូវមេទាសីក៏ប្រលោម ក៏ព្រមផ្លាស់សំពត់
 អាវចំព្រៀនពេជ្រឲ្យមេទាសីកាន់ឲ្យ មេខ្លះនាំចូលទៅក្នុងល្វែងបន្ទប់
 ឲ្យអង្គុយលើក្តារយន្ត មេខ្លះយកផ្តិលប្រាក់ដងទឹកស្រោច មេខ្លះធ្វើជាជួយ
 ដុសក្អែលឲ្យ លុះឆ្លុតបានតិចមេអស់នោះទាញយន្តឡើង ឯក្តារនោះក៏
 ភ្លាត់ចាកទីបេះឡើង អាចារ្យ សេនត្ថ ក៏ធ្លាក់ចុះទៅក្នុងរណ្តៅអាចម៍
 នោះ ឆើបតែកឡើងឲ្យផុតអំពីលាមក នៅរងទុក្ខដូចសត្វនៅក្នុងគូប នរក
 នោះឯង ។

ថ្ងៃឯអាចារ្យ បក្សីស នោះលុះដល់យប់ម៉ោង ៨ ក៏ចាត់ចែង
 តែងខ្លួនទៅផ្ទះនាង អមរា ឯពួកមេទាសីក៏ប្រលោមដូចបទអាចារ្យ
 សេនត្ថ ហើយវាទាញយន្តទម្លាក់អាចារ្យ បក្សីស នោះទៅក្នុង
 រណ្តៅគូបជាមួយនឹងអាចារ្យ សេនត្ថ នោះឯង ។

លុះដល់ពេលម៉ោង ១០ អាចារ្យ តាកមិន ទៅចុះកលដូចអាចារ្យ
 ទាំង ២ ជាន់មុន ។

លុះដល់ពេលម៉ោង ១១ អាចារ្យ ទេវិន្ទ ទៅចុះកលដូចអាចារ្យ
ទាំងអស់ អាចារ្យទាំង ៤ នៅក្នុងរណ្តៅគូបរងទុក្ខវេទនា ដោយលា-
មកដោយការឡើងដល់ត្រឹមចង្កាមាត់ បានដឹងគ្នាថាចុះកលនាង អមរា
ទេវី នៅរងទុក្ខអស់ ១៣ត្រី លុះព្រឹកឡើងនាង អមរា ប្រើពួកទាស
ទាសា យកទឹកទាក់កអាចារ្យទាំង ៤ ទាញឡើងចាករណ្តៅ ហើយ
ឲ្យយកទឹកទាក់លាងសព្វសារពាង្គិកាយនៃអាចារ្យឲ្យយកដុំដង្កូវស ក្បាល
អាចារ្យទាំង ៤ ។

ឯអាចារ្យទាំង ៤ បានសេចក្តីឈឺចាប់ ដោយមេទាសវិរុស
កោសដុសដោយដុំដង្កូវនោះឯង លុះជម្រះលាងកាយអាចារ្យទាំង ៤
ហើយនាង អមរា ឲ្យយកកន្ទេលយ៉ាងធំរុំអាចារ្យភ្ជាប់គ្នា ហើយឲ្យ
អ្នកបម្រើសែនអាចារ្យដូចគេសែនខ្មោច នាងក៏យាងចូលទៅក្នុងព្រះរាជវាំង
នាំយកអាចារ្យទាំងនោះទៅថ្វាយដល់ព្រះបាទ វិទេហរាជ . ស្តេចឲ្យ
ស្រាយសំណុំកន្ទេលមើល ស្រាប់តែឃើញអាចារ្យទាំង ៤ នៅក្នុងនោះ
ទើបទ្រង់ស្រាវស្វែងនាង អមរា ។ ក៏ក្រាបទូលតាមដំណើរអាចារ្យទៅ
កំហែងប្រមាទនាងតាំងអំពីដើមដល់ចប់សព្វប្រការ ។

ព្រះបរមរាជាបានទ្រង់ស្តាប់ដូច្នោះ ក៏ទ្រង់ព្រះពិរោធខ្យល់នឹងអា-
ចារ្យទាំង ៤ ហើយទ្រង់ភ្លេចតិះដៀលដោយពាក្យអាក្រក់ផ្សេងៗទ្រង់
បណ្តេញឲ្យទៅផ្ទះរៀនខ្លួនទីវៃ ។ ។

ឯអាចារ្យចាំង ២ បានសេចក្តីស្តាប់យស ខ្មាសអស់បណ្តាមហា
ជនចាំងឡាយ ពុំអាចនឹងទៅកាន់ទីជំនុំប្រជុំជនានុជនផង បានខាន
ចូលព្រះរាជវាំងអំពីថ្ងៃនោះមក ។

ឯនាង អមរាទេវី លុះសម្រេចកិច្ចខ្លួនហើយក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំលា
ស្តេច នាំពួកបរិវារនាងវិលទៅកាន់គ្រឹះស្ថាននាង វិញហោង ។

រឿងនិទាននេះ មានសេចក្តីពិស្តារក្នុងតម្កល់សេដ្ឋកិច្ចឯណោះ មាន
សេចក្តីតទៅទៀត យើងពេញយកតែបទគ្រងឈ្មោះមកសម្តែង ដើម្បីឲ្យ
ឃើញសេចក្តីគ្រងតម្រាឆោត កើតដោយសេចក្តីឃ្លានស្រឡាញ់ នេះ
ឯង ។

ចប់តម្រាយ្យានស្រឡាញ់ឆោត

អាចារ្យចាំងឈឺ ភ្លើងទៅលើ ខ្លួននាងអមរា ដាក់ល្បាណី
ស្រីមានបញ្ញា បំពោតឲ្យអា - ចារ្យធ្លាក់រណ្តៅ ទោសគឺក្តីស្នេហា
ឆោតលុះចាល់តែ បង់ប្រាណបានឲ្យ ក្តីធ្លាក់ថ្វីស្វយស ខុសនឹងព្រះចៅ
តម្រាខេះហៅ ឆោតនៅព្រោះស្រី ។

រឿងមហាភារត

ព្រះស្នេហាសាទេព ក្រសែម

ជាអ្នកនាំផ្លូវទៅកាន់ប្រាសាទអង្គរ បានរៀបរៀង

១

អារម្ភកថា

រឿងមហាភារតនេះ ជាជំនួសដ៏ធំ ១ ប្រហែលគ្នានឹងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ជាជំនួសបូរណភាពក៏ត្រូវបានប្រទេសឥណ្ឌា មុនរឿងរាមកេរ្តិ៍ទៅទៀត ពួកឥណ្ឌាចូលចិត្តនិយាយចែកគ្នាស្តាប់ជាងរឿងរាមកេរ្តិ៍ តែរឿងនេះរាប់ ថាជារឿងកំបាំងបាត់ទៅជាយូរហើយ ព្រោះក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងក្នុង សម័យនេះ មិនសូវមានអ្នកណាចេះដឹង អំពីដើមឡើយយើងដឹងរឿងនេះ ជាប្រាកដទើបធ្លាក់ជារូបភាពចម្បាំងរឿងនេះ នៅប្រាសាទនគរវត្តនាព្រះ រាជ្យទី ១ ដានខាងលិចភាគខាងត្បូង កាលយើងខ្ញុំទៅធ្វើជា គីត ឬ អ្នកនាំផ្លូវ បានជ្រាវរករឿងនេះទាល់តែបានចេះដឹង ដូចដែលបាននាំមក សម្តែងក្នុងទីនេះស្រាប់ហើយ ។

កាលពុទ្ធសករាជ ២៤៧០ អ្នកស្រី ការប៉ូឡែស ជាបណ្ឌិតរក្សានៃ ព្រះរាជបណ្ឌិត្យកម្ពុជា ជាចៅហ្វាយរបស់យើងខ្ញុំ បានអន្តោញទៅ មើលប្រាសាទនគរ ឲ្យយើងខ្ញុំជាអ្នកនាំមើល ហើយបរិយាយរឿងនោះ។

ឲ្យស្តាប់ផង ដល់មកត្រង់រឿងនេះ អ្នកស្រីឃើញថាជារឿងគួរតែដឹង
រាល់គ្នា ទើបបង្កាប់ឲ្យយើងខ្ញុំរចនាឡើង ដើម្បីយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយ
ឲ្យបានជ្រួតជ្រាបទូទៅ តែរឿងនេះដើមជាភាសាសំស្ក្រឹត អ្នកប្រភ ។
មក ក៏ចូលចិត្តប្រើភាសានោះច្រើន សូម្បីយើងខ្ញុំរចនាឡើងគ្រានេះ
ក៏គាត់ប្រើភាសានោះច្រើន ហើយប្រើពាក្យថ្មី ។ អំពីដែលធ្លាប់ប្រើ
ច្រើន ដោយចំណងដើម្បីឲ្យអ្នកមើលរឿងនេះជ្រាបពាក្យនោះ ។ ជា
ប្រយោជន៍សម្រាប់ខ្លួន ក្នុងទីនេះយើងខ្ញុំសូមអភ័យដល់អ្នកមើល អ្នក
អានទាំងឡាយ បើទើបទាល់ចូលត្រង់ណា សូមឲ្យសួរអ្នកចេះដឹងតទៅ
កុំគប្បីនិន្ទាហើយឈប់ស្ងៀមនៅ បើធ្វើដូច្នោះនឹងបានផលត្រឹមតែជាអ្នក
មិនចេះប៉ុណ្ណោះ ។

យើងខ្ញុំសូមឧទ្ទិសរឿងនេះ ជូនអ្នកស្រី ការប៉ុណ្ណស ដែលផ្ដើមបង្កើត
រឿងនេះ ហើយនឹងជំទាក់អានដ៏ខ្ពស់នៃយើងខ្ញុំ ។

ព្រះស្នេហាសាទេព ព្រសេម

មហាភារតយុទ្ធ

ភាគ ១

សេចក្តីប្រសូស្យនៃញាតិ

ក្នុងយុគជាដំបូង នៃប្រជាវត្តារបស់លោក ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ភាគលើ មានក្សត្រិយ៍ទ្រង់ព្រះនាមថា សាទ្គនុ ជាពូជពង្សវង្សព្រះ ចៅករត ដែលជាទុរសរបស់ព្រះចៅ ទុសយន្ត និងនាង សត្យន្តលា ជាបរមក្សត្រិយ៍ ដែលល្បីល្បាញព្រះកិត្តិនាម ជាងព្រះចៅ សាទ្គនុ ក្សត្រិយ៍អង្គនេះ ទ្រង់រក្សារាជប្រវេណី នៃប្រយូរវង្សរបស់ព្រះអង្គទុកដោយ ប្រពៃ យកព្រះហឫទ័យទុកដាក់ពេចពិលរមិលមើល សុខទុក្ខរបស់ប្រ ជារាស្ត្រ ដោយការណ៍ចិត្តជាយ៉ាងក្រៃពេក អ្នកនគរស្មោះសរស្រ ឡាញ់ព្រះអង្គ ហាក់បីដូចជាដួងហឫទ័យរបស់គេ រាប់អានតម្កល់ម្តងលើក ឡើងបូជាព្រះអង្គ បីដូចទេពតាក្នុងស្នូតិល័យ រាជសត្រូវស្របស្រងក្រែង ព្រះគេជបារមី ដូចកលខ្លាចស្តេចខ្លោចក៏ប្រហែលគ្នា ព្រះចរិយាវត្តដែល ប្រព្រឹត្តទៅជាប្រក្រតីយ៉ាងរាស្ត្រអ្នកជា មិនបានប្រកាន់ព្រះអង្គ កាន់ យកតែយុត្តិធម៌ គឺសេចក្តីជាអ្នកបរិសុទ្ធប្រាសចាកមន្ទិល និងពាក្យដំនៀល និងទ្វាព្រះអាណាសោតក៏រើសឡើងបីដូចសូរ្យវង្ស ។

សេចក្តីស្ងប់ក្នុងប្រទេស និងសក្តិយអរិរាជសត្រូវ និងសសេចក្តី រន្ធត់នេះឯង ជាអាការៈដ៏សំខាន់នៃការតាំងនៅបាននៃជាតិ និងពាណិជ្ជកម្ម សព្វសារពើដែលជាលានធំ សម្រាប់ធ្វើឲ្យធនសម្បត្តិក្នុងប្រទេសដំណើរ

ឡើងទៅកាន់សេចក្តីចម្រើន ព្រះអង្គជាអ្នកគ្រងរាជ្យនេះ ក៏បានយកព្រះ
ហឫទ័យទុកដាក់ត្រួតត្រាមើលរាល់វេលា ទ្រព្យសម្បត្តិក៏សម្បូណ៌ឡើង
ក្នុងព្រះនគរ ទ្រង់ជ្រះថ្លាក្នុងសាសនកិច្ច សម្បូណ៌ដោយទស្សនៈ និង
មតិ ទ្រង់ប្រើសេចក្តីគិតអានកាញ់ភ្នំ ដោយយោបល់តាមមតិរបស់ជាតិ
ផ្សេងៗ ឬរបស់គណៈ របស់បុគ្គលឯកជន ទ្រង់ចាត់តាំងរបៀបសមាគម
និងទំនៀមជាប្រវេណីគតិទុករៀបរយ របស់អំបាលនេះជាធម្មតាប្រចាំនៅ
ក្នុងរាជអាណាចក្រដ៏ធំនេះទៅ គ្មានអ្នកណា ១ ស្គាល់ឡើយថាគ្រប់
គ្រងដូច្នេះៗ ខុសគ្នាទៅនឹងទំនៀមទម្លាប់ អធម្មិករាជក្តី អយុត្តិធម្មិក្តី
គ្មានអ្នកណាស្គាល់ថាមុខមាត់វាយ៉ាងម្តេច ប្រជារាស្ត្ររាល់គ្នា មានសេចក្តី
ភក្តី និងពេញចិត្តណាស់ដែលបានម្ចាស់សមគួរ ជាប្រមុខមកសោយ
រាជ្យដូច្នេះ ។

ព្រះចៅ សាវណ្ណ ទុកស្ថិតនៅក្នុងរាជសម្បត្តិ ទាល់តែជរាភាពហើយ
ក៏ស្លាប់ទិវង្គតទៅតាមយថាភូត វិចិត្រវិរយ ជា មគ្គុដ ឥន្ទ្រ មារ រដ្ឋ
នាយាទ បានឡើងសោយរាជសម្បត្តិតមក ក្សត្រិយ៍នេះ មានឧសភាវី
អង្គ នាម ធូតរាស្ត្រ (ធូតរដ្ឋ) ១, បណ្ឌិត ១, កាលព្រះអង្គ
ទិវង្គតបង់ទៅហើយ ក៏កើតជាបញ្ហាចោទគ្នាឡើងថា នឹងលើកលោក
អង្គណាសោយរាជ្យ នេះជារឿងដ៏ជ្រៅស្មុគស្មាញ កម្រនឹងទំលុះទម្លាយ
ទៅបាន ព្រោះថា ធូតរាស្ត្រ ជារាជបុត្រច្បង បើតាមព្រះវេណីត្រូវ
បានរាជសម្បត្តិ តែខ្វាក់បង់អំពីកំណើត ហេតុដូច្នេះរាជសម្បត្តិ ទើប

ធ្លាក់ទៅលើ បណ្តា ជាអនុជវិញ ព្រមគ្នាអញ្ជើញ បណ្តា ឡើងគ្រង
ពិភព ។

កាល បណ្តា ឡើងសោយរាជ្យមក មិនយូរប៉ុន្មានក៏ទ្រង់រាជគម្រិះ
នឹងស្តេចចេញទៅនៅព្រៃ សព្វព្រះហឫទ័យគ្រងដីវិតនៅដោយសេចក្តី
វិវេគវិញប្រសើរ តែមិនមានបន្ទូលឲ្យអ្នកឯណាមួយដឹង ព្រោះក្រែង
រាជបរិពាររាំងឡាយមិនយល់ព្រម តែក្នុងព្រះហឫទ័យក៏នៅតែបំណង
ដូច្នេះខ្ជាប់មិនចេះអស់ មិនចេះហើយ ក្នុងទីបំផុត ក៏ឲ្យកើតឡើយណាយ
ដោយតូរ្យតន្ត្រី ដែលចោមរោមជុំវិញរាជបល្ល័ង្ករាល់វេលា ទើបស្តេច
ដាក់រាជសម្បត្តិចេញចាកព្រះនគរ ពេលចរទៅនៅព្រៃ នាំយកទាំងមហេសី
សម្បាញ់ទៅផង លុះកាលកន្លងយូរមក ព្រះរាជា បណ្តា ក៏ទ័វង្គត
ក្នុងដំណាក់ព្រៃ ឬ អាស្រមនោះឯង មានទុរស ៥ អង្គ ទ្រង់នាម
យុធិស្ឋិរ ល្បីនាមជាអ្នកធ្ងន់ក្នុងសង្គ្រាមនិងសង្គ្រាមជ្រះថ្លា ភីម ល្បីនាមថា
ទ្រង់នៅព្រះកាយ ពលមហាមា ខុសនឹងមនុស្សធម្មតា មនុស្សញ-
ញើតទូទៅ អរជុន ល្បីនាមថា មានថ្វីដៃក្នុងយុទ្ធវិធី និង ការប្រើអាវុធ
នក្សុល និង សហទេព មួយគូរនេះជាកូនភ្លោះប្អូនបង្គាប់នឹង អរជុន ។

កាលដំណឹងទ័វង្គតនៃព្រះចៅ បណ្តា ឮ ទៅដល់ព្រះនគរ អ្នកនគរ
បានពាក់គ្រឿងកាន់ទុក្ខថ្វាយតាមប្រវេណី នឹងនាំគ្នាយំសោកសម្តែងអា-
ការស្តាយព្រះអង្គ ហាក់បីដូចជាញាតិរបស់គេម្នាក់ស្លាប់ទៅដូច្នោះ ព្រះ
ញាតិវិញប្រហែលយករាជបរិពារបាននាំគ្នាទៅអញ្ជើញព្រះនាងដ៏ជាវិធរី និង

ចាណ្ឌាតកុមារ ទាំង ៥ អង្គ ត្រឡប់ចូលមកកាន់ក្រុងហស្តិនបុរវិញ
 ឲ្យសំណាក់នៅក្នុងព័ន្ធព្រះចៅ ធូតរាស្ត្រ (ក្សត្រិយ៍ខ្វាក់) ចំណែក
 ឯឧទេសទាំង ៥ របស់ព្រះនាង ព្រះចៅ ធូតរាស្ត្រ ជាបិតុលា ក៏
 ទ្រង់ឧបត្ថម្ភឲ្យរៀនសូត្រសិល្បសាស្ត្រផ្សេង ៗ ជាមួយនឹងឧទេសរបស់
 ព្រះអង្គ មាន ឧទេសយោធន៍ ជាដើម ។

កាលរាជកុមារបងប្អូនទាំង ៥ អង្គ ចម្រើនវ័យធំឡើង រូបរាង
 សក្តិសម ទ្រង់សាយ អវៈយវៈ ទាំងពួងបានលក្ខណៈគ្រប់យ៉ាងទាំង
 ដំណើរយោគ្រា និងកិរិយាមារយាទក៏ល្អមានរាសី ជាហេតុធ្វើឲ្យអ្នក
 នគរនឹកសង្ឃឹមក្នុងព្រះរាជកុមារទាំង ៥ ទ្វេចំនួនច្រើនឡើងដោយលំដាប់
 គុណសម្បត្តិជាទីនិយមនៃប្រជុំអនេកនិករជន ក្នុងព្រះរាជបិតា បានធ្លាក់
 មកជាមតិកដល់ព្រះរាជកុមារទាំង ៥ ពេញបន្ទុក យ៉ាងព្រះវររាជបិតា តែ
 គុណសម្បត្តិទាំងនេះ ត្រឡប់ទៅជាបស់ស្វែង ធ្វើឲ្យ ឧទេសយោធន៍ ព្រម
 ទាំងបងប្អូន និងបក្សពួករបស់ ឧទេសយោធន៍ នាំគ្នាប្តូររូបក្នុង ចាណ្ឌាត
 កុមារ ដែលជាបងប្អូនដ៏ដូនមួយផងគ្នាយ៉ាងក្រៃពេក ។

ព្រះកុមារទាំង ៥ បានសិក្សាការប្រើអាវុធផ្សេង ៗ រាល់ថ្ងៃក្នុងរាជ
 សេដ្ឋាវិជ្ជា គឺការប្រើធ្នូសរ ការប្រើថ្នល់សឹក ការកាប់ដាវនិងដាវ ពួយ
 លំពែង គុន ដាល់ និងហាត់វិជ្ជាយ៉ាងដទៃទៀតជាច្រើនយ៉ាង ដែល
 ជាភាគនៃរាជវគ្គ ឬការហាត់សម្រាប់ ក្សត្រិយ៍ជាតិអ្នកបម្បាំងក្នុងសម័យ
 នោះយ៉ាងស្អាត គ្រួសកបង្ខំបង្ហាត់រាជកុមារ អំណាច នេះ ជាព្រាហ្មណ៍

មានត្រកូលនាម ឆោណា អាចារ្យជាប្រាជ្ញមានគុណគួររាប់អាន មានមុខ
ងារជាអ្នកប្រឹក្សាប្រៀនវិជ្ជាទាហាន ដល់ក្សត្រិយ៍គ្រប់អង្គក្នុងត្រកូលនោះ ។

ឆោណា អាចារ្យ បានទូលស្មើត្រកឹស្ម ឧសព្វព្រះចៅ សាទ្គនុ
និងនាង កន្ត្រា ត្រូវជាមាត្រះ ធូតពស្រ្ត កំណត់ទុកថា កាលរាជកុមារ
អំបាល នេះ រៀនយុទ្ធវិទ្យាចេះស្អាតហើយ នឹងបានជាកម្លាំងជួយ
ធ្វើសង្គ្រាមនឹងព្រះចៅ ទ្រុបទ ព្រះចៅផែនដីបញ្ចាលនគរ ដែល
ជារាជសត្រូវនឹងព្រះអង្គមកអំពីថ្ងៃមុន ។

ឆោណា អាចារ្យ យកចិត្តទុកដាក់ប្រៀនប្រដៅ ហើយស្រ-
ឡាញ់ប្រណី ចាណ្ឌាតកុមារ ទាំង ៥ ជាសិស្សច្រើន ការរៀន
គ្រានោះ អរជុនមានចំរើនលឿនទៅមុខបងប្អូនពោះមួយ និងបងប្អូន
ដ៏ដូនមួយទាំងអស់ ក្នុងផ្នូរវិទ្យាអ្នកចម្បាំង មានសតិចញ្ញាស្រួចជាន់គេ
ហើយជាអ្នកជូនក្នុងហិរិទ្ធក្ប ប្រដៅជឿស្តាប់នាយជាន់បងប្អូនទាំងពួង
ការណ៍ចិត្តដែល ឆោណា អាចារ្យ សម្តែងចេញមកខាងក្រៅដូច្នេះ
ធ្វើឲ្យ ឧរយោធន៍ ទ្វេសេចក្តីឫស្សាក្នុងកុមារទាំង ៥ ថែមឡើងទៀត
ជាច្រើនហើយនិងឫស្សាស្អប់ អរជុន ដែលមានថ្វីដៃពូកែជាបំផុត ។

លុះកុមារ អំបាល នោះ រៀនវិជ្ជាទាហាន ចេះចប់បរិបូណ៌ហើយ
បានមានការប្រឡងថ្វីដៃកុមារអ្នកចម្បាំងអំបាលនោះ មានបណ្តាជនជា
ច្រើននាំគ្នាមកកាន់ទីប្រជុំ ដើម្បីមើលការប្រឡង បានទះដៃសម្តែងសេចក្តី

គ្រូកមរ ឬ សូរសព្ទទ្រហ័នធីតង ពួកអ្នកប្រឡង ក៏ចូលប្រឡង តាំងចិត្ត
ច្រើនប្រែសម្តែងថ្វីដៃយ៉ាងពេញកម្លាំង តែមិនយូរប៉ុន្មានការប្រឡង នោះ
មិនត្រឹមតែសាកចំណេះវិជ្ជា ឬ សម្តែងឲ្យល្អមើល តាំងសងខាងបណ្តាល
ទោសខ្លាំងឡើង ក៏ស្វិត្មាតែមែនទែន ទុរយោធន៍ ចាប់តស៊ូគ្នានឹង
ភិម គូបដឹកក្បត់ទាំងពីរនេះ បោះចូលប្រឡងយុទ្ធគ្នាយ៉ាងពេញថ្វីដៃ
តាំងសងខាងក៏តែបណ្តាលទោសខ្លាំងឡើង ។ ស្ទើរតែនឹងហុកឈាម
ទៅវិញទៅមក គ្រានោះមានមនុស្សចូលទៅ ហាមដោយទទួលបញ្ជាអំពី
ព្រះរាជា និង ឆោឡារាជចារ្យ ជាគ្រូធំ ទើបគ្រាកចេញទៅ
វេលារសៀលថ្ងៃនោះ មានអ្នកបម្លាស់ប្លែកមុខ ចូលមកក្នុងទីប្រឡងម្នាក់
ទៀតឈ្មោះថា ឥន្ទ តែជាត្រកូលដូចម្តេចគ្មានអ្នកណាដឹងស្គាល់
បានចូលមកចាប់គូរតស៊ូគ្នានឹងអរជុនដែលជាអ្នកភ្ញៀវក្លាស់ខាងសម្តែង
ស្នាដៃឲ្យអ្នកមើលតាំងឡាយឃើញថា ខ្លួនគេជាតួគួរគ្នាដឹង អរជុន
ទុរយោធន៍ ឃើញកម្លាំងស្នាដៃ ឥន្ទ ហើយក៏សព្វព្រះហឫទ័យ
ណាស់ ឲ្យនាំខ្លួនចូលទៅគាល់ឯកំរង ប្រទានឆ្នាំងជាច្រើន ហើយទ្រង់
ដប់លៀងទុកជាទាហានរបស់ព្រះអង្គ ។

ការប្រឡងថ្វីដៃគ្រានេះជាហេតុរុករុញ ទុរយោធន៍ ឲ្យកើតសេចក្តី
ឫស្សីក្នុង ចាឡាចតុមារ ណាស់ឡើង ដោយហេតុដែលទំនាក់
ទទួលមនុស្សមានជាតិដ៏ថោកទាប ដូចយ៉ាង ឥន្ទ ទុកខ្លួនក៏ស្មើដូច

ជាយកឱ្យមកបង់ចុះក្នុងគំនរភ្លើង ឬថែបចំណីឱ្យភ្លើងក៏ប្រហែលគ្នា រមែង
រោលអ្នកខ្លួន ហើយញុះញង់បងប្អូន ឬ មិត្តសម្លាញ់របស់គេឱ្យបែកគ្នា ។

កុមារភ័ង ៥ បងប្អូនជាអ្នកកំព្រាចិត្ត បានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
ក្តៅក្រហាយជាពរលំថ្ងៃ តែក៏ព្រំអត់សង្កត់សេចក្តីប្រមាទ និងសេចក្តីមើល
ងាយគ្រប់ប្រការ ទាំងក្នុងព្រះរាជ ឬ ទាំងក្នុងទីប្រជុំ មានកណ្តាលថ្នល់
ជាដើមមិនតតបវិញ មើលទៅមិនខុសអីនឹងផ្លែ ឬ ផ្កា ដែលជាសត្វតិរច្ឆាន
នោះឡើយ ឮតាស្រ្ត ទ្រង់ជ្រាបការប្រមាទព្យាបាទ មើលងាយ
របស់ ឡុយោធន៍ ដោយប្រាជ្ញាញាណ ដ៏ជាអ្នកទ្វាសក្នុងរដ្ឋប្រ-
សាសនាបាយរហើយទ្រង់ក៏ឱ្យបង្ខំនិងឋានក្លាយភ័ង ៥ ឱ្យទៅនៅឯវារណា
វៃត ទោះបីម្តងហើយ ឡុយោធន៍ ជាមនុស្សប្រកបដោយ ប្រទុស្ត
ចិត្តជាប្រក្រតី ក៏មិនបណ្តោយឱ្យកុមារទាំង ៥ នៅជាសុខបានឡើយ
នៅតាមទៅបៀតបៀនទៀត គឺទ្រង់ឱ្យសាងភ័ង ១ ធំ ប្រកបដោយ
ក្រមួនដ៏ស្រស់ ដ៏ទឹក និងវត្ថុដទៃទៀតដ៏ជាចំណីភ្លើង ហើយយកកំបោរ
ឬកញ្ចក់យ៉ាងស្និទ្ធ ឱ្យមើលឃើញដូចយ៉ាងឥដ្ឋនិងសិលា ដើម្បីអញ្ជើញ
កុមារទាំង ៥ ឱ្យទៅនៅ ដែលសាងឡើងដូច្នេះ ដោយចេតនាបំណង
និងបំផ្លាញ ចាណ្តាតកុមារ ដោយអគ្រឿង តែឱ្យមានអ្នកកាណាត
គឺវិទូរ (ជាឧរសនៃគុរ) ជាអ្នកមានសតិបញ្ញាវងវៃ បានឡើងប្រាប់
ដំណឹងនេះឱ្យកុមារទាំង ៥ ដឹងខ្លួនជាមុន លុះសាងមន្ទីរស្រេច
ឡុយោធន៍ ក៏អញ្ជើញកុមារទាំង ៥ ភាគា ឱ្យទៅអាស្រ័យនៅក្នុង

រាំងថ្មីនោះ ដោយអាងហេតុថា ក្នុងព្រះមហាពជរាំងគ្នានឹងណាកន្លែងនៅ
ឲ្យគ្រប់គ្នា ។

វេលាគ្រោះអាស្រ័យក្នុងកាល ១ នោះយប់ដ៏ត្រជាក់
ខ្សែមីដែរដាស បិទបាំងអាកាសមើលមិនយល់អ្វី អ្នកស្រុកកំពុងដេកលក់
សព្វរាល់ផ្ទះសម្បែងស្ងាត់ច្រៀប គ្មានមនុស្សដើរទៅមក តាមថ្នល់ហ្នឹង
ដល់ម្នាក់ឡើយ ខណៈនោះរាំងធំដែលសាងឡើងថ្មី ក៏ស្រាប់តែលេច
អណ្តាតភ្លើងភ្លឺសន្លាឡើង ឮ សន្លឹកផ្លូវផាំង ។ មួយស្របក់ រាំងថ្មីនោះ
ក៏ប្រាមទៅជាផេះអស់ ចាណ្ឌាតាកុមារ ក៏មិនឥតគំនិត ឬ ធ្វេស
ប្រហែសក្នុងរឿងនេះ បានទ្រង់ជ្រាបរហស្សកម្មមកយូរថ្ងៃជាមុនហើយ
ទើបបលាយនាការគេចវេះ អំពីអគ្គិភ័យទៅតាមផ្លូវក្នុងដី ផុតភ្នែក
ឱ្យយោធន៍ និងអ្នកដទៃ គ្មានអ្នកណាដឹងយល់គ្រានោះឱ្យយោធន៍
ក៏រករាយសប្បាយក្នុងចិត្តណាស់ ដែលបានទំលាយគូសត្រូវបានសម្រេច
ដូចប្រាថ្នា ទំនងដូចគ្នានឹងពាលរាជា ១ អង្គទៀត ក្នុងបុរាណសម័យ
បានទ្រង់ខ្យល់ធ្វើក្បាលសាលលេងជាទីរករាយកោមលហឫទ័យក្នុង ខណៈ
ដែលភ្លើងកំពុងឆេះផ្លូវផាំងនោះឯង ។

កមិ មុខគួរស្រែង ដែរ ឱ្យយោធន៍ បានធ្វើទៅដោយប្រទុស្ត-
ចិត្តគ្រានេះ ជាគ្រឿងសម្តែងបំភ្លឺឲ្យបណ្តាអ្នកទូទៅដឹងបានយ៉ាងច្បាស់
ថា គិតនឹងផុត ចាណ្ឌាតាកុមារ ច្បង គឺ យុធិស្ឋិរ ដើម្បីយករាជ

សម្បត្តិជាសិទ្ធិជាច្បាស់ មកជាប់របស់ខ្លួនទាំងមូល ឡុយយោធន៍
បានគិតបិទបាំងរហស្សកម្ម ការសម្ងាត់នេះទុកយ៉ាងសំខាន់ តែបុរាណ
លោកតែងថា សេចក្តីសម្ងាត់ដែលប្រឹងបិទបាំងណាស់ រមែងលេចចេញ
បាន សូម្បីកំបាំងនៅក្នុងដួងហឫទ័យរបស់បរមក្សត្រិយ៍ ព្រោះធម្មតា
អណ្តាតមិនចេះស្ងៀម រមែងរលាស់បញ្ចេញសូរសព្ទជាដំណឹងទៅខាង
ក្រៅជាអាចិនដំបូង ក៏គ្រាន់តែច្របូចចង្រ្កា លុះកន្លងទៅបន្តិចមិនយូរ
ប៉ុន្មាន ក៏លាន់ព្យួរចេញមកខ្លាំងៗ យ៉ាងដែលសន្ទនាគ្នាធម្មតា គ្រប់
ផ្ទះសម្បែង គ្រប់កន្លែងថ្នល់ផ្សារ ឥតមានកោតក្រែងស្តេច ឬ ចៅហ្វាយ
នាយណាឡើយ ហេតុដែលកើតមកទាំងនេះ ជារឿងមុខគួរឆ្កើតអើម
ណាស់ ហេតុនោះកាលកន្លងមកមិនយូរប៉ុន្មាន រហស្សកម្មនោះ ក៏លេច
ជ្រួតជ្រាបទូទៅ សម្លេងនិទាននិងផុសរំពងក៏ធ្លាក់មកត្រូវ ឡុយយោធន៍
កលបីដូចជាគ្រាប់ភ្លៀងដែលធ្លាក់ដល់នគរកាស ។

ចំណែកឯកុមារទាំង ៥ កាតា ព្រមដោយព្រះជននីក៏នាំគ្នាលើលា
ចេញទៅក្រុងនគរ បែរមុខឆ្ពោះសំដៅការព្យាបាល យកព្រៃប្រឹក្សាជា
ទីតាំង ក្នុងរវាងដែលពនេចរទៅ បានត្រូវកំដៅថ្ងៃ ត្រូវភ្លៀងនិងសេចក្តី
ឡើយលំបាកស្រេកឃ្លានសព្វទីពេញត្រី មានតែសេចក្តីអំណត់អត់ធន គឺ
អធិរាសន៍ខ្លីនេះឯង ជាគ្រឿងការពារក្តៅរងារ និងសេចក្តីស្រេកឃ្លាន
ដួនកាលម្តាយនិងកូនអស់កម្លាំងណាស់ ក៏នាំគ្នាឈប់សម្រាកកាយខាង
មាតិ កាលល្ងាចហើយក៏នាំគ្នា គ្រេចពនេចរតទៅ ដួនកាលក៏ត្រូវធ្វើ

គន្ត្រាំ នាំគ្នាព្យាយាមហែលទៅកាន់ត្រើយនាយ ខ្សែទឹកដាត់ដោយផ្កាបំផ្លាវ
ទំរំតែដល់ត្រើយផលសា ដែលឆ្ងាយលទ្ធិមលន្ទោច ក៏អស់កម្លាំងទៀប
ដាច់ខ្យល់ បានរួចអំពីគ្រោះថ្នាក់ទៅម្តង ។ ហាក់ដូចបានកើតឡើងជាថ្មី
កាលរួចទៅហើយនឹងរកទីសំណាក់ក៏កាស្រីយកមិនបាន គោងនាំគ្នាដើរ
កាត់ភូមិប្រទេសដ៏ដាច់សន្តិសុខនោះសន្សឹម ។ ទៅ ទាល់តែមាតាស្លូតក
ស្រេកទឹកខ្លាំងណាស់ ក៏ប្រទេសប្រាណាលើប្រថពី ក៏ម អាណិតម្តាយក៏
គ្រូបស្វែងរកវារី តែក៏គ្មានអ្វីនឹងជួសជង ទើបដោះសំពត់ឆកមកជ្រលក់
ទឹក ឲ្យដេកហើយ ក៏ម្តាយកមកពូតបន្តក់សម្រក់ចូលក្នុងមាត់ មាតា
ជួយជីវិតមាតាឲ្យរួចទៅបាន ១ គ្រាតែទឹកក្នុងសំពត់នោះតិច មិនល្មម
នឹងរំលេចបំពង់កបងប្អូន ២ នាក់ទៀតដែលនឿយលំបាកបកជាមួយគ្នា
ទាំងឃ្លានអាហារក៏សែនឃ្លាន គ្មានប្រទះផលផលឯណា និមួយ ដែល
គួរនឹងបរិភោគក្នុងថ្ងៃនោះ ម្តាយនិងកូនមិនអាចនឹងដើរផ្លូវទៅបាន ក៏ឈប់
សម្រាកកាយនៅក្រោមដើមព្រៃព្រឹក្សា តែកាយនិងចិត្ត ក៏ម មិនបាន
សម្រាកសម្រាន្តឡើយ ដោយអំណាចឈឺចាប់ក្នុងក្តៅក្នុងចិត្ត និយាយអ្វី
តែម្នាក់ឯងថា អ្នកណាមួយ នឹងជៀសវាងលិខិតព្រះជាម្ចាស់លើស្ថានសួគ៌
បាន ឲ្យកម្មអើយកម្ម កម្មដែលបងប្អូនយើង មកទ្រាំរងវេទនាគ្រានេះ
ចិត្តយើងក្តៅក្តៅម្ល៉េះ ទៅខាងមុខគ្រោះកាច នឹងមានមកដល់យើងជា
ច្រើនទៀត ឬ យុធិស្ឋិរ ជាអ្នកគួរបានរាជសម្បត្តិ ក្នុងប្រទេសកុរុរាជ
ឥឡូវនេះមកដេក នៅកណ្តាលដី កណ្តាលខ្សាច់ នឹងរកក្រោលក្រាល

លើកប៉ុនបាតដៃក៏គ្មាន ចំណែកឯ ធុរយោធន៍ អ្នកដណ្តើមរាជ
 សម្បត្តិ គេដេកអង្គុយលើកម្រាល ក្រាលលាតស្អាតព្រមពាសពេញ
 ដោយគ្រឿងតម្កើងកិត្តិយសនិងអានុភាព ព្រះរៀមរបស់យើង ជាមនុស្ស
 ចិត្តទន់ មិនសូវចេះប្រកាន់ទោស ក្រោធខឹងនឹងអ្នកឯណា ចេះតែឲ្យ
 អភ័យដល់គេងាយ ។ កុំអី ម្ល៉េះគេសោយសុខសម្បត្តិត្រេកត្រពាល
 ចិត្តគេរីករាយស្ទើរនឹងអណ្តែតទៅជាប់នឹងស្ថានសួគ៌ ។

ភាគី៧

ការស្វយម្ពរ ឬការរើសគូ នៃនាងទ្រៅបទី

សុំឲ្យនឹកមើលចុះថា ម្តាយនិងកូនដែលត្រូវនិរទេសចាកនិវេសន៍រាជ
 ស្ថានទៅក្នុងយប់នោះ រមែងល្អិតល្អ្លយ៉ាងម្តេច តែទោះបីម្តង ជាតិខត្តិយ
 អ្នកចម្បងរមែងមានមានជាធម្មតា នាំគ្នាដើរកាត់ព្រៃទៅដោយប្រមាណ
 ស្មានក្នុងចិត្ត មិនដឹងជាគ្រោះកម្មវ៉ាន់នាំទៅដល់ណា ១ ទៀតនឹក
 បារម្មណ៍ក្រែងពួកសត្រូវដិតដោយតាមមកយាយី ទើបដោះគ្រឿងទ្រង់
 ចេញអស់ យកផង់ធ្វើលើខ្នើមកប្រឡាក់លាបកាយ ផ្លាស់ផ្លែឆៃត្រង់ខ្លាជា
 យោគី ដើម្បីសុំទៅចង្អុលប៉ុណ្ណោះ ឯព្រះជននីសោត ក៏តាងបូមព្រះ
 អង្គជាស្រីអនាថា ។

ខណៈដែលដើរផ្លូវមកក្នុងថ្ងៃ ១ នោះ ម្តាយនិងកូនបានជួបនឹង
 ព្រាហ្មណ៍ ១ ពួក គេប្រាប់ថា គេនឹងទៅក្នុងការ ស្វយម្ពរធិតា

ព្រះចៅ បញ្ចាលរាជ ការសូយម្ហូរ គ្រានេះ ជាការធំអ្វីក៏ធំ ក្នុង
មនុស្សនានា នឹងប្រទះឃើញបាន ក៏តែមួយដង មួយគ្រា ប៉ុណ្ណោះ
ចាណ្ឌាតត្ថុមារ បានឮដូច្នោះ ក៏រៀបចំខ្លួននឹងដើរផ្លូវទៅកាន់ដែន
បញ្ចាល ដើម្បីនឹងជៀសចាកកយន្តរាយ ជាងដែលមានចំណង់នឹងទៅ
មើលការសូយម្ហូរ ។

មកដល់បញ្ចាលរាជធានី ជាប្រទេសបដិបក្សនាមកអំពីដើម ត ត
ទ្រង់ទើបធ្វើសង្គ្រាមនឹងនាមកមិនយូរប៉ុន្មាន ដោយបញ្ជាការនៃ ទោណ
អាចារ្យ តែទោណ អាចារ្យ ឲ្យលើកទោសព្រះចៅបញ្ចាលរាជ
ដ៏ជាបច្ចាមិត្តទុកដីវិតឲ្យម្តង ទាំងបានប្រគល់ដែនដីដែលមានជ័យជំនះ
ឲ្យគ្រឡប់ទៅវិញ តាំងអំពីនោះ ព្រះចៅប្រុបទ ព្រះចៅដែនដីបញ្ចាល
រដ្ឋឃើញសេចក្តីក្លាហានក្នុងពិជ័យសង្គ្រាមនៃ ចាណ្ឌាតត្ថុមារ ទាំង ៥
អង្គ ក៏ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ មានចំណង់នឹងចង់លើករាជធានីជា
បាទបរិចារិកា នៃ ចាណ្ឌាតត្ថុមារ គឺនឹងទ្រង់លើកឲ្យ អរជុន
តែរឿងនេះទ្រង់នឹកតែក្នុងព្រះរាជហឫទ័យ មិនបានចេញព្រះវាចា ឬប្រាប់
ព្រះរាជតម្រិះនេះដល់អ្នកឯណា ព្រោះសិទ្ធិនៃការរើសគូ មិនមែននៅក្នុង
អំណាចព្រះអង្គជាបិតា គឺស្រេចហើយតែនាងទ្រៅបទីដែលដ៏ជាធីតាស្មោះ
ស្ម័គ្រ ឬ មិនស្មោះស្ម័គ្រ តែដើម្បីនឹងបដិបត្តិការឲ្យសមព្រះរាជហឫទ័យ
ក្នុងរឿងនេះ ទើបទ្រង់ឲ្យចាត់ការ ១ យ៉ាង ដែលទ្រង់ជឿមាំក្នុងព្រះ

ហឫទ័យថា នឹងធ្វើបានក៏តែអរជុនមួយនាក់ប៉ុណ្ណោះ គឺទ្រង់ឲ្យធ្វើមហា
 ធន្ទ ១ ធំ និងរូបត្រីមាស ១ ឲ្យយកទៅព្យួរលើសសរខ្ពស់ មានចក្រ
 វិលឆាល់អំពីក្រោម ក្នុងរឿងនេះមានខសន្យាថា អ្នកដែលជាគូព្រង
 របស់ព្រះរាជធីតា គោរពជាអ្នកអាចយិតមហាធន្ទនោះ បានដោយកម្លាំង
 ដាក់ព្រួញផ្គុំបាញ់ចេញទៅ ឲ្យព្រួញរត់ទៅតាមចន្លោះស្លាបចក្រ កុំឲ្យ
 ប៉ះពាល់ស្លាបចក្រ រហូតទៅត្រូវភ្នែកត្រីមាស ដែលព្យួរខាងលើ ឲ្យត្រី
 នោះធ្លាក់ចុះដល់ដី អនុញ្ញាតឲ្យអ្នកធ្វើការប្រឡង ដណ្តើមយកនាង
 រាល់ ៗ គ្នា បាញ់តែប្រាំព្រួញប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះបណ្តាអ្នកបាញ់
 ទាំងប៉ុន្មាន ទ្រង់ជឿថា មានតែអរជុនប៉ុណ្ណោះ អាចបាញ់ត្រូវវង់សម្គាល់
 បាន ។

សម្រាប់ក្នុងការ សូយម្តងនេះព្រះចៅ បញ្ចាលរាជ មានព្រះរាជ
 រាជបញ្ជាឲ្យចូលចាំងជម្រះទឹកនៃនឹងដីឃើញឲ្យសង់ព្រះពន្លាជាសសំពត់ស
 មានកំពូលយ៉ាងមណ្ឌបចិទមាស ប្រដាប់មណីផ្សេងៗ ប្រាសពន្លាមាន
 ការលៀងគោដនាហារ និងល្បែងលេងនានាក្នុងព្រះរាជវាំង ក្នុងវេលា
 មុនប្រឡងធន្ទសិល្បប្រមាណជាងពីរសប្តាហ៍ (ជាងពីរអាទិត្យ) លុះដល់ថ្ងៃ
 ប្រឡងក្សត្រិយ៍ទាំងឡាយ ដែលប្រាថ្នាព្រះរាជធីតាជាចំណាប់ថ្វីដៃ ក៏នាំ
 គ្នាមកសន្និបាតអង្គុយចាំត្រៀមតាមទឹកនៃនឹងរបស់ខ្លួន ក្នុងរោងទង់មុខ
 ព្រះពន្លាហ្នឹងអង្គុយជុំកង់ជារង់ ដូចជាប្រព្រះច័ន្ទពាក់កណ្តាលដួងថ្ងៃមុខ
 ទៅព្រះពន្លា ។

លុះក្សត្រិយ៍ទាំងឡាយអង្គុយរៀបរយស្រួលហើយ នាងទ្រៅបង្គំ
ក៏ស្តេចយាត្រាចូលមកថ្វាយបង្គំ ព្រះហស្តដ៏ទន់ភ្លន់ ដូចប្រមោយ
ព្វរាណី ក៏កាន់ក្នុងមាល័យមួយមកផង ក្នុងមាល័យនេះប្រៀបដូចព្រះ
វលញ្ចករ(ត្រា) ដែលនាងនឹងគប្បីប្រថាប់ក្នុងការរើសគូស្នេហរបស់នាងឲ្យ
ជាចំរើនតទៅ ។

បណ្តាក្សត្រិយ៍ដែលប្រជុំក្នុងការស្វយម្ពរគ្រានោះ មានឱរយោជន៍
កណ៌ ចាណ្ឌាតត្យុមារបងប្អូន ៥ អង្គ គ្រិស្ណ ពលរាម
ជាអនុជ គ្រិស្ណ ក្សត្រិយ៍យាទពាច្រើនអង្គ ព្រះរាជា សិទ្ធិ ព្រម
ទាំងឧវស (មិនប្រាកដថាប៉ុន្មានអង្គ) ព្រះរាជាចេតិ ព្រះរាជាកោសល
ព្រះរាជាមុទ្រ នៅមានក្សត្រិយ៍ក្រៅ អំពីដែលចេញព្រះនាមមកហើយ
ជាច្រើនអង្គ តែ ចាណ្ឌាតត្យុមារ ទាំង ៥ មិនបានចូលទៅអង្គុយ
ក្នុងចំណោម ក្សត្រិយ៍អម្បាលណោះទេ ទៅអង្គុយក្នុងចំណោមពួក
ព្រាហ្មណ៍មួយពួកផ្សេង ព្រោះទ្រង់ចូរជាព្រាហ្មណ៍មកក្នុងវេលានោះ ក្នុង
មនុស្សទាំងអស់ក្នុងវេលានោះសម្លឹងមើលតែឆោមលំអនៃនាង ទ្រៅបង្គំ
ទីសន្និបាតនោះ សូម្បីមានមនុស្សច្រើនជ្រៀតចៀតព្យាបាល់ទាំងម៉ឺន
ក៏ស្ងាត់សម្លេងយឺតភ្លាម ក្នុង១ណៈដែល ធូស្តឡាយមិន ជាអនុជរបស់នាង
ទ្រៅបង្គំ សូត្រប្រកាសតាមប្រវេណីដូច្នេះ ។

ព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រី ទ្រៅបង្គំ ទ្រង់នៅឆោមឆើតឆាយ មកឈរនៅ

ទីនេះ។ អ្នកណា អាចយឺតធនូនេះបានហើយ បាញ់រហូតកងចក្រដែលកំពុង
រំលងទៅប្រហារក្នុងត្រីខាងលើឯណោះ បើអ្នកនោះឯងជាដៅអ្នកនេះសោត
នឹងបាននាងជាបាទបរិហារិកា ។

សូត្រប្រកាសស្រេចហើយ ក៏ទ្រង់សូត្របញ្ជាក់យនាមវង្ស និងប្រវត្តិ
ដោយសង្ខេប ពណ៌នាគុណសម្បត្តិនៃក្សត្រិយ៍អំបាលនោះឲ្យនាង ស្តាប់
ហើយឲ្យនាងយកក្នុងមាល័យទៅបំពាក់ករអ្នកនោះ ដែលបាញ់ត្រូវវង្ស តាម
ដែលប្រកាសមកហើយ ។

លំដាប់នោះ ក៏ចាប់ផ្តើមប្រឡងធនូសិល្បវេសស្នាដៃពូកែ ក្សត្រិយ៍
អំបាលនោះ ខ្លះក៏នឹកកក្កដាព្រះហឫទ័យ ដែលមើលទៅឃើញមហាធនូដ៏
សម្បើមនិងវង្សដែលចាំតែគេចព្រួញធនូ គិតថាម្តេចក៏បាញ់មិនត្រូវឲ្យគ្រាន់
តែយឺតធនូបានក៏រាប់ថាវេសសណាស់ទៅហើយ ក្សត្រិយ៍ទាំងឡាយចូល
ទៅប្រឡង ម្តង ១ អង្គ ៗ រួចហើយក៏ត្រឡប់មកអង្គុយតាមដើមវិញ ដោយ
មិនវេសសប្លែកអ្វី ធ្វើឲ្យតែអ្នកអង្គុយចាំមើល លបអស់សំណើចលេង
តែសាមីខ្លួន មានតែសេចក្តីទោមនស្ស តូចចិត្តទប់ប្រមាណ ដែលខុស
គំនិតគិតទុកមកនោះបែរជាមិនសមប្រាថ្នា ព្រះកត្តាមិនស្រួលតែរាល់អង្គ
ពួកអ្នកចម្បាំងដែលល្បីឈ្មោះទាំងប៉ុន្មាន កាលដើរទៅជិតមហាធនូ ក៏ឲ្យ
រន្ធត់មុខស្លេកស្លាំង មិនអាចនឹងលើកមហាធនូនោះរួចឡើយ ខ្លះដើរ
ចូលទៅខែងវែងជាន់គេ ដោយអំណាចមានខំធ្វើបូកឡើង តែក៏គង់
ត្រឡប់មកអង្គុយដដែលវិញ មិនប្លែកទៅជាងអ្នកមុន ៗ ទាំងពួង ពួក

ដែលធ្វើការមិនសម្រេចអំបាលនោះ ខ្លះក៏ក្លែងធ្វើទឹកមុខឲ្យរីករាយ តែ
សេចក្តីអៀនខ្មាសក្នុងចិត្ត ខ្លះក៏ធ្វើជាញញឹមបែបស្លូត ។ ។

លំដាប់នោះ កក ឈឺ ជាមនុស្សខ្លាំងឆ្លៃកែយ៉ាងចំណាប់ ដើរចូល
ទៅកាន់មហាធន្ទ ចាប់យិតគម្លោះធន្ទមកបានភ្លាម ព្រះចៅ ទ្រុប ធន
និងឧរស ក៏ស្លឹបក្នុងព្រះហឫទ័យ ក្រែងកក ឈឺជាមនុស្សដែរព្រះអង្គមិន
ស្គាល់ជាតិកំណើតជាដូចម្តេច ធ្វើការសម្រេច តែមុននឹងបាញ់ចេញទៅ
នាង ទ្រុប ធន បានស្រែកប្រកាសសេចក្តីបំណងរបស់នាងថា នាង
មិនសព្វព្រះហឫទ័យនឹង កក ឈឺ ដ៏ជាបុត្រនាយសារថី កក ឈឺ
ចេញស្ទុកទឹកមុខ មានក្រវែលឈាមទោសឡើងព្រល ។ ទម្លាក់ធន្ទចុះ
ហើយក៏ត្រឡប់មកអង្គុយតាមដើម ។

នៅមានអ្នកចូលទៅប្រឡងក្រោយ កក ឈឺ ទៀតជាច្រើនបាន
ប្រឹងប្រែងក្លែងធ្វើមានវៃឆ័យ តែក៏មិនសម្រេចដូចប្រាថ្នា ខ្លះខិតខំហួស
កម្លាំង ភ្លាត់ចំណាប់ដួលដេកប្រពៃនីលើផែនពសុធា បណ្តាអ្នកអង្គុយមើល
រាំងប៉ុន្មាន ក៏នាំគ្នាសើចលាន់ ដោយឃើញថាជារឿងគួរអស់សំណើចពួក
ចា ឈ្មោះ តាកុមារ ដែលអង្គុយនៅក្នុងកំឡុងពួកព្រាហ្មណ៍ ឃ្លាតអំពី
ពួកក្សត្រិយ៍ទៅបន្តិច អង្គុយមើលការគេព្រងើយ ហាក់បីដូចជាគ្មានកិច្ច
ការអ្វីជាមួយនឹងគេក្នុងថ្ងៃនោះទេ ខណៈនោះ មាណពរឆោមស្រស់ប្រិម
ប្រិយមួយនាក់ ក្រោកដើរចេញមកអំពីពួកព្រាហ្មណ៍ អម្បាល នោះ បណ្តា

អ្នកប្រជុំនៅទីនោះ ក៏នាំគ្នាសើចយឹកៗ ទូទៅទាំងព្រះលាន ព្រោះមក
នឹកអស់សំណើចក្នុងចិត្តថា ព្រះ (១) អ្នករៀនតែធម្មធម្មោ ម្តេចក៏ក្លាមក
ប្រកួតអ្នកថ្វីដៃនឹងក្សត្រិយ៍ជាតិអ្នកចម្បាំងដែរ ។

អាស្រ័យហេតុនោះព្រាហ្មណ៍ខ្លះដែលអង្គុយនៅទីនោះ ទើបនិយាយ
ឃាត់ព្រាហ្មណ៍កម្លោះអ្នករួមភេទជាមួយគ្នានោះថា កុំទៅប្រឡងនឹងគេ
អី អ្នកខ្លះនិយាយថា ជាតិព្រាហ្មណ៍វែងមានថ្វីដៃគ្រប់យ៉ាង ទាំងការ
គិតអាន ទាំងការប្រើអាវុធផ្សេងៗមិនមែនចេះតែរៀនសីលធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ
អ្នកខ្លះ គ្រាន់តែសម្លឹងមើលព្រាហ្មណ៍កម្លោះនោះ ដោយសេចក្តីអស្ចារ្យ
ឥតមានស្រដៀងថា អ្វីព្រាហ្មណ៍កម្លោះដោះគ្រឿងយោធិ៍ ដើរដោយស្បែក
ម្រឹគចេញគរទុកក្នុងទីម្ខាង ហើយដើរចូលទៅកណ្តាលស្នាមយ៉ាងរាជសីហា
មើលទៅទ្រូងនិងស្មាសាយចន្លោះមូលយ៉ាងរំសុទ្ធនៃ ដើរប្រទក្សិណព្រម
ទាំងការនាំតែក្នុងចិត្ត ចំណែកឯភ្នែកមនុស្សជាច្រើនពាន់ ក៏សម្លឹងចំពោះ
សំគីមើលតែរោមព្រាហ្មណ៍កម្លោះៗនោះ ក៏កែក្រាយចាប់លើកមហាធម្ម
ឡើង យឺតតម្លោះក្រើត មកដោយកម្លាំងដ៏មហិមា បណ្តាអ្នកអង្គុយ
មើលជុំវិញស្នាម ក៏ខ្វះដែលាន់ នាំគ្នានិយាយសរសើរផ្សេងៗត្រឹមតែ
យឺតធម្មទេមកបុរេបុរាណ៖ នៅមិនទាន់អស់រឿង នៅមានការដែល
សំខាន់ជាងនេះដែលគេត្រូវធ្វើ គឺបាញ់ត្រូវវង់ អ្នកមើលទាំងអស់ឈប់
មើលរោមព្រាហ្មណ៍ នាំគ្នាសម្លឹងឆ្ពោះតែទៅត្រង់វង់ មិនបានដាក់ភ្នែក

១- ពាក្យនេះសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍ អ្នកសិក្សាព្រះពុទ្ធសាសនាព្រាហ្មណ៍ ។

ព្រោះជាវេលាដ៏សំខាន់ យកឈ្នះយកចាញ់គ្នាក្នុងវេលាប្រមាណមួយមិនទុក
ទៀតប៉ុណ្ណឹង (១) ។

គ្រានោះព្រាហ្មណ៍ក៏ទម្លាក់ក្រាញ់កែក្រាយរំពើន ហើយស្រងេវ
នេត្រតម្រង់ លែងតម្លោះធម្មតាចេញទៅព្រួញរកវិវាទប្រហារក្នុងត្រី
មាសធ្លាក់ចុះដល់ធរណី ខាងអ្នកមើលក៏ទះដៃប្រែសៗលាន់ទាំងស្នាម
ធំ អ្នកដែលមានជ័យនោះជាអ្នកណាក៏តាម គេមិនត្រូវការនឹងគិតយក
មកជាអារម្មណ៍ គេត្រូវការតែសប្បាយជាការធំ និងត្រូវការឲ្យដឹងដល់
ជាបំផុតនៃការនោះ ដែលកំពុងតែឃ្លានជីវិតរាល់គ្នា គឺបាញ់ត្រូវឬមិន
ត្រូវប៉ុណ្ណោះ ។

តែកាលណាពួកក្សត្រិយ៍ អ្នកទ្រង់មាលាសៀតរាមសត្វ ឬទ្រង់
ឆ្កែ ដើរត្រង់ទៅកាន់ទីធម្មសិល្ប៍ម្តង ៗទ្រង់នាង ជ្រៅបង្គំ ក៏ជ្រួល
ប្រាលឡើងមកកាលនោះ ត្រីមាសដែលព្យួរតែងតោងលើកងចក្រ ជា
គ្រឿងសម្គាល់យថាភូមិរបស់នាង ឥឡូវនេះ នាងក៏កាន់តែរីករាយក្នុង
ហឫទ័យខ្លះហើយ ចិត្តរបស់នាងទៅចាប់ប្រតិព័ទ្ធនឹងប្រុសកម្លោះ ដែល
មានស្បែកខ្លា ជាគ្រឿងដណ្តប់កាយនេះ តាំងតែគេឈានជើងទៅ
កណ្តាលស្នាម នាងក៏នឹកស្នេហាជាងក្សត្រិយ៍ទាំងឡាយ ដែលទ្រង់ប្រែ
ពាណិជ្ជកម្ម ទោះបីនាងមិនបានគិតទុកភ័យដើមថា ប្រុសកម្លោះនោះនឹង

១ ប្រាសាទនគរវត្ត នៅព្រះបៀងទី ១ ជ្រុងភាយ័ព្យមានរូបភាពប្រឡងធម្មសិល្ប៍ដូច្នេះ
ខុសគ្នាពីរូបសម្រាប់ចេញនៅទីនោះ ពាក្យបស្សស្រេច ។

ចូលមកធ្វើការប្រកួតថ្មីដែរនឹងគេក៏ពិត តែខណៈដែលគេឈរកណ្តាល
 ស្នាមនឹងធ្វើការប្រឡង ចិត្តរបស់នាងរំជួល ដោយចង់ឲ្យគេបានទទួល
 សេចក្តីអំណរវេលានេះ ក៏សមដូចមនោរម្យរបស់នាងហើយ នាងញញឹម
 ដោយការម្នាក់ឯងរីករាយ ទើបយោងយាត្រាទៅរកអ្នកដ៏មានជ័យដោយ
 រួសរាន់ យកក្នុងមាល័យទៅចំពាក់ក ឲ្យប្រសកម្លោះ ជាគ្រឿងប្រកាស
 សិទ្ធិជាដាច់ខាតថា ប្រសកម្លោះនេះជាគូកិរម្យរបស់នាង បីដូចជា
 ប្រថាប់ដោយព្រះវេលញ្ចករ ។

ការដែលមើលទៅឃើញ ជ្រៅបង្អី យកក្នុងផ្កាទៅបំពាក់ឲ្យ
 អ្នកមានជ័យនោះ បណ្តាអ្នកដែលរួមការប្រឡងជាមួយគ្នា តែមិនសម្រេច
 សមប្រាថ្នា នាំគ្នាមកអង្គុយជូតភ្លើងនោះ ក៏បណ្តាលឲ្យកើតសេចក្តី
 ឫស្សា និងសេចក្តីឈឺចិត្ត ពេលរាលក្នុងចិត្តមហិមា នឹងទប់ទល់អាត្មាពុំ
 បាន ក៏ប្រឹក្សាគ្នាហើយយល់ឃើញព្រមគ្នាថា ត្រូវតែសម្លាប់អ្នកដែលមាន
 ជ័យ ដែលមិនប្រាកដនាមនេះមួយរំពេចជាដាច់ខាត នឹងទុកវាឲ្យរស់នៅ
 និងកើតសេចក្តីអប្បយសដល់គេឯងរាល់គ្នាទៅ ឆ្លៀតវាជាយោចកង្វើរ
 តែសូមទានគេតាមថ្នល់ ហើយមកបានធីតាក្សត្រិយ៍ ជាបាទបរិចារិកា
 ដូច្នេះ ធ្វើឲ្យអាមាសមុខ ធ្វើឲ្យអាប័ទុនកិត្តិយស ព្រោះវាមកមើល
 នាយកដ្ឋានក្រុង កំពូលឥស្សររបស់យើង ត្រូវឃុំខ្លួននាង ជ្រៅបង្អី ទុក
 ព្រោះជាស្រីអត់ខ្មាស ជាកំខ្លួនបន្ទាបត្រកូលសុខចិត្តយកព្រាហ្មណ៍អនាហ៍
 ជាភស្តុតាងនាយបាទម៍ព្រះបិតា និងព្រះរាជាទាំងឡាយ ដ៏ជាពលសប្បុរស

មិត្តស៊ីនទ្រង់នូវកិត្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ យើងរាល់គ្នានឹងមើលចំណាំតទៅ
ទៀតពុំបានឡើយ ។

ភ្លាមស្រែកគំរាមលាន់ដោយគ្រោធក្តាត់ ពួកក្សត្រិយ៍អ្នកប្រឡងធម្ម
សិល្ប៍ទាំងប៉ុន្មាន ក៏រលាតចេញអំពីកន្លែង រុំក្របីចំពែងចូលទៅរក
ព្រាហ្មណ៍កម្លោះ ដែលបាននាងជាបំណាច់ថ្វីដៃ កើតតស៊ូគ្នាឡើង
ជាគោលាហល គ្មានអ្នកណាអាចនឹងរម្ងាប់បាន ការស្វយម្ពរក្លាយទៅ
ជាការកាប់សម្លាប់គ្នាកណ្តាលស្នាមធំ ក្សត្រិយ៍ទាំងឡាយដែលមក
ដើម្បីបាននាង ត្រឡប់ជាមកដេករន្ទៀលលើផែនពសុធានាំគ្នាចូលមក
ក្នុងអន្ទាក់មច្ចុរាជដោយអង្គីហេតុដ៏គួរសមករណី ជាអ្នកល្បីនាមបានចូល
ប្រឡងយុទ្ធនិងពួកព្រាហ្មណ៍អ្នកមានជ័យ តទល់គ្នាលុតអស់វេលាជា
យូរ មួយចាក់ មួយចាប់ មួយកាប់ មួយកាត់ មួយកែង មួយគេច កែ
ក្រោយរាង មួយរុកមួយរុញសង្ក្រាន្តចូលជិត សង្ឃឹករំលោភរករកខ្វែង
កលបីដូចខ្យល់កំបុតគួរ ប្រហារត្រូវដៃជើងព្រាហ្មណ៍ដោយព្រួញធម្ម
ជាច្រើនអន្លើ រាប់ថាបាញ់ត្រង់គ្រាន់បើ ។

ទ្រៅបង្កី វេលានោះជាទុក្ខតាំងទ្រង់ណាស់ណា នឹកប្រទេចផ្កាសា
មរតិកនៃសេចក្តីលំអរឆាមរបស់នាងតែក្នុងចិត្ត ដែលជាហេតុឲ្យកើត
កាប់សម្លាប់គ្នា លោហិតប្រាលពាសស្នាម តែតមកបន្តិច នាងក៏រម្ងាប់
ទុក្ខនោះបាន ដោយឃើញថាខ្លួននាងគ្មានមន្ទិលសៅហ្មងប្រការ ១ ទៀត
ដ៏វិធានរបស់ប្រុសដែលជាគូរបស់នាងសោត ក៏ប្រាសចាកអន្តរាយ ភ្លឺត

(ឧបាយកលក្នុងការស្វែងរក)

៤ ស្រេចនូវការស្វែងរកមេរោគ បន្តបន្ទាប់
 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវ រាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា
 ៤ នេះនេះមេរោគ
 ហើយ យើង ចង់ អាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន
 ស្រាវជ្រាវ ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 ហេតុ ដូច្នេះ យើង បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 មេរោគ ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 (រូប ៤ ២) គឺ មេរោគ ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 មេរោគ ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ
 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ ដែល បាន ក្នុងក្រុមប្រឹក្សា ៤ នេះ

អំពីអ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាម

ដង្ហែតម្កិរនិងវត្តផ្សេងៗជាបេសសម្រាប់ពុទ្ធសាសនា ចូលមកព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

កាលពីថ្ងៃ ៥ ខែសូយេត ឆ្នាំ ១៩២៧

ប្រការ ៨-២២ ធ្វើការនៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ អធិប្បាយ

កាលពីថ្ងៃ ៥ សូយេត ឆ្នាំ ១៩២៧ អ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាម បាន
ដង្ហែតម្កិរផ្សេងៗ ដ៏ប្រសើរ មកតម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដែល
ជាមន្ទីរសម្រាប់រក្សាទុកវត្ថុផ្សេងៗ ជាបេសក្នុងពុទ្ធសាសនា ដើម្បីទុក
ជាការគំរូជាតិខ្មែរទាំងអស់គ្នា ឲ្យបានគង់នៅកុំឲ្យអន្តរាយដោយធូសប្រ-
ហែសទៅបាន ។

វត្ថុទាំងប៉ុន្មានដែលដង្ហែមកនោះ សុទ្ធតែជាបេសមានតម្លៃរកបាន
ដោយកម្រណាស់ គឺក្រៅពីព្រះពុទ្ធរូបមាសប្រាក់តុល្យប្រៃធម្មាសនៈ និង
របស់បូរាណផ្សេងៗ នោះ យើងបានសម្គាល់ឃើញមានគម្ពីរនឹងហត្ថស្នា
ចំនួន ២៣៣ មុខ ដែលថ្លៃ ៗ មិនដែលមានក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យកាល
ជាន់មុន ។

វេលាម៉ោង ៣ ល្ងាច នៅថ្ងៃដូចមានខាងលើកប៉ាល់ទាំង ៤ ដែល
សណ្តានទុកជាច្រើននាំទូរត្ថុផ្សេងៗ ជាគ្រឿងអំណោយមកពីកំពង់ចាម
ដល់មកកំពង់ផ្សារស្ទួនក្រុងភ្នំពេញ ខាងមុខព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក្នុងវេលា
នោះអស់លោកកុំន្យីសេនាបតី ព្រះរាជវង្សានុវង្ស និងនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី

មានលោក ឡីស៊ីដង្គ សុប៉ែរយ៉ែរជាប្រធាន នៅចាំទទួលខាងក្នុងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យ លុះដេញវត្ថុផ្សេងៗ ចេញពីទូកអស់ហើយ ទើបតាំង
ដៃចូលក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យតាមទ្វារខាងជើង រៀបរៀងជាដួរមាន
លោកសង្ឃខាងមុខ ទើបឧបាសកកាន់គម្ពីរ និងវត្ថុផ្សេងៗ ដើរចន្ទាប់
ក្រោយបង្អស់ពួកឧបាសកដើរជាដួរគ្នាទៅ តែក្នុងវេលានោះគួរឲ្យមាន
សេចក្តីស្តាយពន់ពេកណាស់ ព្រោះទីព្រះរាជបណ្ណាល័យនោះតូចពេក
មនុស្សចូលមិនអស់សល់នៅខាងក្រៅជាច្រើន លើសចំនួនដែលចូលផុត
ប្រហែល ៤ ដង លុះអ្នកតំណាងខេត្តបានចូលពេញព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ហើយ ព្រះរាជបណ្ណាល័យ បានចាត់ក្រុមការ ជុំ-ម៉ៅ ឲ្យសូត្រសេចក្តី
ឲ្យពរសព្វសាធុការដល់អ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាមទាំងអស់គ្នា និងដល់
អ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ធំទៀត ដែលបាននាំគម្ពីរខ្លះមកតម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជ
បណ្ណាល័យ កំណត់ ១ ថ្ងៃមុនកំពង់ចាម ហើយដែលព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ឃាត់ឲ្យរង់ចាំរៀបចំទទួលជាមួយនឹងខេត្តកំពង់ចាម ។

ឯសេចក្តីដែលសូត្រនោះ ដូចមានខាងក្រោយនេះ

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា សូមឲ្យពរសព្វសាធុការ ដល់អ្នកតំណាង
ខេត្តកំពង់ចាម ទាំងអស់គ្នា ទាំងលោកសង្ឃ ទាំងក្រុមការភ្នាក់ងារ និង
ឧបាសកឧបាសិកា ដែលបានមកជួបជុំក្នុងទីនេះ មានលោក រេស៊ីដង្គ
និងលោកចៅហ្វាយខេត្តជាអធិបតីសូមឲ្យបានសេចក្តីសុខ សេចក្តីចម្រើន

កុំឲ្យមានឧបទ្វីបន្តរាយផ្សេងៗ មកបៀតបៀនបាន ។

យើងមិនឲ្យពាតែខេត្តកំពង់ចាម ១ ឡើយ គឺយើងផ្សាយសព្វ
សាធុការនេះ ចំពោះដល់ខេត្តកំពង់ធំទៀត ដែលបានចាត់មេគណនិស្ស
ពៅអធិការគ្រប់វត្តនាំគម្ពីរដីកាខ្លះមកផង ដោយមានលោកវេស្សីជ័ង្គ
និងលោកពៅហ្វាយខែត្រជាអគ្គនាយក ។

ព្រះរាជបណ្ណាល័យមានសេចក្តីសាមនស្សដោយពេញទី ដែលបាន
ឃើញខែត្រយ៉ាងធំៗ ដូចជាខែត្រកំពង់ចាម និងខេត្តកំពង់ធំទាំង ២ នេះ
នាំទូរអំណោយមកជួយ ដើម្បីសេចក្តីចម្រើនក្នុងសតិចញ្ញាចរសំខេមរ-
ជាតិ ព្រោះមន្ទីរនេះជាកន្លែងសម្រាប់ថែទាំរក្សាគម្ពីរដីកាឬគ្រាំងសៀវភៅ
ផ្សេងៗ ដែលជាគ្រឿងសម្រាប់ផ្តល់វិជ្ជាក្នុងពុទ្ធសាសនា ត្រូវបណ្តា
ជនទាំងអស់ក្នុងខេត្តទាំង ២ នេះធ្វើទុកក្នុងចិត្តគ្រប់ៗគ្នា ដោយឥតក្រែង
ថា អ្នករាល់គ្នាបានជួយបើកគម្រឹះប្រាជ្ញា ដើម្បីសង្គ្រោះដល់ជាតិខ្មែរ
ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះ និងក្នុងអនាគតកាលខាងមុខ ។

អ្នកស្រីគ្រប់គ្រងព្រះរាជបណ្ណាល័យ សូមអរគុណដោយចំណែក
ផ្សេងដល់ឧបាសិកាទាំងឡាយ ដែលបានជួយដង្ហែវត្ថុដ៏ប្រសើរនេះមក
តម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ហើយសូមឲ្យទទួលអនុមោទនាយក
ផលានិសង្សគ្រប់ៗគ្នា ក្នុងវេលានេះ ។

លុះឲ្យពររួចហើយ ទើបលោកចាន់ហ្វានខេត្តកំពង់ចាម

សូត្រសេចក្តីដូចមានខាងក្រោមនេះ

សូមព្រះរាជទានក្រាបបង្គំទូល ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង
ព្រមនឹងព្រះរាជវង្សានុវង្ស និងព្រះភេជព្រះគុណ លោកកុំភ័យសោបតិ
នឹងអ្នកនាងជាចាងហ្វាង ក្រុមព្រះរាជបណ្ណាល័យ ។

ក្នុងវារៈនេះជាទីនាំបិតឱ្យជ្រះថ្លា ដោយខ្លួនទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំតាង
នាមអស់អាណាប្រជាជនក្នុងទីរួមខេត្តកំពង់ចាម ដែលទទួលកិច្ចផ្សះចូល
មកអនុមោទនាជាកិត្តិយស ដល់ទ្រង់ព្រះករុណា និងអស់លោកដែលបាន
តាក់តែង គឺយោសនាប្រមូលអស់អាណាប្រជាទុរាស្ត្រស្មោះត្រង់ឱ្យនាំ
វត្ថុមកតម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យដ៏ប្រសើរនេះ ។

បណ្ណាអ្នកស្រុកទាំងឡាយ ក៏មានបំណងក្នុងការនេះមកយូរ
ហើយតាមលំអាននៃអ្នកស្រុកទីរួមខេត្តឯទៀត បានធ្វើកន្លងមកពីមុនៗ ។

សេចក្តីដែលទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស រាប់អានដល់យើងខ្ញុំប្រមូលឱ្យ
មកជួយទំនុកបំរុងព្រះរាជបណ្ណាល័យនោះ ខ្ញួនព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងបណ្តា-
ជនទាំងឡាយ ក៏មានចិត្តអំណរនឹងព្រះភេជព្រះគុណ ទ្រង់ ព្រះករុណា
ជាអង្រួនពុំឃ្លាត ។

ចំណែកខាងអ្នកនាងជាចាងហ្វាងក្រុមព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដែលយក
ចិត្តខំសង្វាត ឱ្យបានកើតព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដោយនាប៉ុស្តរាន់ នោះ
អស់អាណាប្រជាជនក៏មានសេចក្តីសរសើរថ្វីដៃហើយនូវមានចិត្តត្រេកអរពុំ
ភ្លេច ព្រោះបណ្តាស្រ្តីខ្មែរមានចិត្តត្រេកអរណាស់ទ្រង់តាមដែលនាំឱ្យដឹង

ក្នុងពន្យារវេលារបស់ខ្លួន ក៏ឃើញថាអ្នកនាងដឹងអធ្យាស្រ័យរបស់ខ្មែរទិត៌
ប្រមូលភ័ស្តុតាង រឿងរ៉ាវដែលសាបសូន្យទៅនោះឲ្យបានគង់ឡើងវិញ ។
ឯរឿងរ៉ាវទាំងឡាយ ដែលតមកដល់សម័យនេះ ឃើញមានតែសេចក្តី
ដែលដឹងតៗគ្នាទាំងយកជាប្រាកដពុំបាន ព្រោះសេចក្តីដែលពិតអំពីបុរាណ
នោះស្ទើរតែវិនាសសាបសូន្យអស់ ឯការដែលប្រមូលតម្កល់ទុកពន្យារវេលា
នឹងភ័ស្តុតាងអំពីបុរាណនោះ ត្រូវតែរៀបចំឲ្យមានជាគោលចារឹកនៅទីណា
ដូចរបៀបប្រទេសស្រុកយូរឬនោះ ឃើញថាព្រះរាជបណ្ណាល័យនេះពិត
មែនតែទើបនឹងកើតឡើងថ្មី តែថាបានចម្រើនជឿនលឿនជាប្រាកដជាក់
ស្តែងណាស់ ត្បិតការដែលរៀបចំព្រះរាជបណ្ណាល័យនោះ មិនបានដោយ
ងាយទេ ព្រោះសេចក្តីដែលនឹងស្រង់យកតាមពាក្យពេចន៍ ដែលពោល
តន្ត្រីនោះជាងាយមែនឯត្រង់ការ ដែលប្រមូលរឿងច្បាប់ឲ្យជាក់ច្បាស់
ជាភ័ស្តុតាងនោះ ជាលំបាកណាស់ តាំងពីបង្កើតព្រះរាជបណ្ណាល័យនោះ
ឃើញថា បណ្ណាជនមានចិត្តត្រេកអរ ណែនាំគម្ពីរសាស្ត្រា ដ៏ប្រសើរនិង
អស់ក្បួនតម្រា ដែលបាក់បែកខ្ចាត់ខ្ចាយសេសសល់ពីកាលមានកម្ពុជ្ជល
ជាមុននោះ យកមកតម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យជាដំណែលនឹង
បានជាប់អន្លឹងតទៅមុខ ហើយអំណើសតទៅមុខ បើអស់ក្បួនចៅប្រាថ្នា
ចង់ចេះដឹងដូចម្តេច ក៏ត្រាន់តែទៅមើលក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏បានដឹង
បានយល់ក្តីរឿងរ៉ាវបុរាណតាមចិត្តឥតទើសទាល់អ្វីឡើយ មិនតែប៉ុណ្ណោះ

ឡើយនឹងបានយល់ភូតិកម្មនៃកិរិយាដូនតាទាំងច្បាប់ក្រឹត្យក្រមខាងពុទ្ធចក្រ។

ហេតុនេះអស់របស់ដែលប្រជុំមកតម្កល់ទុក ក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ
 នេះ ប្រៀបទុកដូចជាឃ្លាំងរឿងពន្យារតារ ដ៏មានប្រយោជន៍ធំសម្រាប់
 ជាតិក្នុងការនេះ ក៏ចូលរួមរបស់ទ័រម្ភខេត្តកំពង់ចាមមិនត្រូវនៅជាក្រោយ
 ឲ្យចាញ់ទ័រម្ភខេត្តឯទៀត ហេតុនោះបានខំប្រឹងឲ្យត្រកួតសាស្ត្រា
 ដែលព្រះរាជបណ្ណាល័យមិនទាន់មាន បានចំនួន២៣៣មុខ ព្រះពុទ្ធ
 រូបមាស ២០ ព្រះពុទ្ធរូបប្រាក់ ២១ និងវត្ថុឯទៀតជាច្រើនមុខ នាំចូលមក
 តម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដោយចិត្តយើងប្រាថ្នាគ្រប់គ្នាចង់ឲ្យការ
 ដែលកសាងថ្មីនេះបានចម្រើនជឿនគេទៅជាប្រាកដ ហើយយើងខ្ញុំ ក៏
 បានមកក្នុងឧកាសនេះ សឹងមានសេចក្តីសាមនស្សត្រេកអរជាងអស់អ្នក
 ដែលគួរស្តាយដោយពុំបានមកជាមួយផង យើងខ្ញុំសូមលើកវត្ថុទាំងនេះ
 ថ្វាយព្រមទាំងសេចក្តីគោរពជ័យប្រសើររបស់យើងខ្ញុំដល់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ
 តាងនាមអស់បណ្ណាជនក្នុងទ័រម្ភខេត្តនិងព្រះសង្ឃគ្រប់វត្ត ទូលព្រះបង្គំ
 ជាខ្ញុំសូមក្រាបបង្គំទូលថ្វាយព្រះពរ ដល់ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ដ៏វិតល័ត្យង
 សូមចម្រើនព្រះជន្មាទីយាយុឲ្យបានប្រកបនូវសេចក្តីសុខដ៏ប្រសើរ ឯ
 ចំណែកខាងអ្នកនាងជាចាងហ្វាយក្រុមព្រះរាជបណ្ណាល័យ សូមអ្នក
 ទទួលសេចក្តីកតញ្ញាដោយស្មោះត្រង់ពីយើងខ្ញុំ ។

លុះចប់សេចក្តីនេះហើយ ព្រះអង្គម្ចាស់ក្រុមព្រះ ឯកោត្តម.

កាល្មាវង្ស ទ្រង់ត្រាស់ឡើងថ្ងៃសេចក្តីអរគុណដល់អ្នកតំណាងខេត្ត
ទាំងអស់ ព្រមទាំងពន្យល់អំពីផលប្រយោជន៍ដែលដង្ហែនូវគម្ពីរនិងវត្ថុ
ផ្សេងៗ មកតម្កល់ទុកក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ រួចពីនោះលោកគ្រូព្រះ
មហាវិមលធម្ម រឿងឃ្លាង ដោង ថ្ងៃសេចក្តីអំណរតាងនាមព្រះសង្ឃ
គ្រប់អង្គ អំពីដែលបានឃើញខេត្តកំពង់ចាម បានចូលជួយដល់សេចក្តី
ចម្រើន ក្នុងសតិបញ្ញារបស់ខេមរជាតិ ព្រមទាំងឲ្យពរសព្វសាធុការគ្រប់ៗ
គ្នា ស្រេចហើយទើបសម្តេចក្រុមព្រះ តែវហ្វា មុនីវង្ស ថ្ងៃ
សេចក្តីចេញព្រះរាជហឫទ័យរបស់លោក អំពីដែលបណ្តាញស្ត្រីបាន
ស្គាល់នូវប្រយោជន៍ដែលបានបង្កើតព្រះរាជបណ្ណាល័យនេះ លុះចប់
សេចក្តីទាំងអស់ហើយ លោកសង្ឃទាំងអស់ក៏តាំងសូត្រធម៌ ជយន្តោ
ចប់ធម៌វេលាណា លោកឡើងស៊ីដង្ហ សុប្បាយ ខ្ញុំអស់លោកកុស្តិ៍សេ-
នាបតី ព្រះរាជវង្សាខ្ញុំវង្សនិងនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី ក៏ចេញចាកពីទីនោះ
ទី១១ ទៅ ទើបព្រះរាជបណ្ណាល័យ បង្ហាត់តាំងបណ្ណាជនទាំងប៉ុន្មាន
ដែលបានចូលក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ដែលបានទទួលទឹកភ្លើងនិងបារីហើយ
ឲ្យចេញទៅខាងក្រៅ ឯជនដែលនៅខាងក្រៅ ឲ្យចូលទៅក្នុងព្រះរាជ
បណ្ណាល័យ ដកចង់បានចូលគ្រប់គ្នា ក៏ល្អមេតេសប្រលប់បែកគ្នាទៅ
ទី១១រៀងខ្លួន ។

ក្នុងវេលាម៉ោង ៧ យប់នោះ មានលេងល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យនៅក្នុង
ព្រះទីនាំងកោដ្ឋនី ដើម្បីទទួលអ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាម ដល់ពេលព្រឹក
ឡើងភ័យ ៦ ស្អុយេត៍ នោះអ្នកតំណាងខេត្តបានដើរមើលមន្ទីរផ្សេងៗ ក្នុង
ក្រុងភ្នំពេញ ហើយវេលាថ្ងៃស្រៀលម៉ោង ៣ បានប្រជុំទាំងអស់គ្នាថត
នៅទីព្រះរាជបណ្ណាល័យជ្រុងខាងត្បូង ក្នុងថ្ងៃដែលវេលាម៉ោង ៦ កន្លះ
ល្ងាច មានចុះកុនស្រមោល អំពីប្រាសាទបុរាណនៅអង្គរវត្ត ដើម្បីជា
ទីកំសាន្តដល់លោកសង្ឃ និងឧបាសិកាទាំងអស់ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម តែ
ដោយក្នុងវេលានោះមនុស្សដែលចូលទៅមើល មានចំនួនជាច្រើនណាស់
ព្រះរាជបណ្ណាល័យ តម្រូវឱ្យចុះពីលើក ដើម្បីឱ្យបានឃើញដល់អ្នកដែល
មិនទាន់បានចូលមើល ក្នុងលើកមុននោះផង ។

វេលាព្រឹកឡើងថ្ងៃ ៧ ស្អុយេត៍ អ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាមទាំងអស់
គ្នា ក៏បានទៅជួបជុំនៅកំពង់វេលាម៉ោង ៩ ព្រឹកបានរៀបចំទូកទាំងឡាយ
ជាជួរៗ ហើយកប៉ាល់ខាងសណ្តោងប្រាសទឹកឡើងគ្រឿងៗ ទៅគួរជា
ទិសច្បាយ ដល់សាធារណជនទាំងអស់គ្នាដែលបានឃើញទូកទាំងនោះ
រេច្នះឡើងក្នុងទន្លេជាទីធ្វើឱ្យអ្នកទាំងឡាយមិនរួចខែបុណ្យនេះឡើយ ។

